

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Türkische Texte mit französischer Übersetzung - Cod. St. Märgen 1

[Straßburg?], [um 1720]

Grammaticae turcicae pars quarta

[urn:nbn:de:bsz:31-161021](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-161021)

ra, aut ع vocali destitutum, mutari \rightarrow *Zemnam Affixorum tertie personæ in* *kefram*, ut *عبدہ* *âbdihî*, servi, vel servo ejus, *عبدہما* *âbdihimâ*, servi, vel servo eorum, vel earum duarum, *عبدہم* *âbdihim*, servi, vel servo eorum plurium, *عبدہن* *âbdihinne*, servi, vo earum plurium. Sic cum particulis *فیدہ* *fihî*, in eo, *الیہ* *ilejhi*, ad eum, *علیہ* *âlejhi*, super eo; cum Affixo autem primæ personæ dicitur *التی* *ilejje*, ad me, *علتی* *âlejje*, versus ع contra me, propter rationes supradictas. Aliàs dicitur *لی* *li*, mihi, propter me.

Persis pariter nulla sunt Pronomina possessiva separata, sed vel ipsa primitiva postponunt nomini rei possessæ, constructione substantivi cum substantivo, ut *پدرمن* *pederî men*, pater meus, *مادر تو* *mâderî tû*, mater tua, *پسر او* *püserî o*, filius, puerulus ejus, *پدر ما* *pederî mâ*, pater noster, *پدر شما* *pederî şumâ*, pater vester, *پدر ایشان* *pederî işân*, pater illorum, ع in Pl. *پسران من* *püserânî men*, filii, pueruli mei, *پسران تو* *püserânî tû*, pueruli tui, &c. Sic pro reciproco in omnibus personis postponunt tantum *خود* *chod*, ipse, ut *پسر خود* *püserî chod*, filius meus, tuus, suus, noster, vester, suus de pluribus, mein eigener Sohn / meus ipsius filius, &c. In quo eodem sensu usurpatur etiam *خویش* *chjş*, ipse, &c. Vel utuntur Affixis pro prima nempe persona *م* *em*, ut *پدرم* *pederem*, pater meus, pro secunda *ت* *et*, ut *پدرت* *pederet*, pater tuus, pro tertia *ش* *es*, ut *پدرش* *pederes*, pater ejus, *شاگردانش* *şâgirdânes*, discipuli ejus.

GRAMMATICÆ TURCICÆ

P A R S Q U A R T A

De Verbo.

PRO themate, seu radice Verbi statuemus Infinitivum, licet Imperativus constet omnium paucissimis literis, adeoque possint ab illo facilius formari tempora, &c. Sed malumus in hoc imitari Latinos, aut certè de radice non disputare. Quod enim Nostrates ponunt pro themate Arabicorum, nempe tertiam præteriti personam singularem, Arabes ipsi ac Turcæ tam in Lexicis, quàm Grammaticis ponunt Infinitivum, seu nomen verbale actionis, quod vocant *مصدر* *mestâr*, q. scaturiginem, unde oriuntur tempora Verbi, sicque dividunt capita conjugationum derivatarum, ac dicunt, v. g. *باب تعجيل* *bâbi tef-jîl*, *باب مفاعله* *bâbi müfâ-âle*, pro secunda & tertia conjugatione. Non nego tamen commodius poni pro radice Arabicorum dictam tertiam præteriti, nec ipse à methodo nostrorum in Arabicis discedam, sed Turcica ad normam Latinorum tractemus.

In Verbo considerari solent, genus, species, figura, modus, tempus, persona, numerus, & conjugatio.

C A P U T P R I M U M

De genere, specie & figura Verborum.

Verborum genera sunt apud Turcas Activum & Passivum; Neutrum enim significatione, & Neutro-passivum formâ nihil differunt ab Activis, formantque ex se pariter Passiva saltem in tertiis personis, ut in Latinis nonnunquam contingit. Sed ab uno Activo aut Neutro fiunt alia Activa secunda, seu transitiva in secundum, ut à *سومك* *sewmek*, amare, fit *سودر مک* *sewdürmek*, facere amare, i. e. facere, ut quis amet, quod etiam suum habet passivum, uti omnia alia Verba. Rursus fiunt Verba quædam cooperativa, seu mutuæ ac reciproçæ actionis, quæ aliàs sæpe voco *Reciprocata*, ut ab eodem *سومك* *sewmek*, amare, fit *سوشمك* *sewîsmek*, amare se mutuò, seu reciprocè, unum alterum. Item alia etiam quodammodo reciproca, sed quorum actio personam agentis non egreditur, ut ab *اوگك* *ögmek*, laudare, fit *اوگنمك* *ögünmek*, laudare se, vel semet-

ipsum; & quia hujusmodi Verba Italis & Gallis dicuntur Reciproca, quæ nimirum *si*, vel *se* habent sibi semper adjuncta: nobis quoque liceat ea Reciproca Personalia, aut Deponentia vocare (habent enim terminationem quodammodo passivam) Et hæc duo Reciprocatum, & Reciprocum seu Deponens generant quoque passiva, & transitiva in secundum. Dicitur enim *سوشدك* *sewisilmek*, amari mutuò, dari amorem mutuum, & *سوشدرك* *sewistürmek*, facere se amare mutuò, facere, ut se coament. Sic *اوگندرك* *ögündürmek*, facere, ut se quis laudet, aut jaçtet, *كيدرك* *geindürmek*, facere, ut quis se vestiãt, *سوشدرك* *sewistürmek*, &c. Præterea hæc omnia & singula, immò quotquot sunt in tota lingua Turcica Verba habent sua Negativa, ut *سوشدك* *sewmemek*, non amare, *سوشدك* *sewilmemek*, non amari, *سوشدرك* *sewdürmemek*, non facere amare, &c. Et tandem ab his Negativis fiunt verba potentialia Negativa seu Impossibilia (potentialia enim affirmativa non habent separata, ut Hungari) Sic à *سوشدك* *sewmemek*, non amare, fit *سوشدك* *sewememek*, non posse amare, & *سوشدك* *sewilememek*, non posse amari, Doctiores tamen sæpe scribunt *سوشدك* *sewimemek*, pro *sewememek*, non posse amare. Ex quibus potest confici hæc tabula.

Tabula verborum derivativorum Turcicorum.

1. Activum *سوشدك* *sewmeek*, amare.
Cujus Negativum *سوشدك* *sewmemek*, non amare; Impossibile *سوشدك* *sewememek*, non posse amare.
2. Passivum *سوشدك* *sewilmek*, amari.
Cujus Negativum *سوشدك* *sewilmemek*, non amari; Impossibile *سوشدك* *sewilememek*, non posse amari: unde etiam oritur Transitivum *سوشدرك* *sewildürmek*, facere amari, facere ut quis ametur.
3. Transitivum in secundum *سوشدرك* *sewdürmek*, facere amare, facere ut quis amet.
Cujus Negativum est *سوشدرك* *sewdürmemek*, non facere amare, Impossibile *سوشدرك* *sewdürememek*, non posse facere amare, non posse facere ut quis amet. Ex hoc etiam fit passivum *سوشدرك* *sewdürilmek*, effici, ut quis amet; & hoc pariter habet suum Negativum *سوشدرك* *sewdürilmemek*, non effici ut quis amet, & Impossibile, *سوشدرك* *sewdürilememek*, non posse fieri ut quis amet. Rara tamen sunt hujusmodi secundaria derivatorum derivativa.
4. Reciprocatum aut cooperativum *سوشدك* *sewisimek*, amare se invicem, aut mutuò.
Cujus Negativum *سوشدك* *sewisimemek*, Impossibile *سوشدك* *sewisememek*, non posse mutuò se amare, & ab hoc fit passivum *سوشدك* *sewisilmek*, amari mutuò, cum suo Negativo & Impossibili. Rursus fit Transitivum *سوشدرك* *sewistürmek*, facere se mutuò amare, seu ut se mutuò ament, & hoc habet suum Negativum *سوشدرك* *sewistürmemek*, ac Impossibile *سوشدرك* *sewistürememek*, & præterea Passivum *سوشدرك* *sewistürilmek*, cum suo pariter Negativo & Impossibili.
5. Reciprocum seu Deponens *سوشدك* *sewinmek*, amare se ipsum.
Cujus Negativum *سوشدك* *sewinmemek*, non amare se ipsum, Impossibile *سوشدك* *sewinimemek*, non posse amare se ipsum, & ab hoc fit Passivum *سوشدك* *sewinilmek*, q. dari amorem sui, sed rarum. At frequens est Transitivum *سوشدرك* *sewindürmek*, facere amare se ipsum, seu ut quis se ipsum amet, à quo pariter alia derivativa ut in precedenti.

Non tamen hæc derivativa omnia à verbo quolibet derivantur; ut in hac tabella *سوشدك* *sewinmek* admodum rarò sumitur in illa significatione, amare se, quin etiam potius significat gaudere, letari. Sic non dicitur *كيشدك* *geismek*, vestire se invicem, in quo usum consule.

Quædam etiam Neutra, & alia Activa Passivum in *ك* *inmek* habentia, non faciunt illa reciproca personalia seu deponentia. Nam non dicitur, v. g. *كيدك* *gidilmek*; sed bene fit passivum impersonale *كيدك* *gidilmek*, iri, itur, ibatur, &c. ut in Latinis. Sic *ايتدك* *itmek*, facere, non habet ferè nisi Transitivum *ايتدرك* *ittürmek*, jubere fieri, *سوشدك* *fare*,

fare, & rariùs ايدشمك *idismek*, facere inter se vel invicem. Pro passivo, quo caret, dicitur اولنمق *olunmak*, fieri; & licet ايدنمك *idinmek* formam habeat Reciproci, est tamen potius Activum & significat *efficere, creare*; اولمق *olmak* quoque *esse*, ut verbum substantivum non habet præter negativa, nam اولنمق *olunmak*, ut dixi, significat *fieri*.

Quomodo autem formentur dicta Derivativa à suo Primitivo, post conjugationem Verborum edocebo.

Præter hæc Derivativa à Verbo Primario habent etiam nonnulla à Nomine derivata in لمك *lemek* Activo-neutra, aut لنمك *lenmek* Neutro-passiva, ut à كمنج *gige*, nox, كمنج *gigelemek*, pernoctare, ab ات *at*, equus, اتلنمق *atlanmak*, equitare, equum conscendere, ab ار *ar* vel اير *ir*, cantio, cantus, ارلامق *arlamak* vel ايرلامق *iralamak*, cantare. Sic à كومش *kümis*, argentum, كومشلمك *kümislemek*, deargentare, ab التون *altun*, aurum, التونلنمق *altunlamak*, quod & بالدزلق *ialdızlamak*, deaurare, à قورشن *kürşün*, plumbum, قورشنلنمق *kürşünlamak*, plumbare, à شبه *şübbe*, dubium, شبهلنمك *şubhellemek*, dubitare, suspicari, à موم *mum*, cera, موملنمق *mumlamak*, incerare, ab اير *ejer*, ephippium, ايرلنمق *ejerlemek*, ephippio ornare, insternere, q. ephippiare, à باش *baş*, caput, initium, باشلامق *başlamak*, incipere, à مهر *mühr*, sigillum, مهرلنمق *mühürlemek*, sigillo munire, obsignare, à قوجق *kuçuk*, gremium, ulna, قوجقلنمق *kuçuklamak*, in gremio fovere, amplecti.

Inchoativa nostra latina reddunt aliquando per اولمق *olmak*, ut اخشام اوليور *achşam olyür*, advesperascit, sic اوليور *olyür*, incipit esse aut fieri, & maturescit, si v. a. *facendo*, à *maturando*, aut per propria à nomine derivata, ut ab اختيار *yçhtyjär*, senex, اختيارلنمق *yçhtyjärlenmek*, senescere, à زنگين *zengin*, dives, زنگينلنمق *zenginlenmek*, ditescere. Aliàs circumscribunt ea per باشلامق *başlamak* incipere, cum dativo Infinitivi, ut استمغه باشليور *istmğha başlajür*, vel *usit.* باشلدي *başladı*, calescit, seu calere cœpit, &c.

Frequentativa etiam circumscribunt per كلك *gelmek*, venire & solere, præposito verbi gerundio in ي *i* vel ا *a*, ut اولي كلك *oly vel ola gelmek* solere, solitum esse, consuescere; aliàs nonnunquam per præsentia in يوم *jürüm*, aut يورجورم *jürüjürüm*, ut يورجورم *urijürüm*, pulso. Dicunt etiam واروب كلك *warüp gelmek*, frequentare, q. ire & venire.

Meditativa variè circumscribunt, v. g. قرنم لچدر *karnüm actür*, vel لچدي *karnüm ağıkty*, vel simpliciter لچ ايم *acim*, vel اشتهاهم واردر *istihām wārdür*, aut, ut vulgus اشتهاهم واردر *istihām wārdür*, esurio, q. venter meus est famelicus, appetitum habeo, &c. صوسدم *susadüm*, صوسرايم *susyzim*, sitio, وار *ujukum war*, dormituro, es schläffert mich / *Hö sonno*, i'ay sommeil, spácmi sie chee. Aliquando per futurum verbi, ut واردر *iseğegüm war dür*, vel *usit.* ايشچكم كلك *iseğegüm geldy*, mincturio, *Gall.* i'ay enuie ou besoin de pisser. Aliàs sæpe id reddunt per استر *ister*, seu *de verbo ad verbum*, cor meum cupit hoc aut illud facere, *Hö voglia*, mi vien voglia di. *Gal.* l'ay envie de. *Pol.* Chce mi sie / albo záchciało mi sie to a to czynić / &c.

Adde multa auxiliaria, quibus utuntur ad supplenda aut formanda tempora, ut est præcipuè verbum substantivum, cujus infra conjugationem habebis, vel certè ad utendum nominibus actionum seu Infinitivis Arabicis, ut sunt ايتمك *itmek*, ايلك *ejlemek*, قلك *kylmak*, facere, præstare, & civiliùs ad Superiores loquendo in eadem tamen significatione, رعايت ايتمك ايلك قلك بيورمق *ry-âjet itmek, ejlemek, kylmak, bujurmak*, observare, honorare, q. honorationem præstare, sic تشريف بيورك *teşrif bujürün*, honorate, condecorate, nobilitate, beate, q. condecorationem præstare, quod sæpe etiam significat Visitate me, si *compiaccia di*, &c. Horum autem passivum ut plurimum est اولنمق *olunmak*, قلىنمق *kylynmak*, بيورلنمق *bujurylmak*, fieri, aut si nomina sunt adjectiva, aut certè participia, quibus hæc verba adduntur, passivum erit اولمق *olmak*, ut حاضر ايتمك *hâzyr itmek*, parare seu paratum reddere, *Pass.* حاضر اولمق *hâzyr olmak*, parari, paratum esse & fieri. Et quidem sæpe tertia persona passivi usitatissimè ponitur loco cujusvis personæ activi, præsertim in libris & Literis, ut سوال اولنورسه *süal olunurşa*, si quærat, si fiat interrogatio, *pro* si tu, vel, ut loquimur, Dominatio tua Illustrissima quærat aut interroget, &c.

Alia auxiliaria sunt اولاق *olmak*, esse, & fieri, quod addunt Participiis Arabicis, ut صادر اولاق *sādyr olmak*, q. esse procedentem, prodeuntem, i. e. prodire, emanare, idem quod صدور اولاق *sudūr bulmak*, q. facere emanationem, emanare, prodire. Sic ظاهر اولاق *zāhyr olmak*, ظهور ايتمك *zuhūr itmek*, prodire, patefieri, ostendi, بولاق *bulmak*, invenire, كلمك *gelmek*, venire, ut وجود بولاق *wügiüd bulmak*, q. existentiam invenire, & وجوده كلمك *wügiüde gelmek*, prodire in lucem, existere, q. ad existentiam venire. گۆسترمك *göstermek*, ostendere, commonstrare, ut التفات گۆسترمك *iltifat göstermek*, i. q. التفات ايتمك *iltifat etmek*, æstimare, q. facere aut ostendere æstimationem, far stima, mostrar stima, far dimostrazione distima. يگ *jemek*, comedere, vorare, ut غم يگ *ghem yemek*, mærorem comedere, pro pati. Sic طبانجه يگ *tabangia yemek*, alapam accipere, pati, & hoc tantum in similibus ictibus; alias dicitur چكك *cekmek*, pati. ايتيمك *icmek*, bibere, est etiam auxiliare in اند ايتيمك *and icmek*, jurare, q. juramentum bibere aut deglutire, ut è contra اند ويرمك *and wirmek*, adjurare, scongiurare, q. juramentum dare, offerre, h. e. sub juramento aliquem obligare ad aliquid. Rursum گۆرمك *görmek*, videre, pro præstare, agere ac recipere, ut رعایت گۆرمك *ry-âjet görmek*, recipere honorem, honore affici, q. esset passivum گۆسترمك *göstermek*. Sic ايلك *eilik görmek*, beneficium accipere; alias ايش گۆرمك *is görmek*, rem agere, tractare, & opus perficere. بلك *bilmek* autem, scire, pro posse, ويرمك *wirmek*, dare, porrigere, & يور يگ *jürimek*, incedere, quomodo auxiliatur significationi Verborum, explicabitur in Conjugationibus.

Verbis compositis carent Turcæ, nisi, quæ hucusque specificavimus, composita vocare velis, quod liberum tibi relinquo.

¶ Verbum Arabicis dicitur فعل *fi-l*, q. actio, partium orationis prima; volunt enim Nomina à Verbo derivari, & non è contra, ideoque ponunt pro radice omnium vocum tertiam personam singularem masculinam præteriti temporis, tanquam primam Verbi vocem, & in qua sola sunt literæ radicales. Radix autem dicitur اصل *asyl*, & literæ eam componentes dicuntur اصلية *aslyje*, radicales, quibus quæ adjiciuntur ad formationem aliorum verborum aut temporum, vocantur Serviles aut Accidentales.

Cum autem Radix seu tertia præteriti singularis masculina, paucioribus quàm tribus, ut in نصر *nasere*, adjuvit, مد *medde*, extendit, & pluribus quàm quatuor, ut in دحرج *daherje*, volvit, غرغر *gharghere*, fefellit, nequeat constare literis, primum vocatur ثلاثي *sülasi*, trilaterum; alterum رباعي *rubā-y*, quadrilaterum.

Ex illa autem radice Verbi unius trilateri pullulant rami, seu Verba derivativa certis literis characteristicis affecta, quæ in tres classes dividi possunt, quarum prima continet formata à radice adjectione unius, secunda duarum, tertia trium literarum; & has species Verborum derivativorum vocant Erpenius, Golius, Castellus aliique Conjugationes, ita ut Verbi trilateri simplicis omnique caractere destituti radix dicatur illis prima Conjugatio, quæ sequuntur secunda, tertia, &c. derivativorum, hoc ordine, 1. فعل *fe-â-le*, 2. فعل *fe-â-le*, 3. فاعل *fâ-â-le*, 4. افعل *ef-â-le*, 5. تفعل *tefa-â-le*, 6. تفاعل *tefa-â-le*, 7. انفعال *infe-â-le*, 8. افعال *ifte-â-le*, 9. افعال *if-â-le*, 10. استفعال *istef-â-le*, 11. افعال *if-â-le*, 12. افعول *if-âw-â-le*, 13. افعول *if-âw-â-le*.

Ex horum singulis possunt educi aut formari Passiva, unde Verbum genere & terminatione dividitur in Activum & Passivum, quamvis Verba dentur, quæ sub terminatione activa significationem habeant passivam, ut infra videbitur.

In prima ergo Conjugatione, seu primitiva specie, Verba significationem habent simplicem & activam, quam à prima sua origine possident, eamque transitivam, ut كتب *ketebe*, scripsit, vel intransitivam, ut حزن *hezine*, tristatus est; in reliquis verò intentam, seu auctam, vel alio modo mutatam; etsi & in plerisque earum primitivam significationem obtinere possint, maxime ea, quæ in prima Conjugatione sunt inusitata.

Secunda autem فعل *fe-â-le*, & quarta افعل *ef-â-le* ex absolutis formant transitiva, ut حزن *hezene*, & احزن *ahzene*, contristavit; ex transitivis transitiva in secundum, ut à ضرب *zerebe*, verberavit, ضرب *zerrebe*, & اضرب *ezrebe*, verberare fecit, seu fecit ut verberetur. Respondentque hæc duo Transitive Turcicis supra explicatis, ut à دؤگمك *dögmek*, verberare, دؤگدؤرمك *dögdürmek*, facere verberare.

Tertia

Tertia Conjugatio, seu species فاعل *fā-āle*, & plerumque sexta تفاعل *tefā-āle*, respondent species Turcicorum derivativorum, quæ Reciprocata vocamus, significantque cooperationem & mutuam actionem, ut لاعبوا *lā-ābū*, & تالعبوا *telā-ābū*, Turc. اويناشديلر *ojnāstiler*, colluserunt.

Quinta تفعل *tefe-āle*, septima انفعّل *infe-āle*, & octava افعل *iste-āle* formant absoluta & passiva: quinta quidem & septima à secunda, ut علمت *ālemtūhu we hūwe te-āleme*, docui eum, & ipse doctus fuit, seu didicit, كسرت الإناء فانكسر *kessertūl ināe senkesere*, fregi vas & fractum est, id est, sicut se frangi nec restitit meæ actioni; octava verò à prima, ut قصرت ذلك فاقصر *kasertū zālike fektasere*, abbreviavi hoc & abbreviatum est.

Nona افعل *if-āle*, & undecima افعل *if-āle* formant absoluta colorum cum intensione, mediocri quidem prior, vehementiori verò posterior ut اصفر *ysferre*, valde flavus fuit, اصفر *ysfarre*, multò flavissimus fuit: & deformatum verba, ut اضجتم *ysgiamme*, ore distorto fuit.

Decima استفعل *istef-āle* petitionem designat, ut استغفر *isteghfere*, veniam delicti petiit, & غفر *ghafere*, remisit, استطعم *istat-ēme*, cibum petiit, clurivit, & طعم *ta-ēme*, edit, gustavit, & hæc sæpe respondent nostris Meditativis.

Due ultima, quæ rarissima sunt, significationem intendunt, ut اخشوشن *ychšewš-ne*, valde asper fuit, & خشن *chšūne*, asper fuit, اعلوط *y-lewwata*, fortiter adhæsit, ab علط *ēlete*, adhæsit.

Non raro tamen conjugationes derivativæ, maxime quarta, quinta, octava, & decima aliter accipiuntur, quod usu discendum, & ex dictionariis: sicut & in quibus conjugationibus quodque verbum usitatum sit: non enim qualibet radix in qualibet conjugatione occurrit. Multa, ut apud Hebræos, in una solùm conjugatione usurpantur; multa in pluribus; nulla in omnibus.

Quadrilitera autem verba quatuor solùm agnoscunt conjugationes, quarum prima prima, secunda quinta, tertia septima, quarta nona trilaterorum respondet, suntque 1. فعلل *fe-lele*, 2. تفعلل *tefe-lele*, 3. افعلل *if-ālele*, 4. افعلل *if-ālele*, ut درج *derbahā*, inclinavit caput, ترهوك *terehweke*, superbivit, اهرجم *yhregeme*, tumultuatus fuit, افسح *yksē-erre*, horripilavit.

Malim ego quoque cum Erpenio & nonnullis Arabum Grammaticis ad tertiam افعلل *if-ālele* reducere افعسس *if-ānsēse*, pectus egrediens habuit, اسلنقى *islenkā*, pronus cubuit, quàm cum aliis eorum causâ particulares trilaterorum constituere conjugationes.

Verba Persis à genere sunt Transitiva seu Activa, ut دیدن *diden*, videre, vel Intransitiva seu neutra, ut مردن *mürden*, mori, vel Passiva, ut کردیدن *kerdiden*, fieri, شدن *suden*, fieri, esse, vel Communia id est Activa simul & Passiva, ut خستن *chasten*, vulnerare & vulnerari, آمدن *āmāden vel amūden*, parare & parari, کشادن *kūsāden*, aperire & aperiiri, نمودن *nūmūden*, ostendere & apparere, آموختن *āmūchten*, docere & discere, آمیختن *āmīchten*, miscere & misceri, &c. Eodem tamen modo in utraque significatione conjugantur.

Derivativa habent multa & varia. Ab Imperativo fiunt multa Infinitivum facientia in یدن *iden* ejusdem significationis cum primitivis, ut ab آمیختن *āmīchten*, miscere, Imperat. آمیز *āmiz*, misce, fit آمیزیدن *āmiziden*, miscere. Sic ab آموختن *āmūchten*, discere vel docere, Imper. آموز *āmūz*, discere, fit آموزیدن *āmūziden*, discere vel docere, à گستن *gesten*, saltare, جه *geh*, salta, جهیدن *gehiden*, saltare, ab آمدن *āmeden*, venire, آي *āj*, veni, آیدن *ājiden*, venire, & alia, quæ adfert Ludovicus de Dieu in suis Rudimentis linguæ Turcicæ. Sed ego potiùs dicerem, Verba hæc & hujusmodi esse duplicis terminationis idem significantia; immò illa prima potiùs carere Imperativo, seu, ut vult *idem de Dieu*, Aoristo proprio, adeoque eum mutuari à Verbo secundæ terminationis, quod *de Dieu* vocat Derivativum. Sic etiam me docet سودي *Sūdi* exactissimus linguæ Persicæ Grammaticus & Commentator præcipuorum ejusdem Linguæ librorum, qui, v. g. abstractum آسایش *āsājis*, quies, seu ipsum quiescere, derivari vult & docet, non ab آسودن *āsūden*, quiescere, ut سمعی *sem-y* Commentarius & ipse librorum Persicorum; alique nonnulli, & præcitatus *de Dieu* docent, sed ab آسایدن *āsājiden*, quiescere,

fcere, Verbo secundæ terminationis minimè, ut patet, derivativo. Quod mihi magis confirmat exemplo داری *dārī*, habes, tenes, quod non à داشتن *dāsten*, habere, ut supradicti volunt, sed à دارند *dārīden*, habere, derivari asserit.

Ab his autem Verbis, seu Infinitivis eorum in یدن *īden* desinentibus derivantur alia in آیدن *āīden* desinentia. Arque hæc, si ex intransitivis deriventur, sunt transitiva; si à transitivis, fiunt dupliciter transitiva, seu transitiva in secundum, nostris Turcicis transitivis respondentia, ut à تابیدن *tābīden*, splendere, تابانیدن *tābānīden*, facere splendere, à چریدن *čerīden*, pasci, چرانیدن *čerānīden*, pascere, à جنبیدن *gīūnbīden*, moveri, جنبانیدن *gīūnbānīden*, movere, ab افتیدن *ūftīden*, vel *ūftīden*, افتادن *ūftāden*, cadere, افتانیدن *ūftānīden*, facere cadere, prosternere, آموزیدن *āmūzīden*, discere, آموزانیدن *āmūzānīden*, docere, آیدن *āīden*, venire, آیدانیدن *āīdānīden*, facere venire. Sic à پوشیدن *pūšīden*, induere, پوشانیدن *pūšānīden*, facere induere, چشیدن *česīden*, gustare, چشانیدن *česānīden*, gustandum dare, quod diceret Turca *tatmak*, gustare, طاتردمک *tattūrmak*, gustandum dare.

Habent præterea, ut Turcæ, multa Verba auxiliaria actionibus servientia, ut Verbum substantivum بودن *būden*, esse, de quo infra, کردن *kerden*, facere, & civilius فرمودن *fermūden*, imperare, facere, آوردن *āwerden*, adferre, portare, ut etiam in Turcicis کتورمک *ketūrmak*, ut یاد آوردن *yād āwerden*, recordari, داشتن *dāsten*, habere, pro Turcico *tutmak*, ut دوست داشتن *dost dāsten*, amare, seu pro amico habere, ut Turcis دوست *dost tutmak*, Idem. ساختن *sāchten*, facere, ut روشن ساختن *rūšen sāchten*, illuminare, clarum aut luminosum reddere, خوردن *chorden*, edere, & pati, ut بازی خوردن *bāzī chorden*, fallere, غم خوردن *ghem chorden*, mœrore affici, تیمار خوردن *tīmār chorden*, curare, برهم خوردن *berhem chorden*, expavescere, سوگند خوردن *sewķend chorden*, jurare, حیف خوردن *ħeif chorden*, indignari, injustitiam pati. Hinc & Participia سال خورده *sāl chorde*, q. qui multos devoravit annos, annosus, تاب خورده *tāb chorde*, dolore affectus. زدن *zeden*, verberare, pro Turc. چالمک *čialmak*, ut بانک زدن *bānk zeden*, vocem edere, clamare, جاروب زدن *gīārūb zeden*, verrere, حرف زدن *ħerf zeden*, loqui. بردن *būrden*, ferre, ut حسد بردن *ħesed būrden*, invidere, Gall. porter envie, envier, اعتقاد بردن *‘etikād būrden*, fidem præstare, credere, فرمان بردن *fermān būrden*, obedire, q. ferre & exequi imperium. نمودن *nūmūden*, ostendere, ut التفات نمودن *iltifāt nūmūden*, æstimationem commonstrare, ut Turc. التفات کوسترمک *iltifāt gōstermek*.

Alia auxiliaria passionibus servientia sunt شدن *sūden*, fieri, respondens Turcico اولمک *olmak*, fieri & esse, quod Passivum format subjunctum participio præterito aut passivo cujusque verbi Activi, ut خوانده شدن *chānde vel chūnde sūden*, legi; aut nomini Adjectivo, ut شرمسار شدن *šermesār sūden*, pudescere, زمین بخش شد *zemīn baxš sūd*, terra divisa est, quasi facta est divisio, sic کردیدن *gerdīden*, fieri, ut پرکردیدند *pūr gerdīdend*, impleti sunt غمناک کردید *ghemnāk gerdīd*, contristatus est, seu factus est tristis, تا شناخته کرد *tā šināchte gerded*, ut agnosceretur. Item کشتن *ķesten*, fieri, ut نمودار کشتن *nūmūdār ķesten*, manifestari, مدهوش کشتن *medhūs ķesten*, percelli, پوشیده کشتن *pūšīde ķesten*, obtegi, obvelari, ناپدید کشتن *nāpodīd ķesten*, disparere. یافتن *yāftēn*, invenire, ut قرار یافتن *ķerār yāftēn*, consistentiam invenire, confirmari, stabiliri, statui, concludi, planè ut Turcicum قرار بولمک *ķerār bulmak*. Sic پرورش یافتن *perwerīs yāftēn*, educationem invenire, educari. گرفتن *gīrifstēn*, capere, ut قرار گرفتن *ķerār gīrifstēn*, i. q. قرار یافتن *ķerār yāftēn*, aut Turc. قرار بولمک *ķerār bulmak*, stabiliri, confirmari. آمدن *āmeden*, ut پدید آمدن *pedīd āmeden*, manifestari, موجود آمدن *be wūgīūd āmeden*, in lucem venire, prodire, ut Turc. وجوده كلك *wūgīūde ķelmek*. دیدن *dīden*, videre, agnoscere, recipere, ut رعایت دیدن *ry-ājet dīden*, recipere honorem, honorari, unde participium, یحسان دیده *yħsān dīde*, beneficio affectus.

Composita habent quædam ex præpositionibus, quæ multis etiam verbis præponuntur solummodo ornatus gratiâ, ut در *der*, quæ uti significat *in*, eandem sæpe significationem verbo adfert, ut در آمدن *der āmeden*, & در شدن *der sūden*, intrare, در کردن *der ķerden*, intrò impellere, در آوردن *der āwerden*, intrò portare, inferre, درخواستن *der ķħāstēn*, postulare, velle, i. q. simplex خواستن *ķħāstēn*, دریافتن *der yāftēn*, invenire, consequi,

qui, & intelligere, mente assequi, ut یافتن *iāsten*, invenire, consequi. Sic بر *ber* significans *supra* verbo sæpe dat talem significationem, ut بر آمدن *ber āmeden*, ascendere, بر کردن *ber kerden*, attollere, auferre, بر انگیزانیدن *ber engizāniden*, erigere, excitare. Interdum valet nostrum *re* in compositione, ut بر گردیدن *ber gerāiden*, reverti, sic بر گشتن *ber gēsten*, retrocedere, recedere, reverti. Interdum ornatūs gratiā præponitur, ut بر گردیدن *ber gūziden*, eligere, بر آسودن *ber āsūden*, quiescere, بر آشفتن *ber āšūften*, conturbari, indignari, بر انداختن *ber endāchten*, evellere, tollere, بر نشستن *ber nišesten*, confidere, & similia, quæ etiam sine بر *ber* idem ferè significant. باز *bāz* propriè significat *rursus, retro*, & in compositione vim etiam aversionis habere videtur, ut باز داشتن *bāz dāsten*, retrahere, cohibere, impedire, *q.* retro habere, باز گرفتن *bāz guristen*, celare, *q.* retro capere, باز استادن *bāz istāden*, cessare, abstinere, *q.* retro stare, باز آمدن *bāz āmeden*, reverti, rursus venire. Dicitur & سر آمدن *ser āmeden*, advenire, سر دادن *ser dāden*, relegare, وانمودن *wānūmūden*, declarare, ostendere, *ferè ut* نمودن *nūmūden*, واپس کردن *wābes kerden* & بس کردن *bes kerden*, satisfacere, solvere, quasi sufficiens facere.

CAPUT SECUNDUM

De modis, temporibus, personis, numeris & conjugationibus Verborum in genere.

Modos & Tempora Verborum Turcicorum exhibebo totidem, quot nos habemus in Grammaticis Latinis, nimirum Indicativum, Imperativum (in quo Permissivus) Optativum, Subjunctivum seu Conditionalem (cum quibus Potentialis coincidit) & Infinitivum. Tempora quoque Præsens, Præteritum, Imperfectum, Perfectum, Plusquam perfectum, & Futurum. Addam autem particulares loquendi modos, quibus Turcæ utuntur ad exprimendas actiones, quas per alios Modos exprimere solemus, & hoc fiet in Paradigmatate Verbi سومهک *sewmeke*, amare, quod in scorsivo Capite inferius exhibebimus, ubi etiam explicabitur formatio singulorum Temporum.

Numeri, ut in Nominibus, ita & in Verbis sunt tantum duo, Singularis, & Pluralis. Personæ autem tres, ut in Latinis, prima, secunda, tertia, abique ulla sexus aut generis distinctione.

Conjugationes statuo duas, licet modicè inter se differentes, Verborum nempe Infinitivum in مک *mek* habentium pro prima, eorum autem, quorum Infinitivus exit in مق *mak*, pro secunda; quarum discrepantia ex Paradigmatibus patebit. Nec præter has duas in مک *mek*, & مق *mak* datur alia Infinitivi terminatio.

Quoniam verò Verbum substantivum اولمک *olmak*, esse, seu Defectivum ایم *im*, sum, auxiliare est ad varia omnium Verborum tempora formanda, ante reliquorum Verborum conjugationes proponam ejus Paradigma tanquam anomali, sicut ob eandem ferè rationes faciam in aliis linguis Arabica & Persica.

¶ Arabes Modos & Tempora simul confundunt, & conjugationem in quinque tantum partes aut capita dividunt, in Tempus præteritum, quod vocant ماضی *māzī*; in Futurum مضارع *mūzāry* dictum, quod tamen includit etiam tempus præsens ad distinctionem præsentis حال *hāl* vel حاضر *bāzır* dictum, & ut Futurum dicitur etiam مستقبل *mūstakbil*; in Imperativum, in Infinitivum, & in Participium.

Præteritum respondet quidem nostro Præterito perfecto Indicativi modi, ut نصر *našere*, adjuvit; sed Verbum substantivum کان *kāne*, fuit, itemque particula لو *lew*, si, in, si, اذ *izā*, cum ei præposita hanc significationem solent immutare.

کان *kāne* enim sic in Præterito positum importat significationem Præteriti plusquamperfecti Indicativi, ut کان ضرب *kāne zerebe*, verberaverat, *q.* dicas fuit verberavit; planè ut Poloni exprimunt suum Præteritum plusquam perfectum addito był / fuit, był był / verberaverat. Sic كانوا قالوا *kānū kālū*, dixerant, مویلی był / کان قد لمسک *kāne ked emseke*, jam prehenderat, Już go był / chwycił.

لو *lew*, si, id vertit in Subjunctivi, vel Optativi, quod idem est, Præteritum imperfe-

Etiam cum Praesenti conjunctum, aut Plusquam perfectum cum Perfecto confusum, & quod sequitur praeteritum eodem tempore exprimendum est, habetque *J le* in capite praesfixum, ut *لو علمت هذا لنصحتك lew âlimtû hâzâ le nesehtûke*, si scirem hoc, monerem te, vel si scivissem hoc, monuissem te. Sed si secunda enuntiationis pars neganda est, usurpatur Futurum cum *لم lem* (quod id in Praeteritum vertit, ut post diceretur) nec *J le* ullum adsciscitur, ut *لو كنت فاهنا لم يميت اخي lew kûnte hâhünâ, lem jemüt eçhÿ*. Si fuisses hic, non mortuus esset frater meus.

ان in, si, id vertit in Subjunctivi Futurum, cum aliud Praeteritum (aut hujus loco Futurum conversum) ei subjungitur: quo casu secundum vertendum est per Futurum Indicativi, ut *ان قلتم لي اقل لكم in kultüm li ekal leküm*, si dicatis mihi, dicam vobis, *ان ما قلتم لي لم اقل لكم in mâ kültüm li lem ekal leküm*, si non dicatis mihi, non dicam vobis; quod etiam significare potest, si dixistis mihi, dixi vobis. & si non dixistis mihi, non dixi vobis. Vel id vertit in Subjunctivi aut Indicativi Praesens, si aliud Praeteritum non subjungitur, ut *ان كنت ابن الله فقل in kûntebnellâhî fe kul*, si es filius Dei, dic, &c.

ان izâ, & *ان iz*, cum, id saepe vertit in Subjunctivi Futuro-Praeteritum in ro, ut *ان اكتبته ذلك احمدك izâ ketebte zâlike ahmedûke*, cum id scripseris, laudabo te.

Immutatur & in aliis casibus significatio hujus praeteriti, quae usus docebit & lectio aliarum Grammaticarum id ex professo tractantium.

Futurum, seu *المضارع el müzâry-ü* complectitur Indicativi nostri Praesens & Futurum; quomodo autem exponendum sit, contextus ut plurimum indicat. Restrigitur tamen non raro ad Futurum nostrum, praesfixâ literâ *س se*, aut praesfixâ voculâ *سوف sew* *sew* fe, vel hujus loco *سوف sew*, *سي se*, *سيف sef*, ut *سوف ينصر jansurü*, adjuvat, vel adjuvabit; at *سي ينصر sejenfurü*, & *سوف ينصر sewse jansurü*, vel *سوف ينصر sew jansurü*, adjuvabit, tantum. Sic cum particula *ان len*, nequaquam Futurum quoque significat, ut *ان ينصر len jensure*, nequaquam adjuvabit; & ut plurimum etiam cum *لا lâ*, non, ut *لا يضرب lâ jezribü*, non verberabit. Sicuti cum *ما mâ*, non, frequentius Praesens, ut *ما اعلم mâ alemü*, non scio; cum *ليس lejse*, non, utrumque.

At praemisso *لم lem*, non, & *لما lemmâ*, nondum, Praeteriti notionem induit, ut *لم يضرب lem jezryb*, non verberavit, *لما يخرج lemmâ jechrûj*, nondum egressus est.

Preposito autem Praeterito Verbi Substantivi *كان kâne*, exprimit Imperfectum Indicativi, ut *كان يجلس kâne jeglisü*, sedebat, nisi praecedat *لو lew*, si; tunc enim Optativi Praesentis seu Imperfecti loco venit, ut & quod ei respondet Futurum, cui Verbum substantivum *J* praesfixum habens preponitur, ut *لو كنت تعرفه لكنت تحبده lew kûnte tærfihü bu lekûnte tæhybbühu*, si nosceres eum, amares eum.

Cum particula *ان en*, ut, & aliis idem significantibus, per Subjunctivum exponitur, ut *ان اريد ان اكتب uridü en tektübe*, volo, ut scribas.

Imperativus respondet nostro Imperativo, sed usurpatur solum in praeceptis affirmativis, deprecationibus, & hortationibus: nam praecepta negativa, deprecationes, & hortationes per Futurum preposito *لا lâ*, ne, concipiuntur, ut *لا تضرب lâ tazryb*, verbera, *لا تضرب lâ tazryb*, ne verbera.

Infinitivus, ut in Paradigmate traditur, non equipollet nostro, sed Hebraeorum absolute: adjungitur enim solum Verbo suo significationis augendae gratiâ, & per Gerundium in do verti utcumque potest, ut *قتله قتلًا katelehu ketlen*, occidendo occidit eum. Est ergo hic Infinitivus *قتل ketlen* Accusativus nominis *قتل katlün*, quod merè est nomen actionis Verbi, aliorumque nominum instar declinabile, regit autem casum sui Verbi aequè ac si esset ipsum Verbum.

Participium nostro respondet, ut *ضارب zâribün*, verberans, *مضروب mezzrübün*, verberatus. At quia omissione temporis saepe fit Nomen, Futurum non raro pro eo usurpatur.

Numeri in tempore tres sunt, Singularis, Dualis, Pluralis.

In numero tres Personae, quarum primâ destituitur Dualis. In Persona autem duplex genus, Masculinum & Faemininum, quorum quodque suam habet terminationem, sed in Singulari & Plurali prima, in Duali secunda communis sunt generis.

Circa conjugationes verborum Arabicorum jam superius dixi juxta sensum Erpenii dari

dari tredecim verborum trilaterorum seu tres tantum in radice literas habentium, quatuor autem verborum quadrilaterorum, seu quatuor in radice literas habentium.

Primam trilateri conjugationem nudam & simplicem reliqua per omnia ferè sequuntur, paucis exceptis, de quibus suo loco.

Cum autem ratione vocalis secundæ radicalis prima etiam conjugatio sex modis variare possit futurum suum, ideo ex hac prima nostra conjugatione sex confecit Guadagnoli, cui non refragatur quidem, sed brevitati studentes in uno eodemque paradigmate primæ nostræ conjugationis malumus cum Erpenio rem totam compendio absolvere.

Perfæ sequuntur Arabes in divisione suorum modorum ac temporum, nempe in Præteritum, in Futurum, (quod non abs re Aoristum vocat Lud. de Dieu) in Imperativum, in Infinitivum, & in Participium. Supplentur autem reliqua tempora & modi per adjectionem particularum aut literarum capiti temporis intenti, ut in paradigmatis explicabimus.

Numerus duplex, Singularis & Pluralis; Duali enim omnino carent Perfæ.

Personæ tres, in quibus nulla sexus aut generis ratio.

Conjugationes possunt statui duæ. Cum enim Infinitivus verbi cujusque exeat in **د** *den*, ut **دادن** *dāden*, dare, vel in **ت** *ten*, ut **داشتن** *dāsten* habere: quantumvis in formatione temporum admodum nihil differant: duo eorum dabimus paradigmata, præmissâ tamen, ut jam innuimus, conjugatione verbi substantivi **بودن** *būden*, esse, seu **ام** *em*, sum.

CAPUT TERTIUM

De conjugatione verbi substantivi **اولم** *olmak*, esse, **ع** fieri, ejusque negativi **اولم** *olmamak*, non esse, non fieri.

Hoc verbum **اولم** *olmak*, quando significat fieri, werden / conjugatur regulariter; sed cum adhibetur substantive, & significat esse, sein / est anomalum, & sic conjugatur

Indicativi Præsens.

Sing. **ايم** *im*, **ام** *em* & **يم** *im*, rarius **يم** *im*, **م** *em* & **يم** *im* etiam **ؤم** *üm*, **اين** *in* vel **ين** *in*, sum.

سن vel rarius **سين** *sin*, es.

در vel rarius **دور** *dür*, est.

Plur. **ايز** *iz* vel **از** *az* vel **يز** *iz*, & rarius **وز** *üz*, sumus.

سز vel rarius **سيز** *siz*, & **سيز** *syn-iz*, estis.

دور **دور** *dürler*, vel **در** *dür*, sunt.

ايم *im*, **ام** *em*, vel **يم** *im*, sum, ut & **ايز** *iz* vel **از** *az*, sumus postponuntur absolute & disjunctim; conjunctim autem affiguntur **م** *em* vel **يم** *im* aut **ؤم** *üm*, & quod rarius scribitur **يم** *im*, sum; sic **يز** *iz* vel rarius **وز** *üz*, & **يز** *iz*, sumus, ut **گوزلم** *güzelem*, vel **گوزelim**, vel rarius **گوزelim**, pulcher sum, quod, si vis, etiam separatim dices **گوزل ايم** *güzel im*, & sic in aliis personis **گوزلسن** *güzel sen* vel **گوزل سين** *güzel syn*, pulcher es, **گوزلدور** *güzel dür*, pulcher est, vel sine **در دور** *dür dür*, pulcher est; **در** *dür*, enim saepe supprimitur, ut non raro in Latinis, & ferè semper in Polonicis, Hungaricis, & maxime Arabicis. In Plurali similiter **گوزل ايز** *güzel iz* vel **گوزل ايز** *güzel iz*, pulchri sumus, **گوزلسز** *güzel siz*, pulchri estis, **گوزلدور** *güzel dür* vel **گوزلدور** *güzel dür*, pulchri sunt. Idem omnino habent Poloni, ut **piekny** / pulcher sum, **piekny** / pulcher es, **piekny** / pulcher est, **Plur. pieknisy** / pulchri sumus, **pieknicie** / pulchri estis, **piekni** / pulchri sunt; affixo nimirum pro prima persona singulari **m** / pro secunda **s** / pro prima plurali **syn** / pro secunda **icie** / & suppresso aut subintellecto in tertia persona verbo substantivo nempe **iest** / est, & **sa** / sunt.

Imperfectum, & Perfectum.

Sing. ایدم vel ادم *idüm*, & sæpe conjunctim دم vel variis دم *düm* vel *idüm*, eram, & fui. *Bylem*.

ایدک vel ادک *idün*, vel دک *dün*, eras, fuisti. *Bylés*.

ایدی vel ادی *idy*, vel دی *dy*, erat, fuit. *Byl*.

Plur. ایدک vel ادک *idük*, & دک *dük*, eramus, fuimus. *Bylşimy*.

ایدکز vel ادکز *idün-üz*, vel دکز *dün-üz*, eratis, fuistis. *Bylşicie*.

ایدیلر vel ادلر *idiler*, vel دیلر *diler*, erant, fuerunt. *Byli*: vel affixo لr *ler*, nomini præcedenti & manente in singulari ایدی, ut کوزلر ایدی *güzeller idy*, pulchri erant. *Pieñni* / vel *pieñninyi byli*.

Interferunt nonnulli و *waw*, ante finem & scribunt ایدوم *idüm*, eram, ایدوک *idün*, eras, ایدوک *idük*, eramus, ایدوکز *idün-üz*, eratis.

Alterum Imperfectum, & Perfectum.

Sing. ایمش *imışem*, & contractè مشم *mişem*, eram & fui. *Bylem*.

ایمشن *imışyn*, vel مشسن *mişyn*, eras, fuisti. *Bylés*.

ایمشدر *imıştür*, vel ایمش *imış* vel مش *miş*, erat, fuit. *Byl*.

Plur. ایمش *imışyş*, vel ایمش *imışyş*, eramus, fuimus. *Bylşimy*.

ایمشن *imışyşyn*, vel مشسن *mişyşyn*, eratis, fuistis. *Bylşicie*.

ایمشلر *imışler dür*, vel ایمشلر *imışler*, & affixo nomini præcedenti لr *ler* *imış*, erant ut کوزلر ایمش *güzeller imış*, erant, fuerunt pulchri: *Pieñni byli*. Sed sic etiam potest esse in significatione præsentis, pro pulchri sunt, sicuti in aliis sæpe venit perfectum pro præsentis, ut dicunt بدم *bidüm*, pro scivi, & scio.

Quemadmodum autem hoc præteritum formatur à Participio Verbi, quod hic est ایمش *imış*, qui fuit, & Præsentis ایم *im*, vel م *em*, q. dicas, lum qui fui: sic formari quidem posset Plusquamperfectum ab eodem Participio & ab Imperfecto ایدم *idüm*, vel دم *düm*, & dicere ایمش ایدم *imış idüm*, vel ایمشدم *imıştüm*, fueram, *bylem byl* / uti passim Plusquam perfectum Verborum regularium formatur; sed hoc rarissimè Turcis usitatur. Mutuantur potius hoc tempus, uti sæpe & alia omnia, à regulari اولما *olmak*, esse & fieri, & dicunt اولمش ایدم *olmuş idüm*, fueram, vel factus fueram. Sic اولوردم *olurdüm*, eram, fiebam, اولدم *oldüm*, fui, factus sum. Sic pro Futuro, quo caret Determinativum hoc ایم *im*, sum, dicunt

Futurum.

Sing. اولورم *olurüm*, ero & fiam. *Bede / stáne şie*.

اولورسن *olurşyn*, eris, fies. *Bedzieş / stanieş şie*.

اولور *olur*, erit, fiet. *Bedzie / stanie şie*.

Plur. اولورüz *olurüz*, erimus, fiemus. *Bedziemy / staniemy şie*.

اولورسز *olurşyz*, eritis, fietis. *Bedziecie / staniecie şie*.

اولورلر *olurler*, erunt, fient. *Beda / stána şie*.

Vel, ut in Regularibus, dicent اولایم *olaim*, اولیسرم *olışerım*, اولاجیم *olajım* *olajıghım*, اولسام *olsam gerek*, ero, fiam. Sic & à Regulari sumitur,

Imperativus.

Sing. اول *ol*, sis, esto, fias. *Badz / stan şie*.

اولسون *olsun*, vulgò اوسون *osun*, sit, fiat. *Utech bedzie / niceş şie stanie*.

Plur. اولالم *olalum*, simus. *Badzımy*.

اولکم *olun* vel اولکنز *olun-üz*, este. *Badzicie*.

اولسونلر *olsunler*, *osunlar*, sint. *Utech beda*.

Optativi & Subjunctivi tempora omnia petunt etiam à Regulari اولما *olmak*, ut

Optativi Præsens & Imperfectum.

Sing. اولایدم *olaidüm*, essem & fuissem. *O bym / obym byl*. اولایدک *olaidük*,

olaidün-, اولایدی olaidy. Plur. اولایدک olaiduk, اولایدکنز olaidün-üz, اولایر ایدی olalar idy.

Imperfectum alterum respondens Italico in rei.

اولوردم olurdüm, essem, farei. byl bym. اولوردک olurdün-, &c. regulariter. Et, ut est in omnibus idem quod Imperfectum Indicativi, sic etiam dici potest ایدم idüm-, essem, farei, byl bym. ایدک idün-, esses, faresti, byl bys/ze. ut in Indicativi Imperfecto.

Perfectum.

اولم olmis olam, fuerim, vel factus fuerim, vel etiam ایمیش اولام imis olam Idem, regulariter conjugantur.

Plusquam perfectum.

اولم اولایدم olmis olaidüm, fuisset, vel factus fuisset, regulariter.

Futurum.

اولم vel اولام olam, sim, اولاسن vel اولدسن olasın, sis, اولا ola, vel اوله ola, sit. Plur. اولوز vel اولدوز olawuz, simus, اولاسز vel اولدسز olasız, sitis, اولالار vel اولدلر olalar, sint.

Subjunctivi seu Conditionalis modi tempus Præsens & Futurum.

ایسم ifem, سم sem, si sim, ero, fuero, ieşlm / ایسک ifen-, si sis, ieşlis / ایسه ife, sit, ieşli teşt. Pl. ایسک ifek, simus, ایسکنز ifen-üz, sitis, ایسلر ifeler, sint.

Aut ab اولم olmak regulariter اولسم olsem, اولورسم olursem, si sim, vel fiam. Sic

Imperfectum & Plusquam perfectum.

اولسیدم pro اولسایدم olsaidüm, vel rariüs ایسیدم ifeidüm, aur, ut in libris antiquioribus, میسیدم myseidüm, si essem vel fuisset.

Perfectum.

اولم اولس ایم olmis ifem, & rariüs ایمیش ایم imis ifem, si fui vel fuerim.

Futurum præterito mixtum.

اولم اولورم olmis olurüm, & rariüs ایمیش اولورم imis olurüm, fuero, vel factus fuero, omnia regulariter.

Infinitivus.

اولم olmak, esse & fieri.

Gerundium.

ایکن iken, کن ken, essendo, seu existendo. Wesend. Ital. Sendo, essendo. Gall. Estant. Pol. Bedac/ quod & اولورکن olurken, idem, regulariter, ut caetera ab اولم olmak, fieri, ut اولوب oliüp, اولیجک olygiak, cum fuerim, fueris, &c. اولنجه olynge, donec sit, dum est aut fuerit: اولمغه olmagha, اولم اولنجه olmak iciün, ad vel propter existendum, per essere: اولان olan, existens, qui est, erat, fuit, &c. ایمیش imis, اولم اولم olmis, qui fuit vel fuerit: اولدک olduk, vel اولدق olduk, qui fuit, vel fuerit: اولور olur, qui fuerit: اولاجک olağiak, اولیسر olysir, اولمالو olmalu, futurus: اولالدن برو olaldan berü, à quo sum, es, est, sumus, fueram, fui, &c.

Negativum hujus est اولمامک olmamak, non esse, non fieri, & non posse esse aut fieri, & conjugatur regulariter. Sed substantivè positum habet eadem tempora, quæ affirmativum, præpositâ negatione دکل degül, hoc modo

Indic. Præf.

دکلم degülem, vel degülim, vel degülüm; Vulgus ferè dicit, deilem, deilüm, non sum, دکلسن

دگسڻ *degül sin*, non es, دگلدڻ *degüldür*, vel sine در *dür*, دگل *degül*, non est. Plur. دگلڻ *degüliz*, non sumus, دگلسڻ *degülsiz*, non estis, دگللدڻ *degüller dür*, non sunt. Unde post Adjectivum گوزل *güzel degül*, non est pulcher.

Imperfectum & Perfectum.

دگل ایدم *degülidüm*, vel دگلدم *degüldüm*, non eram, و non fui, دگل ایدک *degül idün-*, non eras, &c. ut in affirmativo, præposito دگل *degül*.

Sic دگل ایشم *degülimişem*, Idem

Et in subjunctivo دگل ايسم *degül isem*, si non sim, vel fuero, دگل ايسيدم *degül iseidüm*, si non essem, vel fuisset, &c.

Reliqua tempora desumuntur à Regulari اوماق *olmamak*, non esse, non fieri, ut اولم *olmam*, non ero, non fiam, اولمسن *olmaz sin*, non eris, non fies, اولمز *olmaz*, non erit, non fiet & non potest esse aut fieri, اولمىز *olmazыз*, non erimus, اولمىزسىز *olmazsız*, non eritis, اولمىزلىر *olmazlır*, non erunt, non fient. Sic Imper. اولمه *olma*, non sis, non fias, اولمىسون *olmasun*, non sit, non fiat, abfit, اولمىجالىم *olmajalum*, non simus, &c. &c. ut in بىق *bakmak*.

Sciendum autem hîc quòd verbum hoc anomalum substantivum ايم *im*, cum suo Imperfecto aliisque temporibus hinc derivatis & cum suo Negativo دگلم *degülem* دگلدم *degüldüm*, &c. usurpatur tantum substantivè, quando est in regimine, hoc est quando utrinque est Nominativus, aut saltem aliquid aliud loco secundi nominativi, ut adverbium, præpositio aliqua, &c. ut اوده دگلدڻ *ewde degüldür*, non est domi, non è in casa. Nam aliàs in tertia persona cum significatur possessio aut inexistencia aliqua, & deberemus dicere *Es ist/ es gibt/ vi è, c'è, il y a*, aut Polonicè in Negativo *nie maş / adhibetur Imperfonale وار *war*, vel وارد *war dür*, est, q. existens est, aut existit, adest, datur; v. g. جېمده اچده وارد *gebümde akcia war dür*, adest pecunia in mea pera. *Es gibt Geld in meinem Sack. Vi sono denari nella mia scarsella. Il ya de l'argent dans ma poche.**

Rurfus hoc ipsum Imperfonale وار *war* adhibetur pro verbo nostro *habeo*, [nam verbum illi correspondens non habent Turcæ] quod etiam Latini sæpe circumscribunt per *est mihi, est tibi pro habeo, habes, &c.* Turcæ autem loco Dativi personæ ponunt Genitivum aut pronomen possessivum sic بنم اچدم وارد *benüm akciam war dür*, habeo pecuniam, q. pecunia mea adest, vel datur, quod Latine diceret, *est mihi pecunia.* سنك *senün-akcian-war*, habes pecuniam, وارد *anün-akciaşı war dür*, vel simpliciter وار *akciaşı war*, habet pecuniam. Sic in Plur. بزم اچدمىز وار *bizüm akciamüz war*, habemus pecuniam, سىز اچدىز وار *sizün-akcian-ыз war*, habetis pecuniam, انلار اچدىسى وار *anlarün-akciaşı war*, vel اچدىلىرى وار *akcialeri war*, habent pecuniam. Sic اغان اچدىسى وارمى يوقى *aghanün-akciaşı warmi yokmi?* habetne Dominus pecuniam, nec ne, an non habet? Quod etiam bene exprimitur suppresso pronomine وار اچدم *akciam war*, habeo pecuniam, اچدىكى وارمى *akcian-warmi*, habesne pecuniam? Hæc autem habet tempora.

Indic. præsens.

وارد *war dür*, & sine در *dür*, وار *war*, est, adest, و habeo, habes, &c. *Vi è, c'è, & bô, hai, hà.* Il y a, & i'ay, tu as, il a, &c.

Imperfect. & Perfect.

وار ايدى *war idy*, وار ايش *war imiş*, erat, fuit, habebam, as, & habui, isti, &c.

Sequentia tempora mutuatur, à regulari اولماق *olmak*, ut اولدى *oldy* اولمش *olmis*, fuit, habui, &c. اولمشدى *olmis idy*, adfuerat, habueram, &c. اولور *olur*, erit, habeo, &c. Imper. اولسون *olsun*, sit, habeam, &c. Optativi & reliqua ferè tempora, ut in regulari اولماق *olmak*, hoc est tertia persona cujuslibet temporis præposito ut plurimum وار *war*.

In subjunctivo tamen bene dicitur وار ايسه *war ise*, si adsit, si habeam, as, &c. وار ايسيدى *war iseidy*, si adfuisset, adesset, si haberem vel habuisset, es, &c. Item وار ايکن *war iken*, cum haberem, es, &c. Ejus

Ejus verò Negativum in Præsenti habet *يوقدر* *joktür*, vel suppresso *در* *dür*, *يوق* *jok*, non est, non adest, & non habeo, careo, cares, &c. ut *اقدم يوقدر* *akciam joktür*, non habeo pecuniam, *اقدمك يوقدر* *akcian-joktür*, non habes pecuniam, *اقدمسي يوق* *akciasijok*, non habet pecuniam. Plur. *اقدم من يوق* *akciamüz jok*, non habemus pecuniam, &c. In Imperf. *يوق ايدي* *jok idy*, vel usitat. liquefacto *ق* *kaf* in *غ* *ghain*, *يوقدي* *jogbydy*, non erat, non habebam, as, &c. In Subjunct. *يوق ايسه* *joghysé*, vel *يوقسه* *joghse*, si non adfit, si non habeam, as, &c. Gerund. *يوق ايكن* *jogh iken*, cum non esset, non vi essendo, vel cum non haberem, es, &c. non hauendo, ò mentre non haueo, haucni, &c. Cætera ut in negatiuo Verbi *اولق* *olmak* regulariter.

¶ Arabibus est quidem Verbum substantivum *كان* *kâne*, fuit, factus est, quod ut Concarvum *قال* *käle* conjungatur; Sed sciendum, quòd, quemadmodum apud Latinos sepe & eleganter supprimitur tertia præsentis Verbi substantivi est, vel sunt, ut Ignoti nulla cupido, subintelligitur est, immò etiam nonnunquam aliæ ejusdem personæ non exprimuntur, ut, Ego Dominus, subint. sum, Tu solus Dominus, subint. es: ita in Arabicis semper supprimitur, nec, nisi ad vitandam amphibologiam, aut aliter necesse sit, exprimunt unquam personas Verbi substantivi in eodem præsenti Indicativi, ac interdum etiam alibi, e. g. dicitur *انا الطريق والحق والحيوة* *enet-terjkuwel bekkuwel hajätü*, Ego sum via, veritas & vita, *انت ابني* *entebni*, tu es filius meus, *انت اعلم* *ente a'lemü*, tu es doctior, vel meliùs scis, *الله اكبر* *allahü ekberü*, Deus est maximus. *من هذا* *men hâzâ*, quis est ille? *من هذه* *men hâzihi*, quæ est illa, ista? *من هذان* *men hâzâni*, qui isti duo? *من انتم* *men entüm*, qui estis vos? *انا تراب ورماد* *ennâ türâbün we remâdün*, quia nos pulvis & cinis sumus; & sic passim in omnibus & singulis personis hujus Præsentis, alibi autem rariùs, nisi ad hoc tempus revocari aliquo modo possit. In reliquis exprimunt tempora verbi *كان* *kâne*, prout requirit sensus.

Par ratio est, cum significatur inexistètia aut possessio, seu dum ponitur pro nostro habeo (quo seu ipsi correspondente æquè carent Arabes ac Turcæ.) Suppressâ enim tertiâ personâ verbi substantivi adhibent præpositiones, quæ significationem complent, ut *اعندك خبر* *e'yn-deke chubzün*, estne panis apud te? *وارمي اتمك سنده* *warmi etmek sende*, estne panis apud te? Gall. Y a-il du pain chez vous? Quod etiam per habeo commodè reddi potest habesne panem? *وارمي اتمك* *etmegün-warmi*. Aliàs pro habeo optimè redditur per Dativum, ut in latinis, ut *لي* *li*, mihi est, i. e. habeo, *لك* *leke*, habes, *لها* *lehu*, habet, Dual. *لكما* *lekümâ*, habetis vos duo, *لهم* *lehümâ*, habent illi duo, Pl. *لنا* *linâ*, habemus, *لكم* *leküm*, habetis, *لهم* *lehüm*, habent, & in fem. *لك* *leki*, habes femina, *لها* *lehbâ*, habet, *لكن* *lekünne*, habetis, *لهن* *lehünne*, habent. Addito in aliis temporibus ipso verbo *كان* *kâne* regulariter conjugato.

In negatione idem fit, ut *لا* *lâ* vel *ما يوسف جاهل* *mâ iüsüfü bigiâhilin*, non est Josephus ignarus, quod etiam dici potest *ليس يوسف جاهل* *leise jüsüfü bigiâhilin*, Idem, *لا الله* *lâ ilâhe illâllâhu*, non est Deus præter verum Deum. Gall. Il n'y a qu'un Dieu. *لا احد فيها الا زيد* *lâ ahedün fi hâ illâ zejdü*, non est quisquam in ea, nisi Zejdus, *لا رجل في الدار* *lâ regiüle fiddâri*, non est vir quisquam in Domo, nemo est domi. Non v'è alcuno in casa.

Quoniam autem facta est mentio Verbi defectivi negativi *ليس* *leise*, unicum ejus præteritum tibi exhibeo. Præteritum dixi, licèt tunc sensus sit absolutus, & tempus etiam Præsens importet, quando prædicatum ejus afficitur particulâ *ب* *bi*, ut in exemplo supra citato. Est ergo Sing. *لست* *listü*, non fui, *لست* *liste*, non fuisti tu vir, *لست* *listi*, non fuisti, tu fem. *ليس* *leise*, non fuit vir, *ليست* *leiset*, non fuit fem. Dual. *لستما* *listümâ*, non fuistis vos duo, aut duæ, *ليستا* *leisetâ*, non fuerunt duo, *ليستا* *leisetâ*, non fuerunt duæ. Plur. *لنا* *listünâ*, non fuimus, *لستم* *listüm*, non fuistis viri, *لستن* *listünne*, non fuistis mulieres, *ليسوا* *lejsü*, non fuerunt illi, *ليسن* *lisne*, non fuerunt illæ.

Perfæ etiam verbum habent substantivum defectivum quo utuntur ad formationem temporum seu perlonarum estque

Sing.

Sing. *am* vel junctum nomini *em*, *sum*, *am* vel conjunctim *est*, *est*. Pl. *im* vel *im*, *sumus*, *id* vel conjunctim *end*, *sunt*.

Alia tempora format regulariter à verbo *büden*, esse, ut *büdem*, eram & fui, *büdi*, eras & fuisti, *büd*, erat vel fuit, *büdim*, eramus, fuimus, *büdid*, eratis, fuistis, *büdend*, erant vel fuerunt.

Futurum *büwem*, ero, *büwi*, eris, *büwed*, &c. aut usit. à *bäsiden*, *bäsem*, ero, & fini, *bäsi*, eris, sis, *bäsed*, erit, sit, &c. Omnium enim temporum persona, etiam, ut vides, in hoc verbo, fiunt per affixa prædicta verbi substantivi defectivi, suppresso in tertia *ast* seu *est*, & in Futuro loco ejus posito *ed*. Imper. *bäs*, esto, sis, *bäsed*, &c. regulariter. Infinit. *büden* vel *bäsiden*, esse. Part. *bäsä*, existens.

Negativa autem verba cum non habeant Persæ, dicant hic necesse est *ne em*, non sum, *ne im*, non es, *ne id*, non estis, *ne end*, non sunt. Rarò autem supprimunt quicquam, ne tertiã quidem personam verbi substantivi, habentque verbum nostro *habeo* correspondens, nempe *dästen*, habere. Unde jam tandem veniamus ad Paradigmata verborum regularium.

CAPUT QUARTUM

De prima Conjugatione & de formatione singularum Temporum.

Prima Conjugatio Verborum Turcicorum est eorum, quæ Infinitivum habent in *mek*, ex quo Infinitivo tanquam themate effluunt cætera Verbi tempora & modi.

Paradigma primæ Conjugationis.

sewmek, amare.

Indicativi tempus præsens & futurum.

- Sing. *sewerim*, vel *sewerem*, vel communiter, *sewerüm*, amo.
sewersin, amas.
sewer, amat.
- Plur. *seweriz*, vel *sewerüz*, q. *seweriz*, amamus.
sewersiz & *sewersyn-iz*, *sewersün-üz*, amatis.
sewerler, amant.

Fit hoc præsens seu futurum ab Infinitivo mutato *mek*, in *erüm*. In nonnullis tamen legitur *ürüm*, ut à *bilmek*, scire, fit *bilürüm*, non *bilerum*, scio, vel sciam; *gelmek*, venire, facit *gelürüm*, venio, veniam. Sic omnia Derivativa, & alia multa simplicia, quæ usus docebit. In verbis autem habentibus ante *mek* vocalem nostram, mutant tantum *mek* in *rüm*, ut *beklemek*, expectare, & assistere, custodire, *beklerüm*, expecto, expectabo, *söjlemek*, loqui, *söjlerüm*, loquor, loquar.

Circa primam personam nota à multis Turcis poni pro regulari terminatione ultimæ *rem*, ut *sewerem*; malunt tamen alii pronuciari *rim*, *sewerim*, alii *rüm* cum *rüm*, & hæc ultima inter cæteras, in vulgari præfertim sermone, est semper in usu, *sewerüm*, sed sono accedente ad *y* Polonorum, quasi *sewerym*.

Cæterum *sewer* est propriè Participium Activum, *amans*, seu *qui amet*, unde in tertia persona supprimitur, ut solet, *dür*, quod tamen posset addi, & dici *sewerdür*, amat, q. est amans. Primæ autem & secundæ adduntur Affixa Verbi substantivi simpliciter.

Sed hic statim observa, hoc tempus usurpari propriè pro Futuro, etsi bene ac sæpe pro Præsenti, pec. indeterminato. Unde si ipsius Præsentis temporis actio realis, seu operatio in fieri designanda sit, dicunt *sewijürüm*, vel *sewejürüm*, amo, q. sum in actione

actione amandi, quod in hoc rarum est, sed dicitur *كليورم gelijürüm*, venio, *كليورسن gelijürsyn*, venis, *كليور gelijür*, venit, *viene*. *اوچيور ujijür*, dormit, *اوچيور okujür*, legit, mutando *مك mek*, vel *مق mak* in *يور jür*, aut etiam in aliquibus in *ejür*, *ajür*. Et quidem regulariter quæ habent tertiam Præsents seu modò dictum Participium in *er* vel *ar*, solet dici, legi, & sæpe scribi *سوييور sewejür*, amat, *بقييور bakajür*, aspicit. In aliis autem quæ habent *ür* vel *ur*, legitur, & scribitur *يور ijür*, ut à *كلور kelür*, veniet, *كليور gelijür*, venit, ab *الور alür*, accipiet, *اليور alyjür*, accipit, capit. Quæ autem ante *مك mek* vel *مق mak* habent vocalem, addunt tantum *يور jür*, ut à *سوييلك söjlemek*, loqui, *سوييليور söjlejür*, loquitur. *پارلييور vel پارلييور parlanjür*, micat. *ليني éie*. Sed idem scribere solent multi Docti *يور jürür*, ut *كليورم gelijürür*, immò etiam *كليورجيور gelijürjijür*, quasi esset à Præsenti verbi *يوريمك jürimek*, incedere, & à Gerundio proprii verbi in *ي i*, vel *e*, vel *a* [Caramani dicunt loco *كليورم gelijür*, venit, *گليوير*] Sic autem tale Præsens conjugatur *كليورم gelijürüm*, *كليورجيورم gelijürjijürüm*, venio, *q*. *Ital.*, *stò*, *vado venendo*, *كليورسن gelijürsyn*, venis, *كليور gelijür*, venit. *كليورجيز gelijürjyz*, venimus, *كليورسيز gelijürsyz*, venitis, *كليورلر gelijürler*, veniunt. *كليور gelijür* est vulgare, & communiter etiam in literis adhibetur, *كليورم gelijürüm*, & *كليورجيورم gelijürjijürüm*, pro Doctioribus, & meo iudicio regularius.

Præteritum Imperfectum.

- Sing.* *سوييورم sewer idüm*, vel communiter *سوييورم sewerdüm*, amabam.
سوييورديك sewer idün-, vel *سوييورديك sewerdü-*, amabas.
سوييوردي sewer idy, vel *سوييوردي sewerdy*, amabat.
Plur. *سوييورديك sewer idük*, vel *سوييورديك sewerdük*, amabamus.
سوييورديك sewer idün-üz, vel *سوييورديك sewerdü-üz*, amabatis.
سوييورلر sewerler idy, vel *سوييورلر sewerlerdy*, amabant.

Alterum Imperfectum.

- Sing.* *سوييورميشم sewer imisem*, amabam (& aliquando amo.)
سوييورميشم sewer imisün, amabas.
سوييورميشم sewer imis, vel *سوييورميشم sewer imis*, amabat.
Plur. *سوييورميشم sewer imisyz*, amabamus.
سوييورميشم sewer imisyz, amabatis.
سوييورلرميشم sewerler imis, amabant.

Fiunt hæc Imperfecta à tertia persona Præsents, addito Imperfecto Verbi substantivi, & in primo quidem *سوييورم idüm*, vel contractè *دم düm*, & in secundo *سوييورميشم imisem*, vel contractè *ميشم misem*, cui aliquando, in Literis præsertim, addunt *دور dür* in omnibus personis.

Huc etiam redit quod dixi de Præsenti; Dicitur enim *كليورم gelijürdüm*, veniebam, *كليورديك gelijürdü-*, veniebas, *stavi venendo*, &c. quando ipsam actionem continuatam tunc instantè in fieri exprimere vis.

Atque à tertia pluralis, ubi dicitur *سوييورلر idy sewerler idy*, non verò *سوييورلر sewerdiler*, patet, quod antea dixi, illud *سوييور sewer* verè esse Participium, quasi dicatur, erant amantes, seu qui amabant.

Præteritum perfectum primum.

- Sing.* *سوييورم sewdüm*, amavi.
سوييورديك sewdün-, amavisti.
سوييوردي sewerdy, amavit.
Plur. *سوييورديك sewdük*, amavimus.
سوييورديك sewdün-üz, amavistis.
سوييورلر sewerdiler, amaverunt.

Fit ab Infinitivo mutato *مك mek*, vel *مق mak* in *دم düm*, quod post duras consonantes in Capite tertio primæ partis specificatas legitur *tüm*.

Præteritum perfectum secundum.

- Sing.* *سوييورميشم sewmisem*, vel *سوييورميشم sewmisim*, amavi.

K

سوييورميشم

- Sing.* سوهشسن *sewmis̄syn*, amâsti.
 سوهشدر *sewmis̄tür*, vel سوهش *sewmis̄*, amavit.
Plur. سوهشيز *sewmis̄syz*, amavimus.
 سوهشيز *sewmis̄syz*, amâstis.
 سوهشدردر *sewmis̄lerdür*, vel سوهشدر *sewmis̄ler*, amaverunt.

Fit à Præterito Participii, addito Præsentis Verbi auxiliaris substantivi *em*, vel *im*, &c. quasi diceretis سوهش *sewmis̄ em*, sum qui amavi. Præteritum autem Participii formatur ab Infinitivo, mutato مك *mek*, vel مق *mak* in مش *mis̄*, cui, ut modò dixi, bene addi potest, *pec.* in scribendo در *dür* in singulis personis, ut سوهشدردر *sewmis̄emdür*, amavi.

Præteritum plusquam perfectum.

- Sing.* سوهش ايدم *sewmis̄ idüm*, vel سوهشدم *sewmis̄düm*, amaveram.
 سوهش ايدك *sewmis̄ idün-*, amaveras.
 سوهش ايدى *sewmis̄ idy*, amaverat.
Plur. سوهش ايدك *sewmis̄ idük*, amaveramus.
 سوهش ايدكيز *sewmis̄ idün-üz*, amaveratis.
 سوهشدر ايدى *sewmis̄ler idy*, amaverant.

Formatur à Præterito Participii, & ab Imperfecto Verbi substantivi, unde etiam potest dici سوهش ايشم *sewmis̄ imis̄em*, amaveram, سوهش ايشسن *sewmis̄ imis̄syn*, amaveras, &c.

Dicitur præterea سوهدم ايدى *sewdüm idy*, amaveram, سوهدك ايدى *sewdün-idy*, amaveras, &c. Hoc est Perfectum per singulas personas conjugatum additâ tertiâ personâ Imperfecti Verbi substantivi; aut certè nonnunquam accommodando personas Verbi substantivi personis Verbi conjugandi, سوهدم ايدم *sewdüm idüm*, amaveram, سوهدك ايدك *sewdün-idün-*, amaveras, &c. Immo è contra dicitur etiam سوهدى ايدم *sewdy idüm*, amaveram, سوهدى ايدك *sewdy idün-*, amaveras, &c. conjugato Imperfecto Verbi substantivi, & præpositâ tertiâ Singulâ Præteriti perfecti Verbi conjugandi: sed hoc rariùs.

Futurum, ut Præsens.

- Sing.* سورم *sewerüm*, amabo.
 سورسن *sewersin*, amabis.
 سور *sewer*, amabit.
Plur. سوريز *sewersyz*, amabimus.
 سوريز *sewersyz*, amabitis.
 سورلر *sewerler*, amabunt.

Redditur tamen sæpe Futurum per Verbi substantivi Præsens, & Participii proprii Futurum, sic

- Sing.* سوهك ايم vel سوهك *sewegegim*, vel سوهك *sewegegem*, amabo, *q.* amaturus sum.
 سوهكسن *sewegek̄syn*, amabis, amaturus es.
 سوهكدر *sewegek̄tür*, amabit, amaturus est.
Plur. سوهكيز *sewegegüz*, amabimus, amaturi sumus.
 سوهكيز *sewegek̄syz*, amabitis, amaturi estis.
 سوهكدردر *sewegek̄lerdür*, amabunt, amaturi sunt.

Vel per alterum, quantumvis rariùs, Participii Futurum, sic

- Sing.* سورم vel سورم *sewiserym*, vel سورم *sewiserem*, amabo, amaturus sum.
 سورسن *sewiser̄syn*, amabis.
 سوردر *sewiser̄dür*, vel usit. سور *sewiser*, amabit.
Plur. سوريز *sewiseriz*, amabimus.
 سوريز *sewiser̄syz*, amabitis.
 سورلر *sewiserler*, amabunt.

Vel سوهلو ايم *sewmeü im*, سوهلوسن *sewmeüsin*, &c. Idem, amabo, amaturus sum, &c.

Dicitur

Dicitur præterea & sæpe سوميم vel سوميم *seweim*, amabo, & rariùs سوميز *sewez*, ac سوم *sewelüm*, amabimus; nec in cæteris personis usitatur, immò hæ ipsæ primæ personæ videntur referri ad Imperativum.

Aliquando etiam venit pro Futuro Præfens Potentialis, seu Optrativi سوم *sewem*, amem, pro amabo, per omnes personas conjugatum.

Porrò redditur etiam Futurum per secundum Præfens Coniunctivi, addito كرك *gerek*, oportet, sic

Sing. سوميم كرك *sewsem gerek*, amabo, debeo amare, oportet amem.

سوميم كرك *sewsem gerek*, amabis.

سوميم كرك *sewse gerek*, amabit.

Pl. سوميم كرك *sewsek gerek*, amabimus.

سوميم كرك *sewsek gerek*, amabitis.

سوميم كرك *sewselek gerek*, amabunt.

Dantur præterea in Indicativo frequentia, & rariùs in aliis modis alia Tempora mixta, nimirum formata ex Temporibus Verbi regularis اولم *olmak*, & participiis proprii verbi, ut à Perfecto اولدم *oldüm* vel اولشم *olmishem*, fui, seu factus sum, & participio præfentis, quod esse tertiam singularem præfentis Indicativi diximus, fit Præteritum, quod præteritum præfenti mixtum vocari potest, ut à سور *sewer*, amans, & amat, formatur سور اولدم *sewer oldüm*, q. factus sum amans, seu amavi, adamavi, quasi dicas, cum priùs non amarem, factus sum amans, cæpi amare, amorem concepi, aut saltem de me dici potest quòd amem. Sic autem conjugatur

Sing. سور اولدم *sewer oldüm*, amavi, seu adamavi.

سور اولدم *sewer oldün-*, amavisti.

سور اولدم *sewer oldy*, amavit.

Pl. سور اولدم *sewer olduk*, amavimus.

سور اولدم *sewer oldün-üz*, amavistis.

سور اولدم *sewer oldyler*, amaverunt.

Et quia præfens fermè idem est apud Turcas quod Futurum, sic etiam potest, licèt rariùs, sumi pro Futuro, ut significet *amaturus factus est, seu amabit*.

Potest pariter ex Imperfecto اولوردم *olurdüm*, & participio verbi formari Imperfectum سور اولوردم *sewer olurdüm*, fiebam amans: sed vix in Indicativo usurpatur, bene autem in Optrativo, fierem amans, amarem, seu dici possem amare.

Rursus ex Participio præteriti & اولدم *oldüm*, fit præteritum duplex سوميش اولدم *sewmis oldüm*, factus sum amans, seu qui amavi, amavi vel amaveram, ferè ut Gall. j'ay eu aimé, quod sic conjugatur

Sing. سوميش اولدم *sewmis oldüm*, amavi vel amaveram, aut amavero.

سوميش اولدم *sewmis oldün-*, amaveras.

سوميش اولدم *sewmis oldy*, amaverat.

Pl. سوميش اولدم *sewmis olduk*, amaveramus.

سوميش اولدم *sewmis oldün-üz*, amaveratis.

سوميش اولدم *sewmis oldyler*, amaverant.

Porrò ex Futuro verbi substantivi اولورم *olurüm*, & participio præteriti proprii verbi fit Futurum præterito mixtum سوميش اولورم *sewmis olurüm*, q. fiam amans, seu qui amaverim, quod futuro nostro in *ro* utcunque respondet, ac sic conjugatur

Sing. سوميش اولورم *sewmis olurüm*, amavero, *haverò amato*, j'auray aimé.

سوميش اولورم *sewmis olursyn*, amaveris.

سوميش اولورم *sewmis olur*, amaverit.

Pl. سوميش اولورم *sewmis olurüz*, amaverimus.

سوميش اولورم *sewmis olursyz*, amaveritis.

سوميش اولورم *sewmis olurlar*, amaverint.

Imperativus, & Permissivus.

Sing. سو *sew*, ama.

سوون *sewsün*, amet.

Plur. سوولم *sewelüm*, amemus.

سوون-سوون *sewün-üz*, amate.

سوونلر *sewsünler*, ament.

Formatur ab Infinitivo, sublato مك *mek* vel مق *mak*. In illis autem verbis, quæ ante مك *mek* vel مق *mak* habent vocalem nostram non expressam per ا و ي, additur finalis otiosa & he; omnes enim consonantes in fine Turcici vocabuli sunt *gemata* præter hanc finalem & he otiosam, quæ legitur ut e vel a, v. g. à سوولمك *söjlemek*, loqui, fit سوولم *söjle*, loquere: سوولم enim legeretur *söjl*, quod ne fiat, additur illud ا ut legatur سوولم *söjle*, unde in tertia persona, quæ fit ab ipsa hac secunda addito سوون *sün*, potest jam scribi سوونلر *söjlesün*, loquatur. Sic ab اووقم *okumak* legere, vel invitare, fit اووقو *okulege*, invita; اووقسون *okusun*, legat, invitet. Sed hoc potest etiam, immò solet scribi اووقومق *okumak*.

Prima autem pluralis, fit à modo dicta secunda singulari addito لم *elüm* vel الüm, quod e, vel a, sæpe expressè scribitur per o finale, ut in exemplo vides. Aut, si mavis, fit à tertia præsentis & futuri Optativi seu Potentialis Modi addito لم *lüm*. In verbis autem, quæ in secunda Imperativi terminantur vocali, ne duæ concurrant vocales, interferitur consonans ز ي, & sic loco e vel a ante lüm legitur je vel ja, v. g. à سوولم *söjle*, loquere, fit Plurale سوولملم *sewilem* seu, ut potest etiam scribi, سوولملم *söjlelüm*, loquamur. Sic ab اولم *awlak*, venari, fit اول *awla*, venare, اولم *awlajüm* vel اولملم *awlajalüm*, venemur; quod ubique observandum.

Additur sæpe Imperativo & præsertim secundæ singulari particula كل *gil* vel كيل *gil* in hac conjugatione, & غل *ghyl* aut غيل *ghyl* in secunda, ut سوولم *sew gil*, ama; بقغل *bakghyl*, aspice; sed hoc tantum in libris.

Frequentius autem, *pec.* in vulgari sermone, eidem secundæ singulari additur a sive per ا *elif*, sive per & he finale expressum, & dicitur سوو *sewa*, ama, amato, كك *gele* vel گيلا *giela*, veni, venito; بقك *baka*, aspice, vide, planè sicut Poloni suo Imperativo addunt je & dicunt, miluyje / amato, przyidzje / venito, patrzje / aspicio, videto, &c.

Potentialis quoque seu Optativus sequens usurpatur nonnunquam pro Imperativo.

Optativo autem præponi solent particule كك *ki* ut, اوله *ola ki*, forte ut, fiat ut, & ad hoc ut, نه اوله *ne ola*, vel نه اوله كك *ne ola ki*, seu vul. نولهكك *nolaki* utinam, q. quid si... , aut in præteritis نه اوله كك *ne olajdy*, vel vul. نولايدى *nolaidy*, cui rarius addunt كك *ki* نه اوله كك *nolaidy ki*, quid si... , ò si... , بولايدى *bolajdy*, utinam, & frequentissimè Perficium ككشكى *kascki*, vel ككشك *kaske*, aut corruptum ككشك *keske*, utinam, الله ويرسون *allah wirsun ki*, & sine كك *ki* الله ويرسون *allah wirsun*, vel ويره *wire*, det, faxit Deus, utinam, & in præteritis الله ويريدى *allah wireidy*, utinam, *Voleffe Iddio che*, &c. Est ergo

Optativi præsens & Futurum.

Sing. سووم *sewem*, amem.

سووسن *sewesyn*, ames.

سوو *sewe*, amet.

Plur. سوووز *sewewuz*, amemus.

سووسنر *sewesyn*, ametis.

سوولر *seweler*, ament.

Fit à prima Plurali Imperativi mutato لم *lüm* in م *m*. Unde dicimus à سوولملم *söjlelüm*, loquamur, سوولملم *söjlejem*, loquar, سوولملمسن *söjlejesyn*, loquaris, &c. Sic اولم *awlajam*, vener, اولمسن *awlajasin*, aut, ut scribi etiam potest, اولمسن *awlajasin*, veneris, &c. Loco سوووز *sewewuz*, amemus, dicunt nonnulli سوووز *sewez*.

Præ-

Formatur à tertia Præsenti Indicativi seu Participio in *er*, & Præsenti Subjunctivi Verbi substantivi *ایسم ifem*, vel contractè *سم*. Cum autem, ut antea dixi, tempora Optativi confundantur cum Subjunctivi temporibus, potest etiam dici, licet rarius *اگر سوم eger sewersem*, si amem, non tamen è contra *بولایکی سورایسم bulaiķi sewer ifem*, utinam amem, vel *تاکه سورسم tāķi sewersem*, ut amem; sed debet dici *بولایکی سوم bulaiķi sewersem*, تاکه سوم *tāķi sewersem*.

Nota autem, quod demptā particulā *اگر eger*, significet nihilominus *سورسم sewersem*, si amem, æquè ac si expressum fuisset *اگر سوم eger sewersem*. Quod evenit in aliis omnibus hujus Subjunctivi seu Conditionalis Modi temporibus.

Non solum autem cum hac particula *اگر eger* adhibetur hic Modus, sed etiam quotiescunque Pronomen aliquod interrogativum, non interrogativè, sed quasi conditionaliter positum præcedit, Verbum esse debet in hoc Subjunctivo, ut *فمعیسی سورسه الور kanghyfi sewerse alur*, qui vel quicumque ex illis averterit, accipiet. Sic *نه سولرسک سولده ne sölrsen-sölde*, quicquid dicas, dic, &c. Quod de aliis temporibus etiam intellige.

Est & aliud Præsens idem ferè significans, sed quod non raro Imperfectum, aut etiam Plusquam perfectum importat, & est

Præsens & Imperfectum.

Sing. *سوسم sewersem*, si amem, et si amem, amarem, etiam amâssem.

سوسن sewerfen-, ames, amares.

سوسه sewerse, amet.

Plur. *سوسک sewersek*, amemus.

سوسن-üz sewerfen-üz, ametis.

سوسلر sewerseler, ament,

Fit ab Infinitivo mutato *مک mek*, vel *مک mak* in *سم sem*. Sic dicitur *سوسم sewersem gerek*, oportet amem, & amabo. *سوسه اولور sewerse olür*, si amem, fiet, i. e. esse potest aut fieri, ut amet. *سوسه عجبدر sewerse ägebtür*, mirum est, si amet. *اسکی eski dost düsmen olmaz olsada iavasmas*. Antiquus amicus non fiet inimicus, & si, vel etiam si fiat, non quadrat.

Imperfectum ac Plusquamperfectum.

Sing. *سوسه ایدم sewerse idüm*, vel *سوسیدم sewerse idüm*, si amarem, vel amavissem.

سوسیدن sewerse idün-, si amares, vel amavisses.

سوسیدی sewerse ididy, si amaret, vel amavisset.

Plur. *سوسیدنک sewerse idünk*, si amaremus, vel amavissemus.

سوسیدن-üz sewerse idün-üz, si amaretis, vel amavissetis.

سوسلر ایدی sewerseler idy, si amarent, vel amavissent.

Fit à tertia singulari Præsenti Subjunctivi & Imperfecto Indicativi Verbi substantivi *ایدم aut contracto idüm*, ut vides. Nota autem, quod in eadem significatione veniat sæpe Imperfectum Optativi *سوسیدم sewerse idüm*, quod etiam potest significare, *se amarem*, vel *amavissem*.

Præteritum perfectum.

Sing. *سومش ایسم sewermiş ifem*, vel rarius *سومشسم sewermişsem*, si amaverim.

سومش ایسک sewermiş ifen-, si amaveris.

سومش ایسه sewermiş ife, si amaverit.

Plur. *سومش ایسک sewermiş ifek*, si amaverimus.

سومش ایسکن sewermiş ifen-üz, si amaveritis.

سومش ایسلر sewermiş ifeler, si amaverint.

Fit à Præsenti Subjunctivi Verbi substantivi *ایسم ifem*, & Participio præsentis temporis proprii Verbi.

Loco hujus dicitur etiam *سودی ایسم sewerdy ifem*, si amaverim, *سودی ایسک sewerdy ifen-*, si amaveris, &c. addito tertiæ personæ Perfecti Indicativi Præsenti Subjunctivi ver-

bi substantivi *ايسم ifem* per omnes personas conjugati, aut etiam per tertiam personam hujus Præsentis, nempe *ايسه*, & per Perfectum Indicativi conjugatum sic *ايسد سويدم sewidüm ife*, si amaverim, *ايسد سويدك sewidün-ife*, si amaveris, &c.

Potest etiam dici *سومش اولسم sewmis olsæm*, si amaverim, vel si amavero, *q.* si factus sim vel fiam amans, seu qui amaverim, *سومش اولسك sewmis olsan-*, si amaveris, &c. nimirum ab altero Præsenti *اولسم olsæm* loco *ايسم ifem*.

Plusquam perfectum.

Sing. *سومش اولسيدم sewmis olsaidüm*, & *اولايدم sewmis olaidüm*, si amaviffem.

سومش اولسيدك sewmis olsaidün-, si amaviffes.

سومش اولسيدي sewmis olsaidy, si amaviffet.

Pl. *سومش اولسيدك sewmis olsaidük*, si amaviffemus.

سومش اولسيدك sewmis olsaidün-üz, si amaviffetis.

سومش اولسيدي sewmis olsaidiler vel اولسديلر olselaridy, si amaviffent.

Fit à Participio præteriti temporis proprii verbi & Imperfecto subjunctivi aut Optativi verbi substantivi. Invenitur etiam *سومسيديم sewmysseidüm*, si amaviffem, & *سومسيدي sewmysseydüm*, si amaviffes, Idem, ut *پيغمبر ميسه peighamber mysse*, si fuisset, aut esset Propheta. *Tef.* Sed hoc rarum est.

Futurum subjunctivi præterito mixtum.

Sing. *سومش اولورسم sewmis olursæm*, si amavero, *se haurè amato*.

سومش اولورسك sewmis olursæn-, amaveris.

سومش اولورسه sewmis olursæ, amaverit.

Pl. *سومش اولورسك sewmis olursæk*, si amaverimus.

سومش اولورسك sewmis olursæn-üz, si amaveritis.

سومش اولورسه sewmis olurlarsæ, si amaverint.

Fit à Participio Præteriti temporis & Futuro Subjunctivi Verbi substantivi. Cæterum, si purum sit Futurum, utere Præsenti hujus Subjunctivi, & dic *سورسم sewersæm*, si amabo, si amem, ut supra habes conjugatum. Potest etiam optime dici *سوجك ايسم sewegek isem*, vel *سوجك اولورسم sewegek olursæm*, si amabo, aut si amaturus ero vel fueris, &c. à Participio Futuri & Præsenti vel Futuro Subjunctivi Verbi substantivi.

Futurum aliàs latinum in *ro* sæpe redditur per *سودكدن سوكره sewdükten son-ra*, *q.* post amavisse, *doppo hauer amato*, apres avoir aimé, ubi, postquam amavero, amaveris, amaverit, amaverimus, amaveritis, amavesint, vel per alia Gerundia *سوب sewüb*, *سوتجك sewigæk*, *سودكده sewdükte*, postquam amavero, is, it, &c. de quibus infra.

Est & modus peculiaris unius temporis, personæ & numeri, seu potius sub una forma applicativus omnibus temporibus personis & numeris *سويجه sewinje*, donec, vel usque dum amem, ames, &c. quod aliquando reddi potest per *interea dum amem, amarem, es, &c.* & per *amando*; unde ad Gerundium potius referatur, ut infra. Dicitur autem, saltem in vulgari sermone, etiam *سويجهز sewinjez*, pro *سويجه sewinje*. Sed hic Modus, seu hoc Gerundium in Verbis negativis aliam quodammodo significationem importat, ut infra in Paradigmatè Negativi Verbi videbis.

Infinitivus.

سومك sewmek, Amare.

Est ipsum thema Verbi.

Pro Præterito Infinitivi posset dici *سومش اولمك sewmis olmak*, amavisse, *q.* esse aut fieri eum, qui amavit, amaverat, vel amaverit, nempe ab Infinitivo Verbi substantivi *اولمك olmak*, & Participio Præteriti temporis proprii Verbi: Sed non usurpatur nisi materialiter aut nominaliter, & quidem rarissime. *سودك sewdük* etiam videtur significare *amavisse*, sed de hoc in Participiis agetur.

Sic pro Futuro potest adhiberi Futurum Participii cum eodem *اولمك olmak*, & dici *سوجك اولمك sewegek olmak*, amaturum esse, vel fieri.

Obser.

Observandum hîc, quod suprà innui, Infinitivum nominascere ac declinari, ut nomen & admittere affixa possessiva, etiam præpositiones, ferè ut in Italicis fieri contingit. Sic in Genitivo *sewmeğün*, amandi, seu *tas* amare, *dell'amare*, Dat. *sewmeğ*, amando, seu *tas* amare, & ad amandum, & amatum, *all'amare*, & ad amare. Accus. *sewmeği*, amare, *l'amare*. Abl. *sewmeğten*, ab amando, *dall'amare*: In Plurali *sewmeğler*, sed minus usitatum; pro quo sæpius utuntur Plurali alterius Infinitivi declinabilis, quod fit dempro *kef* finali, & supposito ejus loco finali *o be*, ut fiat *sewme*, amare, *l'amare*, in Genitivo *sewmenün-tas*, amare, *dell'amare*, *sewmeje*, *sewmei*, *sewmeden*. Pl. *sewmeler*, *sewmelerün*, &c. regulariter. Item cum præpositione *sewmeğte*, & *sewmede*, in amando, *nell'amare*, & inter amandum, seu dum amat, dum amaret, &c. *sewmeğten son-ra*, post amare, seu post actum amoris, *doppo l'amare*, *sewmeğ ile*, cum amando, cum amem, es, et, &c. *aut* cum amarem, amaverim, is, &c. *con l'amare*, *con amare*, *per hauer amato*, &c. *sewmeğ iciün*, ad, vel propter amandum, *per amare*, *ad amare*, *sewmeğüz-re*, juxta amare, cum pacto amandi, ad amandum, & ulque ad amandum, & similia.

Cum autem habent addita sibi affixa possessivorum, amittunt plerumque ultimam literam *kef* vel *kaf*, v. g. rarius dicunt *sewmeğüm*, potius dicunt *sewmem*, seu *sewmem*, vel *benüm sewmem*, meum amare, *ilmio amare*, *sewmen*, tuum amare, *sewmesi*, ejus amare, *sewmemüz*, nostrum amare, *sewmen-üz*, vestrum amare, *sewmeleri*, eorum & ejus amare, *illoro amare*, uti dicebamus in nomine *babal-ri*, eorum pater, & ejus patres. Quorum omnium adsunt exempla plurima, v. g. *her aghlamanün-gülmesi war dür*, quodlibet flere habet suum ridere, fletum sequitur risus, vel aliter, *gelmem mukerrer dür*, meum venire certum est, pro certum est me venturum. Sic *gitmeden ewwel*, antequam irem, ires, &c. iverim, ris, &c. pro omnibus temporibus & personis, *Ital. avanti di, d'ell'andare*, *Gall. devant*, avant que d'aller, ou d'estre allé, &c., quod tamen dici potest regulariter *gitmekten ewwel*. Pro quo etiam optime dicitur, quando est utrumque verbum in eadem persona *gitmedin ani ejlemistür*, antequam iret, fecit, q. absque eo quod iret fecit. In hujus autem sensus phrasi si verbum sequens sit Negativum optime dicitur. *gitmeinçe ejlemez*, non faciet antequam aut absque eo quod, vel nisi eat, non faciet, aut facere haud potest.

Scias præterea huic Infinitivo addi sæpe *in*, ad significandam causam sequentis affirmationis. Quod exemplo fiat clarius. Quando à principio periodi aut sensus ponis causam, sic, *quia hoc & hoc factum est, ideo id taliter & taliter fiet*: tunc illud *quia* cum Verbo optime redditur Turcicè per Infinitivum in *ğin*, vel *ghyn*, ut *sewmeğin*, quia amavi, amavisti, amavit, amavimus, amavistis, amaverunt. Item quia amo, as, amabam, as, amaveram, as, &c. quod pariter reddi potest latine per *cum amem, es, amaverim, is, &c.* Unde etiam sæpe usurpatur in eadem significatione *sewmeğile*, & *sewdüğüm egilden*, cum, eo quod amaverim, amem, &c. & similia, de quibus in sequentibus.

Gerundia.

Gerundium in *di* sæpe redditur per Infinitivum, ut *okumak zamanı degül*, non est tempus legendi: aliquando per Futurum Participii, ut *okujagiak zamanı degül*, q. non est tempus, quo legatur, seu legendi: aliquando per Genitivum ejusdem Infinitivi, ut *okumaghun*, vel melius *okumaghun-füidefi ne?* Quæ est utilitas legendi, seu lectionis: aliquando per Dativum Infinitivi, aut per præpositionem cum Infinitivo, juxta id, quod regunt Verba, ut *çekişmeğ sebeb oldy*, fuit causa contendendi, seu contentationis, q. ad contendendum, vel quod contenderetur; & in hoc quidem casu, quia *sebeb* cum Synonymis construitur plerumque cum Dativo, si ponatur pro secundo Nominativo Verbi substantivi. Nam aliàs dicimus *kawghanün-sebebi bu imiş*, causa conten-

contentionis aut rixæ hæc erat. Cæterùm cùm inter Verba Germani adhibent zu / Itali di, vel à, Galli de, vel a, plerumque redditur Turcicè per Dativum Infinitivi, ut يا زماغه *iazmagha baslady*. Incepit scribere. Et hat angefangen zu schreiben. Hæc comin-
ciato à scriuere. Il a commencè à, ou d'escrre.

Gerundium in *do* aliquot modis redditur; primò, per Participium, quod est tertia persona Indicativi & Gerundium Verbi substantivi ايکن vel contractè کن *ken*, سوراينکن *seweraiken*, سوراينکن *seweriken*, amando, & in actione continuata سوراينکن *sewejürken*. Et hoc semper potest aut debet reddi per *cùm*, vel *dum* amarem, amares, amaret, amaremus, amaretis, amarent. Nam si velis dicere, *dum amo, as, &c.* in Præsenti, sapius adhibetur Infinitivus cum præpositione او ده *de*, سوماكده *sewmekte*.

Pro utroque autem sæpe venit سوب *vel* سووب *sewüp*, amando, quod fit ab Infinitivo, mutato مك *mek*, vel مك *mak* in وب *üb* seu *üp*, at in Verbis vocalem ante مك *mek*, vel مك *mak* habentibus in يوب *jüp*, ut سوبليوب *söjlejüp*, loquendo. Hoc Gerundium autem, aut, si vis, Aoristum in وب *üp* Gerundio utriusque temporis Italico, nempe *amando*, & *hauendo amato*, Gallico pariter *aimant*, & *ayant aimé*, atque etiam illi Polonico in *by / miłowawszy / umiłowawszy* & tandem Participio præteriti temporis formæ passivæ Verborum Deponentium Latinorum respondet, v. g. يتشوب اوردم *ietisüp urdüm*, seu vulg. *wurdüm*. Affecutus eum percussi. Da ich ihn erdapt hab ich ihn geschlagen. *Hauendolo arriutato, l'ho percosso*. L'ayant atteint, ou attrappé, ie l'ay frappé. Dogo niwssy go vderzylem. Hoc ipsum Gerundium in وب *üb* seu *üp* etiam in aliis significationibus frequentissimè usurpatur, maximè in libris & Literis aliisque scripturis, & pro singulis quidem personis omnium temporum, sequente altero Verbo, quod conjunctione copulativâ latinè connecteretur in eadem periodo, v. g. واروب كالمك *warüp gelmek*, ire & venire, او قويدوب يزارم *okuiüp jazarüm*, lego & scribo, (quod tamen in Præsenti bene etiam dicitur sic او قور يزارم *okur jazarüm*, lego & scribo) Sic كوروب بلدم *görüp bildüm*, vidi & novi, scivi. Propriè tamen videtur Gerundium præteriti temporis, ut & سودكده *sewdükte*, سودكده *sewdükten son-ra*, de quibus mox in Participio سودك *sewdül*.

Est & aliud Gerundium Præteriti temporis & Præterito-futuri, quod fit mutato مك *mek*, vel مك *mak* in بك *igek*, vel بك *igiak*, ut سوبك *sewügek*, postquam amavi, amavisti, amavit, amavimus, amavistis, amaverunt, & postquam, cùm amavero, amaveris, amaverit, amaverimus, amaveritis, amaverint, *Ital. Doppo di hauer amato. Gall. Apres avoir aimé.*

Secundò & magis propriè Gerundium in *do* redditur per tertiam personam singularem Optativi præsentis addito رك *rek*, vel ر *rak*, ut سورهك *sewerek*, amando, بقرق *bakarak*, aspiciendo, ايرلايدرق *irlajarak*, cantando, significatque actionem continuatam, nec bene potest reddi per *dum*, vel *cùm amarem, &c.* sed tantùm per Gerundium in *do*, vel per Participium in *ns*, cantando *vel* cantans. Sic كالكرك دوشرك *kalkarak düserak*, Perf. افنان وخيزان *üftänü chyzän*, modò surgendo, modò cadendo, seu cadendo identidem ac surgendo, sæpeque hoc Gerundium geminatur ad intendendam significationem, ut fit etiam Italicè ايرلايدرق ايرلايدرق *irlajarak irlajarak*, continuo aut identidem cantando, *cantando cantando*. Et hoc iterum quodammodo intenditur per aliud Gerundium, quod terminatione coincidit cum tertia singulari Optativi سوه *sewe*, nec admodum in hujusmodi Gerundii significatione usurpatur nisi geminatum, v. g. كوله كوله بايلدم *güle güle baidüm*, ridendo ridendo deliquium subii, *h. e.* ad deliquium usque risi. Gallus diceret, Je me suis pasmé de rire, ou a force de rire. Sic dicunt اوتره اوتره اوصاندم *otura otura ofandüm*. Sedendo sedendo tædio affectus sum; *Germ. Ich bin deß so vielen sitzens überdrüssig. Italus diceret: Mi è venuto à tedio, ò sono stufato di tanto sedere. Gall. Je suis las d'estre assis, Pol. Wprzyszylo mi się tak długo siedzieć / h. e. ex nimis diuturna sessione nauseam contraxi. Sic. واره واره *wara wara geldy*, eundo eundo pervenit, *q.* tam diu ivit, ut tandem pervenerit, &c. Rursus چك چك *čekе çeke*, Perf. كشان بر كشان *kesän ber kesän*, trahendo trahendo, *Gall. A force de tirer, ou de traîner. Sic. دوکد دوکد *döge döge*, feriendo feriendo, *q.* continuis verberibus aut ictibus, *Gall. A force de battre, à coups de baston.***

Hoc autem Gerundium, seu quasi Supinum in *s e* non geminatum sæpe venit pro

L

Infi-

Infinitivo ante certa Verba, ut sunt *bilmek*, scire; *sed tunc significat* posse, *كورمك* *görmek*, videre; *sed tunc significat* attendere, applicare se, *وارمك* *warmak*, ire, *كلمك* *gelmek*, venire, *pro* solere, *يورمك* *jürmek*, incedere, procedere, pergere, *قومك* *komak*, relinquere, *يازمك* *jazmak*, scribere; *sed tunc infert* aliam significationem, ut ex *exemplis patebit*. Sic dicitur *ایده بلورمیسین* *ide bilürmişin*, potesne facere? *اقویده* *okuja bilürüm*, legere possum. *Sed* in negatione non usurpatur, quia negativum adest impotentiam significans, quod vocamus *Impossibile*, & sic dicendum erit *ایدهم* *okujamam*, non possum legere. Sic *دیده کوردی* *dije gördy*, attendit dicere, perrexit dicere. *Si pose à dire, attese à dire*. *Scal* *موریک* *dura wardy*, ivit, abiit, & constitit, substitit, *andò, e restò così*. *اوله یازدی* *öle jazdy*. Vix non mortuus est, parum abfuit, quin moreretur. *Er* *were bey nahe gestorben*. *Mancò poco, che non morisse, hà hauuto à morire*. Il pensa mourir, peu s'en fallut, qu'il ne mourust. *Mato nie umarl*. *انی اولدره یازدم* *ani öldüre jazdüm*. Vix illum non occidi, parum abfuit, quin illum occiderem. Cui toti phrasi sæpe etiam præponitur *از قالدی* *az kaldy*, parum abfuit, ut *از قالدی بنی اولدره یازدی* *az kaldy benî öldüre jazdy*, parum abfuit quin me occideret, seu vix me non interfecit. *Poco mancò di ammazzarmi*. Peu s'en fallut, qu'il ne me tuaft. *اوله کلمک* *öle gelmek*, solere esse, *کیده* *gide jürür*, it, q. pergit eundo, *và caminando*. Verum in scribendo sæpissimè ponitur loco finalis *e*, vel *a*, *ی* *i* & *a*, ut *اولی کلدوکوی اوزره* *oly, vel usit. öle geldüğü üzre*, juxta id, quod consuetum est, *aut* fieri solet. Sic *ویری کلمشدر* *wiri*, seu *wire gelmishür*, solet dare, *ویریلی کان* *wirili*, seu *wirile gelen*, quod solet dari.

Cæterum in his ultimis dixerim potius esse abscissa à Gerundio in *وب* *üp*, quasi dicas *کیدوب یورر* *gidüp jürür*, eundo pergit, it; unde Præsens cuiusvis Verbi, ut supra dictum est. Sic *ویریلوب کلمش* *wirilüp gelmish*, datum venit, q. datur & venit, *h. e.* dari solitum est. Sic etiam in nonnullis tollunt illud *p* finale Gerundii, uti dicunt *دیو* *dijü*, pro *دیوب* *dijüp*, dicendo, &c. Dicunt etiam *انی قونوب* *eni konü*, pro *انوب قونوب* *enüp konüp*, descendendo & consistendo, q. commodis itineribus & hospitibus, & generaliter commodè, utendo propria commoditate. Sic *اورته قودی* *örte kody*, est pro *ورتوب قودی* *örtüp kody*, q. textit id, & sic textum reliquit. *Lo copri, e se n'andò, lo lasciò così coperto*. Verbum *سویوب* *sewüb* est regulare & magis usitatum, sed ex frequenti usu fit, ut inveniatur pro eo *سوی* *sewü*, *سوی* *sewi*, & *سوه* *sewe*.

Reddunt præterea Gerundium in *do* per præpositiones postpositas Infinitivo, ut *سویمهگله* *sewmeğile*, amando, cum amem, es, & amaverim, is, &c. *con amare, per amare*, *سویمهگله* *sewmeğle*, in amando, *in amare, nell' amare*, dum amat, *mentre ama*. Item *سویینگه* *sewinge*, amando, donec amem, ames, &c. interea dum amo, as, amabam, as, amavi, isti, &c. cum amem, es, amarem, es, &c. stante quod amem, es, &c. *amando, sin che ami, amassi, habbia amato, habbi amato, &c. mentre amo, amauo, hò amato, hai amato, &c. in quel mentre che amo, amauo, amai, amerò, amerai, &c. stante ch'io ami, amasti, amasti, &c.* Fitque hoc Gerundium *سویینگه* *sewinge* ab Infinitivo, mutato *مک* *mek*, vel *مق* *mak* in *ینگه* *inge*, & in Verbis vocalem ante *مک* *mek*, vel *مق* *mak* habentibus in *ینگه* *inge*, ut *سویلیینگه* *söyleinge*, loquendo, &c. Sic dicitur *سن دونینگه* *sen döninge sebr iderüm*, vel *سن دونینگه* *sebr iderüm sen döninge*. Expectabo, patientiam habebo, donec redeas, *یری صویه وارجه یاخود تا صویه وارجه* *jeri suja waringe, vel ta suja waringe kazsunler*. Fodiant terram usquedum perveniatur ad aquam. Ubi nota etiam hunc loquendi modum *کاجیق اردنجه اولدیگر* *kaçmak ardinge oldyler*, q. facti sunt post fugiendum, *i. e.* cogitarunt de fugiendo, fugam meditari sunt, *aut* in procinctu fuerunt fugiendi. *Tef.*

Gerundium autem in *dum* reddunt aut per Dativum Infinitivi aut per præpositionem aliquam additam Infinitivo, *سویمهگله* *sewmeğle*, ad amandum, *سویمهگله ایچون* *sewmeğle içün*, *idem*, ad vel propter amandum, *ad amare, per amare*.

Supinum reddunt per eundem Dativum Infinitivi, ut *نماز قلاغه کندی* *nemâz kylmaghagitty*, ivit oratum, preces suas absolurum, *واریاتمه* *war iatmagha*, i cubitum; quod bene etiam dicitur *واریات* *warjat* & *وارده یات* *war dajat* (*da*, pro *دخی* *decby*) vade & jace, *i. q.* vade cubitum.

Parti-

Participia Præsentis temporis, & aliquando aliorum temporum.

1. سور *sewer*, amans, qui amem, es, &c. vel qui amarem, es, &c. Sic بقر *bakar* aspiciens, &c.
2. سون *sewen*, quod etiam scribitur سوان *sewen*, amans, qui amo, amas, &c. qui amabam, amabas, &c. qui amavi, amavisti, amaveram, as, &c. amavero, is, &c. Sic بقرن *bakan*, aspiciens, &c.
3. سونجی *sewigi*, amans, qui amat, & amator. Sic بقری *bakygi*, aspiciens, aspektor.

Præteriti temporis.

1. سوش *sewmis*, qui amavi, isti, it, &c. qui amaveram, as, &c. Sic بقرش *bakmis*, intuitus, qui aspexit, &c.
2. سودک *sewdük*, q. amatus, seu quem, quam, quod amavi, isti, &c. amaveram, as, &c. immò & quem amo, as, amabam, as, &c. Sic بقرف *baktuk*, aspectus, quem aspexi, illi, &c.

Futuri temporis.

1. سوسر *sewiser*, amaturus, بقریس *bakyser*, aspecturus, sed hoc rariùs in usum venit.
2. سوجک *sewegek*, amaturus, qui amabit, بقری *bakagiak* aspecturus, qui aspiciet, sed in significatione etiam passiva nonnunquam usurpatur pro amandus & amabilis, & nominaliter sumptum valet amaturum esse, unde admittit affixa, ut کلجکم *gelegegum*, q. meus futurus adventus, کلجککی بلوردم *gelegegün.y bilürdüm*, sciebam te esse venturum, نه اولاجین کیم دویه بلوردي *ne olağın kim duja bilürdy*. Quis poterat divinare quid esset futurum, کلجکی بللو دکل ایدي *gelegegi bellü degül idy*, non erat certum illum esse venturum, seu quod venturus esset. Item سوجکم آدم *sewegegüm adın*, homo quem amaturus sum, & similia, prout de præterito mox dicitur in سودک *sewdük*.
3. سوملو *sewemelü*, amaturus, & q. passivè amandus, dignus qui ametur, بقرلو *bakmalü*, aspecturus, & dignus qui aspiciatur. Sic dicitur اولدرملویش *öldürmelü imiş*, dignus erat qui occideretur, occidendus, & significare etiam potest, erat aut est eum occisurus.
4. Præter hæc tria, aut loco eorum invenitur etiam alia forma, سوسی *sewisi*, *sewesi* quæ tamen videtur obsoleta. Sic in *Tef.* lego کیدسی اولورسه *gidisi vel gidesi olursa*, pro کیدجک اولورسه *gidegek olursa*, si iturus sit, منعت قلاسی دکل *mensi-ët kylasi degül*, non est profuturum, aut non est quidquam lucri facturum, البته اولاسی در *elbette olasıdır*, omnino futurum est اولورسکز *mutâbe-ët kylasi olursan-üz*, si obsecuturi sitis, si obsequamini, &c.

Quomodo autem hæc omnia Participia formentur facile est animadvertere. De سور *sewer*, dictum est in Præsentis Indicativi, cujus est tertia persona. سون *sewen* fit ab Infinitivo mutato مک *mek* vel مق *mak* in ن *en* vel ان *an*. سونجی *sewigi*, ab eodem Infinitivo mutato مک *mek* vel مق *mak* in ی *gi*. De سوش *sewmis*, jam dictum est in formatione secundi Perfecti Indicativi. سودک *sewdük*, coincidit cum prima pluralis primi Perfecti Indicativi. سوسر *sewiser* fit mutato مک *mek* vel مق *mak* in سر *ser* vel یسر *iser*. سوجک *sewegek* à tertia præsentis Operativi addito جک *gek* vel جق *giak*, sed suppresso ut plurimum finali *be*, ut سوجک *sewegek*. سوملو *sewemelü* ab Infinitivo, cui detractum sit ک *kef*, aut mutato ک *kef* finali in لو *lü*, q. habens amare, *chè hà da amare*.

Participium ergo سور *sewer*, amans, aut qui amem, es, &c. extra conjugationem verborum rariùs venit in significationem Participii nisi ante Verbum Substantivum, cujus omnibus & singulis personis omnium temporum præponi potest æquè ac سوش *sewmis*, amans, seu qui amavit, amaverit, amaverat, amavisset, &c. & quemadmodum Præteritum in multis verbis usurpatur pro Præsentis nostro: sic etiam hoc Participium aliquando

significat qui amat, amet, &c. Sic ترکیچ او قور آدم وارمی *türkçe okur adem varmı*? Estne aliquis qui legat Turcicè?

سوں *sewen* autem amans, significat qui amat, amabat, amavit per omnia tempora, modos, personas & numeros juxta exigentiam verbi sequentis. Uti enim Participia omnia sunt Adjectiva, præponuntur substantivis, & verbo, quod ultimum in commate aut periodo locum sibi semper assumit, ut *بنی او قودان خواجه کلبور* *beni okudan choğia gelijür*, Magister, qui me docet, venit. Sic *سوسنی سونی* *sew seni seweni*, ama te amantem, seu cum qui te amat.

سویچی *sewigi*, amans, aut magis propriè amator; sed regit plerumque casum verbi sui, nisi ponatur omnino substantivè: *صلحی سویچی* *sulhy sewigi*, amans pacem, aut amator pacis.

De *سومش* *sewmis*, qui amavit, vel amaverit, ac amet, jam dictum est, uti de *سویسر* *sewiser*, quæ rariùs, nec nisi in libris in usum veniunt. Porrò etiam dictum est de *سوملو* *sewmlü* paulò superiùs.

سودک *sewdük*, amatus, videtur passivum; sed originaliter componitur à *سودی کی* *sewdy ki*, quasi is, ea, id, quem, quam, quod amavit: *کی* enim postponi vult immediate nomini aut verbo, ad quod refertur, & quidem rariùs per se sic immutatum venit in usum. Usitatur tamen interdum in libris, immò etiam in vulgari sermone, ut in *تف. یل شدتندن نه اود قالمش سویمدک نه قزن چلمک قالمش اخترلدق نه چادر نه الجوق قلمش قیمدق* *jel şiddetinden ne od kalmis söjünmedük, ne kazaran çölmek kalmis ahtarımaduk, ne ciadyr ne algiuk kalmis kopmaduk, ne dawar kalmis örkmmedük*, ex ventu vehementia nec ignis remansit inextinctus, seu qui non extinctus sit, neque ahenum aut olla, quæ non inversa sit, neque tentorium aut mapalia quæ non sint everfa, & evulsa, nec pecus aut jumentum mansit, quod non perterritum aut fugax factum fuerit. Sic *ایشدلدک* *ışıldık*, *یزبان* *isidilmedük bir zebân*, linguâ nunquam auditâ, quæ nunquam audita est, in lingua mai più sentita. Sic *گوزلر کورمدک صنعتلر* *gözler görmedük san-ätler*. Artes oculis nunquam visæ, quas oculus non vidit.

Venit ergo sæpius, immò sæpissime, in usum cum præpositionibus sibi adjunctis, & cum affixis possessivorum Pronominum, cum quibus declinatur, atque ita *سودکم* *sewdügüm* significat is, seu id, quem, quod ego amo, amabam, amavi, amaveram, &c. per omnes Modos & Tempora, præter Futurum, pro quo superius *سوجک* *sewcegek*; immò etiam aliquando pro Futuro potest poni. Ita igitur *سودک* *sewdügün*, is, ea, id quem, quam, quod amas, amabas, &c. *سودکی* *sewdügi*, quem amat, &c. *سودکمز* *sewdügümüz*, quem amamus, *سودکمز* *sewdügünüz*, quem amatis, *سودکلری* *sewdükleri*, quem amant, & quos amat, vel amant, &c. Exempla sint hæc *دو کدوک آدم کیمدر* *dögdügün-adem kim dür*. Quis est ille homo, quem verberasti, vel verberas? &c. *باباک صاندوغي* *baban-sattughy atleri gördüm*. Vidi equos, quos pater tuus vendidit, vendiderat, &c. Sic dicitur etiam cum obliquis Relativi. *قوندوغم شهر* *kondughum şehr*. Urbs, in qua pernoctavi aut constitui. *La Città, d Terra, nella quale ho alloggiato*, *بوکون واراجنر* *bu gün warağıghumüz köj dün kalktughumüz şehr kaddür*. Tantum est, seu tantò distat pagus, ad quem hodie ituri sumus, quanto Urbs, à qua heri discessimus, *Gall. Ily a autant d'icy au Village ou nous irons aujour d'huy, que de la Ville d'ou nous partimes hier*. Item *گوردگم دکل* *gördügüm degül*, non est is, quem vidi, & nunquam vidi illum, seu non est quem unquam viderim. Sic *استانبوله* *istambola wardughum joktür*. Nunquam ivi Constantinopolim, *بوریه گدوکی* *bu araje*, vel *بویه* *bu jere* (scribitur aliàs *بورایه* *bu araje*) nunquam hic fuit, aut huc venit. *گلدوگنه شهیه یوقدر* *geldügüne şühhe joktür*. Non est dubium eum venisse. *اولدوکی صحیحدر* *öldügi sehıhtür*. Verum est eum mortuum esse. Atque eadem est hic ratio de Præterito, quæ de illo Infinitivo supra explicata est pro Futuro sic, *گلمهسی مقرردر* *gelmesi mukerrardür*, certum est eum venturum.

Cum præpositionibus autem sint hæc exempla, *سودکدن* *sewdükten son-ra*, postquam amavi, amavissem, amavero, is, it, &c. in omnibus personis & numeris, ut *Ital. Doppo bauer amato*. Adduntur tamen Affixa, cum determinatur persona, *گلدوگدن* *geldügünden son-ra*, post adventum meum, postquam veni, venissem, *گلدوگندن* *geldügünden son-ra*, post adventum meum, postquam veni, venissem, *گلدوگندن* *geldügünden son-ra*.

صکره

صور غنزدن صکره *geldüginden son-ra*, post adventum ejus, postquam is venisset, &c. صور غانزدن صکره *fordughumüzden son-ra*, pro quo Tartari dicunt صور غانزدن صکره *forghanümüzden son-ra*, postquam quæsierimus. Sic مقدم اول کلدوکندن *geldüginden ewwel*, vel *mukeddem*, antequam ipse venisset, veniret, &c. quod etiam rectè exprimitur per کلزدن اول *gelmezden ewwel*, & کلمدین *gelmedin*, ut suprâ dictum est, & کلمدن *gelmeden*, antequam veniret, &c. Sic اول کون کلمدین کلدوکندن *ol gün gelmedin*, & *gelmeden*, antequam illa dies veniat, قیودن هنوز چقدن بله سن *kapudan benüz cikmadan bilefin*. Adhuc antequam exeas, scito. Rursus سودوکی اوزره *sewdügi üzre*, prout amat, amavit, amabat, &c. Sic سودوکنده کوره *sewdügine gore*, Idem, سودوکی کبی *sewdügi gibi*, Idem, سودوکلین *sewdüklein*, Idem, سودوکلین *sewdügünlein*, Idem, prout amat, amavit, &c. & ubi primùm amavit, &c. سودوکلین غیري ماعدا *sewdüginden għajry*, vel *mā-ēdā*, præterquam quòd amabat, amavit, &c. بیوردوکلین *bujuryldughynlein*, uti fuerat imperatum. Tef. قلدوکلین *kylduklerinlein*, prout fecerant. Tef. Item سودوکنده *sewdükte*, cum vel postquam amavissim, es, amavero, is, &c. *Nell'hauer amato*, ò *doppo hauer amato*, ferè idem valet, quod superius سودوکندن صکره *sewdükten son-ra*. Adhibetur pariter cum Affixis, ut سودوکلین *sewdügümd*, postquam amavi, &c. سودوکلین *sewduginde*, postquam amavit. سودوکلین *sewdükce*, Idem; sed habet præterea aliam significationem, & reddi potest per Gerundium in *do*, amando, & sæpe importat, *quantum amo, as*, aut *quantumvis amem, es, amaverim, is, &c.* Item *quoties amo, as, amaui, isti, &c.* Porro quòd *magis*, aut *semper magis*, *magis magisque amat, amavit, &c.* *Quantunque ami, ò habbia amato, ogni volta che amo, amando, quanto più amo, ami, amai, amasti, &c.* Dicitur etiam وار دکلین *wardükce azar*, semper magis magisque deterioratur, ingravescit, quòd ulterius pergit, eò magis corrumpitur, vitiatur. *A lungo andare, quanto più và manzi, tanto più peggiora.* Rursus دیدوکلین *didügün-gibi*, prout dicis, dixisti, dixeras, &c. Sed کلدوکلین *geldügün-gibi*, non solum significat *prout venisti, come sei venuto*, sed etiam *statim atque, vel ubi primùm venisti, veneras, aut veneris*, & hoc dicitur etiam کلدوکلین *geldügün-bir ile*, & کلدوکلین *geldügi bir ile*, statim atque venit; quod & nonnulli کلدوکلین *gelwirdügi bir ile*, Idem. Item سودوکلین اوتري *sewdüginden ötürü*, & سودوکلین خاطر چگون *sewdügi chartyri içün*, propterea quòd, eò quòd amet, amaret, amaverit, amavisset, q. propter illius amavisse, &c. *Per hauer egli amato, perche egli amava, amò, haueua amato.* Dicitur præterea بلدوکلین *bildügün kadar*, quantum scio, scivi, &c. قاد اولدوکلین *kadyr oldughum kadar*, quantum possum, potui, &c. بلدوکلین *bildügün-myktârî*, quantum, seu prout scis, scivisti, &c. بلدوکلین اوزره *bildügün-üz üzre*, prout, juxta id quod scitis, scivisti. کلدوکلین *geldügi tektyrge*, & تقدیرده *tektyrde*, casu quo veniat, venerit, &c. stante quòd, dato quòd veniat, venerit, &c. *Im Fall er komme / oder kommen seye.* کلدوکلین زمان *geldügi zemân*, vel زمانده *zemânde*, vel مهالده *mehelde*, & کلدوکلین حالده *geldügi hâlde*, quando, cum venerit, quando venit, veniet, & stante quòd, casu quo veniat, venerit, &c. &c.

Porro habent Turcæ modum specialem dicendi سولدن *sewelden*, cui sæpe addunt برو *berü*, vel بری *beri*: سولدن بری *sewelden berü* exinde, à quo, ex quo amo, amas, &c. amavi, amavisti, &c. in omni persona & numero. *Da che amo, ami, ama, hò amato, hai amato, &c.* کلدن بری یازمدم *gelelden beri jazmadüm*, à quo veni non scripsi, non hò scritto, da che sono venuto. Respondendo circumscriptivè ad quæstionem *quàm pridem?* ubi dicimus v. g. tres sunt menses à quo vel cum venimus, hoc dicunt اوج کی وار *üç aj war biz geleşü*, Sono scorsi tre mesi, da che siamo arriuvati. Il y a trois mois que nous sommes arrivez. بر کی کچدی بن ترکیه یازمده باشلیله *bir aj geçty ben türkçe iazmagha başlajalıü*, mensis effluxit, à quo Turcicè scribere incepti, & sic in omnibus personis tam سولهو *sewelü* quàm سولدن برو *sewelden berü* immota manent, addito pronomine personæ, ubi opus est.

Hac igitur conjugatione probè perceptâ nihil restat difficultatis, nisi in Negativis; nam secunda Conjugatio verborum in ماف *mak* non differt ab hac prima, nisi in prolatione vocalium, quarum quæ in prima leguntur per *e*, in secunda efferuntur per *a* clarum, ut quod

in prima erat سورم *sewerüm*, amo, in secunda effertur بقوم *bakarum*, aspicio, يزوم *iazarüm*, scribo, ab يزمت *iazmak*, scribere; in primis autem personis præteritorum, & in iis quæ abinde formantur scribitur ق *kaf*, ubi in prima erat ك *kaf*, ut يزردق *iazarduk*, scribebamus, بقردق *bakarduk*, aspiciebamus, بقدق *baktuk*, aspeximus, بقيدق *bakaiduk*, aspiceremus, &c. يزردقه *iazdukte*, postquam scripsi, &c. Dabimus tamen & hujus secundæ Conjugationis paradigma cum adjectione aliarum linguarum, sed postquam Conjugationes Arabicas & Persicas duplici seorsivo capite absolverimus. Hic autem paradigma Conjugationis verbi Negativi habes, ne quicquam desit pro hac prima Conjugatione Turcica.

Paradigma verbi Negativi.

سوممك *sewmemek*, non amare,

quod nonnulli etiam aliquando scribunt سومامك *sewmemek*.

Indicativi Præsens & Futurum.

Sing. سومزم *sewmezem*, vel usit. سومم *sewmem*, non amo, non amabo.

سومزسن *sewmezsyn*, non amas, non amabis.

سومز *sewmez*, non amat, non amabit.

Plur. سومزوز *sewmezysz*, non amamus, non amabimus.

سومزسفن *sewmezsfyn*, سومزسكن *sewmezsfyn-ysz*, non amatis, non amabitis.

سومزلى *sewmezler*, non amant, non amabunt.

Fit, ut in affirmativis, ab Infinitivo sublata literâ terminante ك *kaf* vel ق *kaf*: aut potius mutato مك *mek* in مز *mez* مق *mamak* in مز *maz*, fit tertia persona, quæ merè est Participium سومز *sewmez*, non amans, بقر *bakmaz*, non aspiciens, cui additur verbum substantivum ایم *im* vel م *em*, im, vel ين *in*, sum, سن *syn*, es, &c. Quod vides in omnibus personis observari, nisi quòd in prima singulari sæpius contrahatur, & dicatur سومم *sewmem*, بقم *bakmam*: pro سومزم *sewmezem* autem invenitur etiam سومزىن *sewmezyn*, non amo, ut in Affirmativo سورىن *sewerin* pro سورم *sewerem*, amo, و *u* sic in omnibus verbis.

Præsens autem indicans Actionem in fieri realem, est سومجورم *sewmejürüm*, non amo, سومجورسن *sewmejürsfyn*, non amas, &c. juxta id quod diximus in primario Verbo سوممك *sewmemek*.

Imperfectum.

Sing. سومز ايدم *sewmez idüm*, vel usit. سومز دم *sewmez düm*, non amabam.

سومز دك *sewmez dük*, non amabas.

سومز دي *sewmez dy*, non amabat.

Plur. سومز دك *sewmez dük*, non amabamus.

سومز دكوز *sewmez dük-üz*, non amabatis.

سومز لردى *sewmez lerdy*, non amabant.

Fit à tertia Præsentis addito ايدم *idüm*, vel contractè دم *düm*, regulariter, & pro ايدم *idüm* addendo ايشم *imishem*, ut سومز ايشم *sewmez imishem*, non amabam, planè hic & in cæteris, ut in Verbo affirmativo, prout etiam dici potest سومجوردم *sewmejürdüm*, non amabam, &c.

Perfectum.

Sing. سومدم *sewmedüm*, non amavi.

سومدك *sewmedük*, non amavisti.

سومدى *sewmedy*, non amavit.

Plur. سومدك *sewmedük*, non amavimus.

سومدكوز *sewmedük-üz*, non amavistis.

سومدلى *sewmediler*, non amaverunt.

Fit, ut in aliis Verbis, mutato مك *mek*, vel مق *mak* Infinitivi in دم *düm*, ut & alte-

alterum Perfectum *sewmemis im*, vel contractè *sewmemisem*, non amavi, *sewmemis syn*, non amavisti, &c. regulariter.

Plusquam perfectum.

Sing. *sewmemis idüm*, vel contractè *sewmemistüm*, non amaveram.
sewmemis idün-, non amaveras.

sewmemis idy, non amaverat.

Plur. *sewmemis idük*, non amaveramus.

sewmemis idün-üz, non amaveratis.

sewmemisler idy, non amaverant.

Fit juxta regulam datam in primario Verbo.

Futurum.

sewmem, ut *Præsens*, non amabo, &c.

Sic *sewmeim*, non amabo, *sewmeiz*, non amabimus.

sewmejegek, non amabo, *sewmejegek syn*, non amabis, &c. Sic *sewmeiser im*, non amabo, *sewmeiserim*, non amabo, *sewmesen gerek*, non amabis, &c. ut in primario Verbo.

Imperativus.

Sing. *sewme*, non ama, noli amare.

sewmesün, non amet.

Pl. *sewmejelüm*, non amemus.

sewmen-üz, non amate.

sewmesünler, non ament.

Optativi Præsens & Futurum.

Sing. *sewmejem*, non amem.

sewmeje syn, non ames.

sewmeje, non amet.

Pl. *sewmejewuz*, non amemus.

sewmejesyz, non ametis.

sewmejeler, non ament.

Præsens & Imperfectum.

Sing. *sewmejeidüm*, non amarem, non amassè.

sewmejeidün, non amares.

sewmejeidy, non amaret.

Pl. *sewmejeidük*, non amaremus.

sewmejeidün-üz, non amaretis.

sewmejeler idy, non amarent.

Imperfectum *Italicum in rei*, est ipsum Imperfectum Indicativi *sewmezidüm*, non amarem, non amerei.

Perfectum.

sewmemis olam, non amaverim, *sewmemis olasyn*, non amaveris, &c.

Plusquamperfectum.

sewmemis olaidüm, non amâssem, non haussè amato, *sewmemis olaidün-*, non amâsses, &c.

Alterum *in rei* est idem cum Imperfecto *sewmezidüm*, non amavissè, non haurei amato, aut *sewmemis olurdüm*, Idem.

Subjun-

Subjunctivi seu Conditionalis Praesens & Futurum.

Sing. *sewmez isem*, vel *sewmezsem*, si non amem.

sewmezsen-, si non ames.

sewmezse, si non amet.

Plur. *sewmezsek*, si non amemus.

sewmezsen-üz, si non ametis.

sewmezlerse, si non ament.

Praesens & Imperfectum.

Sing. *sewmesem*, si, et si non amo, aut amarem.

sewmezsen-, si non amas.

sewmesse, si non amat.

Plur. *sewmesek*, si non amamus, et si non amaremus.

sewmesen-üz, si non amatis.

sewmeseler, si non amant.

Imperfectum & Plusquamperfectum.

sewmesidüm, si non amarem vel amâssem, *sewmesidün-*, si non amares, &c. regulariter.

Perfectum.

sewmemis isem, si non amaverim, *sewmemis isen-*, si non amaveris, &c. Item *sewmedi isem*, *sewmedi isen-*, idem; aut *sewmedüm ise*, *sewmedün-ise*, vel contractè *sewmedümse*, *sewmedün-se*, idem, si non amaverim, amaveris, &c. regulariter.

Plusquamperfectum.

sewmemis olsaidüm, vel *olaidüm*, si non amâssem, *sewmemis olsaidün-*, si non amâsset, &c. regulariter.

Futurum praeterito mixtum.

sewmemis olursem, si non amavero, *sewmemis olursen-*, non amaveris, &c.

Atque idem sentiendum de aliis temporibus hinc omissis, ut *sewmemis olurum*, pro Indicativo, non amavero, non haurè amato, *sewmemis olursyn*, non haurai amato, &c. Sic *sewmez olurum*, non amabo, q. fiam non amans, definam amare. *sewmez oldüm*, non amavi, seu potius defui amare, factus sum non amans, prout dicitur *bize gelmez oldün-*, factus es non veniens ad nos, h. e. cum prius nos interdum visitares aut accederes, id modò internisiisti, nec amplius ad nos venis: & est modus loquendi usitatissimus & valde expressivus.

Infinitivus.

sewmemek, non amare.

Gerundia & Participia.

sewmez ilen, non amando, cum non amarem, es, &c. *sewmez jüp*, non amando, cum non amaverim, is, amavisset, es, &c. *sewmez jek*, cum vel postquam non amavi, amavero, is, &c. *sewmezerek*, & *sewmezje*, non amando, rarius usurpantur. *sewmemegile*, non amando, cum non amem, es, amarem, es, &c. col non amare, per non amare, mentre non amo, amaui, &c. *sewmedükten son-ra*, postquam non amavi, isti, amavero, is, &c. *doppo non hauer amato*, *sewmedükte*, Idem. *sewmedükce*, quantumvis non amaverim

rim, quotiescunque non amavi, quò magis non amo, as, avi, âsti, &c. *سومدوگي گي* *sew-medügi gibi*, prout non amat, &c. *سومينجه* *sewmeingē*, donec non amem, nisi amem, absque eo quod amem, &c. Gall. Sans aimer, sans qu'il aime, s'il n'aime, &c. ut *گتمينجه اولز* *gitmeingē olmaz*, non potest fieri quin eam, eas, &c.

سوممعه *sewmemegē*, ad non amandum, & pro *Supino* non amatum, à non amare, & ut sequens *سومك اچون* *sewmemek iciün*, ad vel propter non amandum, per non amare.

- سومز* *sewmez*, non amans, qui non amet.
- سومين* *sewmejen*, non amans, qui non amat, non amabat.
- سومينجي* *sewmeigi*, non amans, non amator, &c.
- سوممش* *sewmemis*, non amans, qui non amavit.
- سومدك* *sewmedük*, non amatus, & quem non amavi, isti, &c.
- سوميسر* *sewmeiser*, non amaturus.
- سوميجك* *sewmejegek*, Idem, & non amabilis.
- سومملو* *sewmemelü*, Idem.
- سوميلدن بري* *sewmejelden beri*, à quo non amo, as, &c.
- سوميدلو* *sewmejelü*, à quo non amo, as, &c.

Eodem modo respectivè conjugatur Negativum Potentiale, seu Impossible *سوممك* *sewmemek*, non posse amare, *بگدمك* *bakamamak*, non posse aspicere, quæ per sepe in scriptura non differunt à simplici Negativo *سومك* & *بگمك*, quæ legi possunt *sewmemek*, *bakamamak*, & *sewmemek*, *bakamamak*: non raro tamen sic distinguuntur, ut posui; aut loco s. he ponunt *elif* sic *سوممك* *sewmemek*, *بگدمك* *bakamamak*, ita modo Docti sapius scribunt *ي je*, ut *سوممك* *sewmemek*, quod tamen ut plurimum legunt *sewmemek*, non posse amare, sicut *اوليمك* *olymamak*, & *ولامك* *olamamak*, non posse esse, aut fieri, *بوليمدي* *bulymady*, & *بولامدي* *bulamady*, non potuit invenire.

Præter ergo Indicativi, est *سومم* *sewmem*, non possum amare, Imperf. *سوممزدم* *sewmezdzüm*, non poteram amare, Perf. *سوممددم* *sewmeddzüm*, non potui amare, *سوممشم* *sewmemişem*, non potui amare, Plurquamperf. *سوممشمش ايدم* *sewmemiş idüm*, non potueram amare. Et sic de aliis interposito *e*, vel *a* ante *m* Negativi, ut vides.

Jam verò ad Arabica transeamus.

CAPUT QUINTUM

De Conjugationibus Verborum Arabicorum.

HOC uno Capite complectar omnia, quæ ad omnes Conjugationes Verborum Arabicorum, formationemque temporum aut Modorum pertinent, ut deinceps liberius de Persicis idem faciam, & quod superest de Turcicis Verbis absolvam, ac tandem ad alias Orationis partes & Syntaxim pergendo, Grammaticâ completâ, Lexicon quoque tibi quamprimum possim tradere completum.

¶ Communis Conjugationum typus ab Arabibus traditur *فعل* *fe-âle*, & quod eum sequitur Verbum, nempe trilaterum nullam ex literis *و و ي* aut reduplicatam habens, dicitur *أفعال*, seu regulare, aut juxta illos *سالم* *sâlim* sanum, integrum, seu perfectum; quod autem ab eo typo discedit dicitur *أفعالون* Irregulare, seu Imperfectum. Quemadmodum autem rem grammaticam à Verbo exordiuntur, ita à tertia persona singulari masculina præteriti Conjugationem suam inchoant, tanquam à radice, qua cum sit trium literarum, prima dicitur *حرف الفاء* *harful fâi*, litera *ف* *fe*, secunda *حرف العين* *harful âjni*, litera *ع* *âjn*, tertia *حرف اللام* *harful lâm*, litera *ل* *lam* in omnibus Verbis trilateris; in quadrilateris autem, quorum typus est *فعلل* *fâ-lele*, quarta dicitur *حرف اللام الثاني* *ellâmüf-sâni*, secundum *ل* *lam*.

Tertia itaque persona præcedit in conjugatione secundam & secunda primam, quod non solum Hebræis, Chaldæis, Persisque est commune, sed etiam Hungaris, ut docet Albertus de Molnar in sua Grammatica Hungarica Hanoviae impressa, commodiusque forsitan conjugaretur Verbum Turcicum, immò & Polonicum. Cum enim in his omnibus Linguis tertia persona Verbi sit nuda omnique caractere destituta, reliquæ autem personæ

certis characteribus aucta, rationi magis consentaneum videtur, ut à faciliore ad difficilius, & à simplici ad compositum procedatur. Quod tamen in Lingua Turcica secutus sum methodum Nostratum, rationem tibi dedi. In Arabica verò liceat servare modum conjugandi, non solum Arabibus, sed & ipsis Turcicis Magistris Arabicæ docentibus usitatum, alteroq; bisce pariter usitato ac prolato utcumque nobis faciliore Paradigmate نصر *nasera*, leu, ut illi proferunt, *nasera*, q. *nasara*, adjuvit, Conjugationem exhibere.

Primò itaque exhibent suis discipulis sequentia, tanquam in themate, tempora, modosque verbi, cum nominibus à verbo derivatis hoc modo

فَصَرَ يَنْصُرُ نَصْرًا فَهَوَاَصِرٌ وَذَلِكَ مَنصُورٌ لَمَ يَنْصُرْ لَمَّا يَنْصُرُ مَا يَنْصُرُ
لَا يَنْصُرُ لَنْ يَنْصُرَ لَيَنْصُرَ لَا يَنْصُرُ أَنْصُرُ لَا تَنْصُرُ مَنْصُرٌ مَنصُرٌ
فَصْرَةٌ نَصْرَةٌ نَصْرِي نَصَارٌ أَنْصَرُ مَا أَنْصَرَهُ وَأَنْصُرِيهِ

Quæ sic recitant: *nasera*, *iansuru*, *nasien*, *schüve nâsyrün*, *wezâke mansürün*, *lem jensur*, *lemmâ iensur*, *mâ iansuru*, *lâ iensuru*, *len iensura*, *li iensur*, *lä iensur*, *unsur*, *lä tensur*, *manserün*, *minserün*, *nasreten*, *nyseten*, *nusajrün*, *nasrijün*, *nasjarün*, *anseru*, *mâ anserebu*, *wansyr bibi*. Quæ quid significant mox repetenda docent.

Postquam autem hæc memoriæ maudârint Discipuli, ad conjugationem inflexionemque singulorum promoventur hoc modo

Præteritum quod الماضي *elmâzy* dicitur

Plur.	Dual.	Sing. Fæm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.	
نَصْرَنَ	نَصْرَانَا	نَصْرَتِ	نَصْرُوا	نَصْرَانَا	نَصْرٌ	3
نَصْرَتَنَ	نَصْرَتَانَا	نَصْرَتِ	نَصْرْتُمْ	نَصْرْتَانَا	نَصْرَتٌ	2
			نَصْرْنَا		نَصْرَتٌ	1

Quod sic leges & interpretaberis.

nasera, adjuvit vir, *nasera*, adjuverunt duo viri, *naseru*, adjuverunt plures viri. *naseret*, adjuvit fæmina, *naseretü*, adjuverunt duæ fæminæ, *naserne*, adjuverunt plures fæminæ.

naserte, adjuvisti vir, *nasertümâ*, adjuvisti duo viri, *nasertüm*, adjuvisti plures viri. *naserti*, adjuvisti tu fæmina, *nasertümâ*, adjuvisti vos duæ fæminæ, *nasertünne*, adjuvisti vos plures fæminæ.

nasertü, adjuvi ego sive vir sive mulier, Duali caret, Plur. *nasernâ*, adjuvimus sive viri sive mulieres.

Huic autem Præterito Activo subjungunt statim Præteriti Passivi solas tertias personas *nusyra*, adjutus est, *nusyrâ*, adjuti sunt duo, *nusyrü*, adjuti sunt plures, sive quod raro usurpetur Passivum nisi in tertiis personis, sive quia eadem est ratio aliarum additionum, ut in Activo, servatâ solummodo hæc positione vocalium in duabus primis radicalibus.

Futurum & Præsens المضارع *elmuzäry* dictum

Plur.	Dual.	Sing. Fæm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.	
يَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرِ	يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ	3
تَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرِينَ	تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ	2
				تَنْصُرُ	أَنْصُرُ	1

Hoc est *iansuru*, adjuvat vel adjuvabit ille, *iansurâni*, adjuvant vel adjuvabunt illi duo, *iansurüne*, adjuvant vel adjuvabunt illi plures. *tansuru*, adjuvat vel adjuvabit illa, *tansurâni*, adjuvant vel adjuvabunt illæ duæ, *iansurne*, adjuvant vel adjuvabunt illæ plures.

تَنْصُرُ *tansuru*, adjuvas vel adjuvabis tu vir, تَنْصُرَانِي *tansurāni* adjuvatis vel adjuvabitis vos duo, تَنْصُرُونَ *tansurūne*, adjuvant vel adjuvabunt plures viri. تَنْصُرِينَ *tansurīne*, adjuvas vel adjuvabis tu fœmina, تَنْصُرَانِي *tansurāni*, adjuvatis vel adjuvabitis vos duæ, تَنْصُرْنَ *tansurne*, adjuvatis vel adjuvabitis vos plures fœminæ.

أَنْصُرُ *ansuru*, adjuvo ego sive vir sive fœmina, نَنْصُرُ *nansuru*, adjuvabimus nos duo aut plures, دُوًّا أَوْ كَثِيرًا.

Et huic pariter subjungunt immediatè formam Passivi per tertias tantùm personas يُنْصَرُ *junsuru*, adjuvatur vel adjuvabitur, يُنْصَرَانِي *junsurāni*, adjuvantur vel adjuvabuntur duo, يُنْصَرُونَ *junsurūne*, adjuvantur vel adjuvabuntur plures.

Juxta ordinem seu divisionem superiùs à nobis factam sequi deberet Imperativus, sed quia ab illis rejicitur post alia Tempora aut Modos, insistamus eorum methodo, nostra postea modo nostro explicaturi.

Infinitivus الْمَصْدَرُ *elmasaru* dictus.

نَصْرًا *nasru*, in Accusativo, adverbialiter aut gerundialiter, adjuvando, aut adjutorie, quasi reali & seriâ adjutione. Est enim نَصْرٌ *nasru* in Recto Nomen verbale actionis significans adjutio, unde declinatur & habet in Duali نَصْرَانِي *nasurāni*, in Pl. نَصْرَاتٌ *nasrātūn*, ut in Paradigmatè ponunt, sed cum significat victoria, vel etiam auxilium, habet in Plurali etiam أَنْصَارٌ *ansārūn*.

Participium Activum الْفَاعِلُ *elfāʿil* dictum, h.e. agens.

نَاصِرٌ *nāsyrūn*, adjuvans vir, adjutor, نَاصِرَانِي *nāsyrāni*, adjuvantes, adjutores duo, نَاصِرُونَ *nāsyrūne*, adjutores plures; addunt tamen Participio alia Pluralia fracta, نَاصِرَاتٌ *nāsyrātūn*, & نَاصِرَةٌ *nāsyratūn*, & نَاصِرَةٌ *nāsyratūn*. In fœminino autem نَاصِرَةٌ *nāsyratūn*, adjuvans fœm. vel adjutrix, نَاصِرَاتَانِي *nāsyratāni*, adjutrices duæ, نَاصِرَاتٌ *nāsyrātūn*, adjutrices plures, & plurale fractum نَاصِرَاتٌ *nāsyrātūn*.

Participium Passivum الْمَفْعُولُ *elmeʿūl* dictum

مَنْصُورٌ *mansūrūn*, adjutus, مَنْصُورَانِي *mansūrāni*, adjuti duo, مَنْصُورُونَ *mansūrūne*, & مَنْصُورَةٌ *mansūrātūn*, adjuti plures. Fœm. مَنْصُورَةٌ *mansūrātūn*, adjuta, مَنْصُورَاتَانِي *mansūrātāni*, adjutæ duæ, مَنْصُورَاتٌ *mansūrātūn*, & مَنْصُورَةٌ *mansūrātūn*, adjutæ plures.

His absolutis recurrunt ad variationem Futuri, qua fit ob prepositas certas particulas, quarum alie gerunt ultimam sublato z an mo, & c. alie habent eandem ultimam, h. e. ponunt in terminatione Accusativi in - in e, vel æ, ut ex eorum Paradigmatè percipies. Ex dictis autem particulis duæ لم *lem*, non, & لَمَّا *lemmā*, nondum, mutant significationem Futuri in significationem Præteriti, ut sub forma Futuri significet actionem præteritam, unde hoc tempus vocant جَدَّ *ghadd*, & cum لم *lem* quidem جَدَّ مَطْلَقٌ *ghaddi mutlek*, simplex, absoluta negatio, cum لَمَّا *lemmā*, nondum, جَدَّ مُسْتَعْرِفٌ *ghaddi müstaghraq*, q. negatio submerita.

Præteritum sub futuri terminatione جَدَّ الْمَاضِي *ghaddi māzī* dictum.

لَمْ يَنْصُرْنَا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرُوا
لَمْ يَنْصُرْنَا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرُوا

Quod sic leges ac interpretaberis:

لَمْ يَنْصُرْنَا *lem jansurā*, non adjuvit vir, لَمْ يَنْصُرَا *lem jansurā*, non juverunt duo, لَمْ يَنْصُرُوا *lem jansurū*, non juverunt plures. لَمْ يَنْصُرْنَا *lem jansurā*, non adjuvit fœmina, لَمْ يَنْصُرَا *lem jansurā*, non juverunt duæ, لَمْ يَنْصُرُوا *lem jansurne*, non juverunt plures fœminæ.

لم تنصرا *lem tensurā*, non juvistis duo, لم تنصروا *lem tensurū*, non juvistis plures viri. لم تنصرتي *lem tensurī*, non juvistis femina, لم تنصرتي *lem tensurā*, non juvistis duæ, لم تنصرن *lem tensurne*, non juvistis plures feminae.

لم انصرتي *lem ensur*, non juvi sive vir sive femina, لم انصرتي *lem nensur*, non juvimus duo, duæ, vel plures sive mares, sive feminae.

Pro Passivo لم ينصرتي *lem junser*, non adiutus est, لم ينصرتي *lem junserā*, non adjuti estis duo, لم ينصرتي *lem junserū*, non adjuti estis plures.

Subdunt statim لم انصرتي *lemmā jensur*, nondum juvit, eodem planè modo, quo praecedens.

Tunc exhibent conjugatum ما ينصرتي *mā jensuru*, non adjuvat, ما ينصرتي *mā jensurāni*, non adjuvatis, &c. regulariter, ut primum Præsens seu Futurum, & hoc tempus vocant نفي الحال *nefjül hāl*, q. negatio Præsens temporis, quod statim in Paradigmatè sequitur لا ينصرتي *lā jensuru*, non juvabo, pro Futuro regulariter, ut prius, & vocatur نفي الاستقبال *nefjül istykbāl*, q. negatio Futuri temporis.

Sequitur deinde in eorum Paradigmatè Tempus, quod vocant تأكيد نفي الاستقبال *teekidü nefjil istykbāl*, q. Confirmatio negationis futuri temporis, seu Futurum firmiter Negativum, quod fit prapositā particulā لن *len*, nequaquam, nunquam, sic

لَنْ يَنْصُرَنَّ	لَنْ تَنْصُرَا	لَنْ تَنْصُرِي	لَنْ يَنْصُرُوا	لَنْ يَنْصُرَا	لَنْ يَنْصُرِي
لَنْ تَنْصُرَنَّ	لَنْ تَنْصُرَا	لَنْ تَنْصُرِي	لَنْ تَنْصُرُوا	لَنْ تَنْصُرَا	لَنْ تَنْصُرِي

Id est لن ينصرتي *len iensura*, nequaquam adjuvabit vir, لن ينصرتي *len jensurā*, nequaquam juvabunt duo, لن ينصرتي *len jensurū*, nequaquam adjuvabunt plures viri, لن تنصرتي *len tensura*, nequaquam juvabit fem. لن تنصرتي *len tensurā*, nequaquam juvabunt duæ, لن تنصرتي *len jensurne*, nequaquam juvabunt plures feminae.

لن تنصرتي *len tensura*, nequaquam juvabis tu vir, لن تنصرتي *len tensurā*, nequaquam juvabitis vos duo, لن تنصرتي *len tensurū*, nequaquam juvabitis vos plures viri. لن تنصرتي *len tensurī*, nequaquam juvabis fem. لن تنصرتي *len tensurā*, minimè juvabitis vos duæ, لن تنصرتي *len tensurne*, nequaquam juvabitis plures feminae.

لن انصرتي *len ansura*, non juvabo, لن انصرتي *len nensura*, non juvabimus.

Forma autem Passivi est لن ينصرتي *len junsera*, nequaquam juvabitur, لن ينصرتي *len junserā*, nequaquam juvabuntur duo, لن ينصرتي *len junserū*, nequaquam juvabuntur plures.

Tunc primum Imperativum exhibent, sed in sola tertia persona, unde illum vocant Imperativum seu imperium absentis امر الغائب *emrül ghäib*, quod nihil est aliud, quam futurum gēzmatum prafixo ل li. Sic لن ينصرتي *lijensur*, adjuvet vir, لن ينصرتي *lijensurā*, adjuvent duo, لن ينصرتي *lijensurū*, adjuvent plures viri. لن تنصرتي *litansur*, adjuvet femina, لن تنصرتي *litansurā*, adjuvent duæ, لن تنصرتي *lijensurne*, adjuvent plures feminae, & in Passivo لن ينصرتي *lijunser*, adjuvetur vir, لن ينصرتي *lijunserā*, adjuventur duo, لن ينصرتي *lijunserū*, adjuventur plures viri. لن تنصرتي *litunser*, adjuvetur femina, لن تنصرتي *litunserā*, adjuventur duæ, لن تنصرتي *lijunserne*, adjuventur plures feminae. Cui statim subjungunt Imperativum similem Negativum, seu potius Prohibitivum ipsis نهي الغائب *nehjül ghäib*, q. prohibitio absentis dictum: لا ينصرتي *lā jensur*, non adjuvet vir, لا ينصرتي *lā jensurā*, non adjuvent duo, لا ينصرتي *lā jensurū*, non adjuvent plures viri. لا تنصرتي *lā tensur*, non adjuvet femina, لا تنصرتي *lā tensurā*, non adjuvent duæ, لا ينصرتي *lā jensurne*, non adjuvent plures feminae. Cum forma Passivi لا ينصرتي *lā junser*, non adjuvetur vir, لا ينصرتي *lā junserā*, non adjuventur duo, لا ينصرتي *lā junserū*, non adjuventur plures viri. لا تنصرتي *lā tunser*, non adjuvetur femina, لا تنصرتي *lā tunserā*, non adjuventur duæ, لا تنصرتي *lā tunserū*, non adjuventur plures feminae.

Sequitur demum Imperativus secundæ personæ ipsis امر الحاضر *emrül häzyr* dictus, & propriè Imperativus dicendus

لَنْصُرْ

أَنْصُرُ أَنْصُرَا أَنْصُرِي أَنْصُرُوا أَنْصُرَا أَنْصُرِي

Hoc est أَنْصُرُ *unfur*, adjuva tu *vir*, أَنْصُرَا *unfurā*, adjuvate vos duo, أَنْصُرُوا *unfurū*, adjuvate vos plures *viri*. أَنْصُرِي *unfurī*, adjuva tu *fæmina*, أَنْصُرَا *unfurā*, adjuvate vos duæ, أَنْصُرِي *unfurne*, adjuvate vos plures *fæmina*, & pro Passivo أَنْصُرُ *litunfer*, adjuvare, أَنْصُرَا *litunferā*, adjuvamini duo, أَنْصُرُوا *litunferū*, adjuvamini plures *viri*. أَنْصُرِي *litunferī*, adjuvare *fæmina*, أَنْصُرَا *litunferā*, adjuvamini duæ, أَنْصُرِي *litunferne*, adjuvamini plures *fæmina*.

Negativus Imperativus, seu Modus prohibitivus Præsentis أَنْصُرُ *nehjül hāzır diētus*, est أَنْصُرُ *lā tansur*, non adjuva, ne adjuves, أَنْصُرَا *lā tansurā*, ne adjuvetis duo, أَنْصُرُوا *lā tansurū*, ne adjuvetis plures *viri*, أَنْصُرِي *lā tansurī*, ne adjuves tu *fæmina*, أَنْصُرَا *lā tansurā*, ne adjuvetis duæ, أَنْصُرِي *lā tansurne*, ne adjuvetis plures *fæmina*; cum forma Passivi, ut in precedenti. Post quæ formas enumerant Nominum à Verbo derivatorum, à quibus in secunda parte egimus: nimirum Formam nominis temporis & loci, & actionis seu Infinitivi المصدر الميمي *et mastarül mimijü*, Turcis *mestari mimī* dicti مَنْصُرُ *menferün*, tempus & locus adjuvandi, & auxiliatio. Dual. مَنْصُرَانِ *menferāni*, Plur. مَنْصُرَاتُ *menferātün*, & مَنْصُرُ *menāsyfü*. Nominis instrumenti اسم الآلة *ismül-äle* dicti مَنْصُرُ *minferün*, instrumentum, quo quis adjuvet, Dual. مَنْصُرَانِ *minferāni*, Plur. مَنْصُرَاتُ *minferātün*, & مَنْصُرُ *menāsyfü*. Nominis vicis اسم الآلة *ismül merretü* dicti: مَنْصُرَةٌ *nesfetün*, unica adjutio, Dual. مَنْصُرَتَانِ *nesfetāni*, duæ adjutiones, Plur. مَنْصُرَاتُ *nesfētün*, plures adjutiones. Nominis speciei اسم النوع *ismün-nev* dicti: مَنْصُرَةٌ *nysfetün*, una species adjutionis, Dual. مَنْصُرَتَانِ *nysfetāni*, Pl. مَنْصُرَاتُ *nysfētün*. Nominis diminutivi اسم التصغير *ismüt-tesghyri* dicti: مَنْصُرَانِ *nusferün*, modica adjutio, Dual. مَنْصُرَانِ *nusferāni*, Plur. مَنْصُرُونَ *nusferüne*, cum suo Fæminino, مَنْصُرَةٌ *nusferetün*, مَنْصُرَتَانِ *nusferetāni*, مَنْصُرَاتُ *nusferātün*. Nominis relativi & possessivi الاسم المنسوب *elismül mensübü* dicti: مَنْصُرِي *nesfirün*, ad adjutionem pertinens, مَنْصُرِيَانِ *nesfirāni*, مَنْصُرِيُونَ *nesfirüne*, cum suo Fæminino, مَنْصُرِيَةٌ *nesfirjetün*, مَنْصُرِيَتَانِ *nesfirjetāni*, مَنْصُرِيَاتُ *nesfirjätün*. Nominis actoris أَنْصُرَانِ *nusfirün*, adjutor, أَنْصُرَانِ *nusfirāni*, duo adjutores, أَنْصُرُونَ *nusfirüne*, & أَنْصُرَاتُ *nusfirātün*, plures adjutores, cum suo regulari Fæminino. Nominis Comparativi اسم التفضيل *ismüt-t-fzyl* dicti: أَنْصُرَانِ *enferün*, magis adjuvans, Dual. أَنْصُرَانِ *enferāni*, Plur. أَنْصُرُونَ *enferüne*, & أَنْصُرَاتُ *enferātün*, & in Fæminino أَنْصُرِي *nusfirā*, magis adjuvans *fæmina*, Dual. أَنْصُرِيَانِ *nusfirāni*, Pl. أَنْصُرِي *nusfir*, &c.

Tandem Conjugationem suam concludunt duobus Modis, quos vocant أفعال التعجب *ef-älüt-te-äggiüb* Admirativos, & sunt أَنْصُرُهُ *mā enferehu*, & أَنْصُرِيهِ *enfir bibi*, quæ sic conjugant, أَنْصُرُهُ *mā enferehu*, mirum quàm bene adjuverit eum, seu quàm bene, vel ò quantum adjuvat eum! أَنْصُرُهُمَا *mā enferehümā*, quàm bene adjuvit eos duos! أَنْصُرُهُا *mā enferehā*, quàm bene adjuvit eam! أَنْصُرُهُمَا *mā enferehümā*, quàm bene adjuvit eas duas! أَنْصُرُهُنَّ *mā enferehünne*, quàm bene adjuvit eas plures! أَنْصُرِكَ *mā enfereki*, quàm bene adjuvit te *virum*! أَنْصُرِكَمَا *mā enferekümā*, quàm bene adjuvit vos duos! أَنْصُرِكُمْ *mā enfereküm*, quàm bene adjuvit vos plures *viros*! أَنْصُرِكِي *mā enfereki*, quàm bene adjuvit te *fæminam*! أَنْصُرِيهِ *enfir bibi*, quàm bene juvit illum! أَنْصُرِيهِمَا *enfir bibümā*, quàm bene juvit duos, أَنْصُرِيهِم *enfir bihim*, &c. Quæ duo ultimi modi sunt particulares & usu non infrequentes, regulis autem communibus non comprehensi.

PATET autem Futurum tantummodo variari ob prefixas particulas, & sic non esse in Arabicis verbis nisi duo tempora Præteritum & Futurum, quod etiam præsentis servit. Quomodo autem nostra alia tempora reddi possint Arabicè, & superius jam aliquatenus explicatum est cap. 2. hujus quartæ partis, & ex paradigmatè secunda Conjugationis Turcica facile animadvertes.

Scias tamen tertiam präteriti in appreciationibus induere notionem Imperativi seu Optativi, ut *فرح الله غتك* *feregiallahü ghammeke*, detergat (proprie deterfit) Deus incerorem tuum. Hujusmodi autem appreciationes sunt ipsis Turcis doctioribus familiarissimæ, præsertim in literis, cum nominant principem virum aut in dignitate officiove constitutum aliquem, v. g. postquam nominarunt Principem ejusmodi Christianum, subdunt *ختمت عواقبه بالخير* *chutymet äwäkybuhu bil cheiri*, terminentur (proprie terminata est) extrema ejus felicitate, q. in bonum, vel *ختم الله عواقبه بالخير والرشاد* *chattmällahü äwäkybehu bil chajri wer-resäd*, terminet Deus extrema ejus felicitate & reductione ad viam rectam seu salutis, apprecantes scilicet ipsi conversionem ad Mahometanam religionem, quam solam rectam & salvificam esse ineptè, at constanter asseverant. Postquam suum Regem aut Imperatorem nominarunt, addunt, v. g. *خلدت خلافته الى يوم القيام* *chulidet chyläfetühu ilä iewmil-kyjäm*, Perenne reddatur ejus imperium ad diem usque resurrectionis; vel *انصاه وضاغف اقتداره* *e-äzzallahü te-älä ensärchu we zä-äfe yktidärehu*, illustres faciat Deus victorias ejus duplicetque aut multiplicet potentiam ejus, v. l. aliquid simile. Si Bassam nominaverint, dicent v. g. *علي باشا يستر الله ما يشا* *äli päšä iess. al-lahü mä jesä*, Ali Balsä, cui Deus concedat quicquid sibi optat. Si minoris conditionis Mahometanum, addunt *زيد قدره* *zide kadrühu*, augeatur ipsius honoris gradus, si paulò majoris, *زيد مجده* *zide megdühu*, augeatur ipsius gloria, si Iudicem *زيد فضله* *zide fazlühu*, augeatur ipsius doctrina & præstantia, si plures sint *زيدت فضائلهم* *zidet fazailühüm*, augeantur eorum scientiæ, &c. At post nomen Dei, æquivaleat Præsenti, & per illud vertitur, ut *الله جل وعلا* *allahü gelle we älä*, Deus, qui gloriosus & excelsus est (non fuit) & sic de aliis.

Hic autem nota imprimis, primam & ultimam radicalem perpetuè, ac sepe etiam secundam habere fetham, ut *نصر* *nasere*, adjuvit, *ضرب* *zerebe*, verberavit, *قد* *ka-äde*, sedit. Secunda tamen radicalis aliquando habet *kesram* ut *فرح* *feryha*, lætatus est, *علم* *älime*, scivit, rariùs autem *zammam* in significatione tantum intransitiva, ut *حسن* *hasüne*, bonus fuit. *قبح* *kebuhä*, turpis fuit. Quomodo autem formantur reliqua personæ, patet ex ipso Paradigmatè.

Major difficultas circa Futurum *المضارع* *el muzäryy* dictum. Formatur adscitis literis *اتين*, hoc est, *elif*, *te*, *je*, *nun* in principio, & *يونا* *jünä*, h. e. *je*, *waw*, *nun*, *elif* in fine, eodem ferè modo, quo apud Hebræos, servientibus. *ي* *elif* enim ex *اتين* format primam singularem, ut *ن* *nun* pluralem: *ت* *te* secundam ubique personam, & tertiam quoque fæmininam in Singulari & Duali: *ي* *je* tertiam masculinam, & fæmininam quoque in Plurali. In fine autem *ن* *nun* solum plurale fæmininum format, ut cum *و* *waw* masculinum; cum *ي* *elif* autem Duale, & cum *ي* *je* Singulare fæmininum secundæ personæ. Habeat autem litera *ها* *atün* perpetuè fethum, & prima radicalis *gezmmum*: at secunda radicalis in multis Verbis habet *zammum*, ut in dato Paradigmatè *يُنصّر* *jensuru*, adjuvabit, in aliis *كسrum*, ut *يَضْرِبُ* *jazribü jazrybu*, verberabit, in aliis fethum, ut *يَسْجَلُ* *säghelä*, laboravit, operam dedit, *يَسْجَلُ* *jäsgהלü*, operam dabit. Et horum quidem ultimorum tabulam diligenter collectam habebis appendicis loco in fine Grammaticæ, in qua, quæ non invenies, ea in Futuri secunda radicali *zammum* habere, pro comperto habebis.

Porrò ultima litera radicalis Futuri habet *zammum*, quod accedentibus literis *يونا* cadit, ut patet in Paradigmatè, pec. primi Futuri, quod, quia ferè sequitur inflexionem Nominum, dicitur *مرفوع* *mersü*, quali elevatum, seu positum in *رفع* *ref*, seu, ut Guadagn. in casu Raseo, & ut nos loquimur, in casu Recto, seu Nominativo. Talis autem terminatio variatur interdum Apocope, Antithesi, & Paragoge.

Apocope variatur Futurum, cum ei præponuntur particule *لم* *lem*, & *لما* *lemmä*, ut in Paradigmatè vidisti, atque eo casu Futurum illud ita gezmatum indicare notionem Präteriti jam percepisti. Gezmant autem idem Futurum, sed immutatâ Futuri temporis significatione, alie particule ideo *جازمة* *giäzimetüm* dictæ, quæ sunt *ل* *li* imperativum, & *لا* *lä* prohibitivum, ut vidisti in eorum Paradigmatè. Sic dicunt *لم يضرب* *lem jazryb*, non verberavit, *لما يدخل* *lemmä jadchul*, nondum ingressus est, *لا تذهب* *lä tezheb*, ne abeas, *ليكشف* *lijekšif*, detergat. Item *ان* *in* si, *ما* *mä*, id quod, quidquid *من* *men*,

men, quicumque, **أني** *ejjün*, idem, **مهما** *mehmā*, quotiescunque, **كيفما** *keifemā* (**و** apud nonnullos etiam **كيف** *keife*) quomodocunque, **أين** *ennā*, ubicunque, **أين** *ejne*, idem, **حيثما** *hejsümā*, idem, **متى** *metā*, quum, **أزما** *izmā*, idem, **أيان** *ejjāne*, idem, **و** in carmine quoque **أذا** *izā*, idem. Sed eā lege, ut aliud Verbum in eodem orationis contextu tanquam retributive illis respondeat, ut si dicas, quicquid faciam facies, quicumque me amabit, amabo ipsum. Ac tum, si utrumque Futurum est, in utrumque influunt predictæ conditionales, ut **مخرج معك** *an tæchrüg æchriüg me-æke*, si ex eas, exibo tecum, **معك معي** *metā jeglis eglis me-æhu*, quum sedebit, sedebo cum illo. Si prius, tantum in illud, ut **صنعت ما صنعت** *mā tasnæ senætu*, quicquid facies, feci: si posterius, liber est influxus, ut si dicas **صنعت ما صنعت** *mā senæte asna-ū*, vel *asnæ*, quidquid fecisti, faciam: si autem conditio non adsit expressa, sed quodammodo subintelligatur, licet etiam *gezmare* Futurum, ut **يخرب البلد** *jekünti-kytälü juchrebil beledü*. Fit bellum, destruetur regio, est enim *sensūs*, si, vel quotiescunque bellum fuerit, destruetur regio. Sic **انصرك انصركي** *unsurni ensurke*, adjuva me, adjuvabo te, i. e. si adjuves me, adjuvabo te.

*Nasbant Futurum alia particula ei prefixa, h. e. dant illi terminationem nasbi, seu Accusativi in -e, vel æ, ut sunt لن len, nequaquam, ut in Paradigmate vidisti, لن ينصر len jansura, minimè adjuvabit, لن يضربوا len jazribü, nequaquam verberabunt. Ubi nota in utroque hoc Futuro gezmato, & nasbato abjici ن Pluralis masculini, & assumi ل elif otiosum. Est enim regula generalis, quòd و waw servile in fine dictionis, ne eam terminet, adsciscat ل elif otiosum, ut نصرو pro نصرو nasarü, adjuverunt, رمو pro رمو remew, jecerunt. Nasbant praterea ل li, ut conjunctio & synonyma ان en, ut, و quòd, precedente Verbo opinandi ظن zenne, حسب hasibe, زعم za-æme, opinatus est, putavit, observavit, &c. كي kej, ut, eorumque composita لان lien, لكي likej, و كيدا kejlä, لكي likejlä, ut, إلا ellä, و ليلا liellä, ne, ut non, حتى hattä, ut, vel donec, او ew, ut. Item اذن izen, vel اذا izen, bene, age, positum nimirum initio sententiæ, & proximè (vel intercedente saltem juramento, vocatione aut negatione) ante Futurum ut futurum; prefixa autem eidem copulä و we, vel ف fe, varius gezmatur. Gezmant autem he due و و cum significant & simul, cum scilicet prefixa sunt Futuro respectum habenti ad precedentem enuntiationem, ut sequentibus exemplis advertere potes, اذ انصرت انصرت ل انصرت *giitü li ensura*, veni, ut adjuvem, اذ انصرت انصرت *ahybü en tansura*, cupio, ut adjuves, اذ انصرت انصرت *ahsebü en jansura*, & *jansurü*, puto, quòd juvabit, اذ انصرت انصرت *giæ kej jansureke*, venit, ut te adjuvet, اذ انصرت انصرت *giæ e hattä jansureke*, venit, ut te adjuvet, اذ انصرت انصرت *esirü kattä taghybes-æmsü*, deambulabo donec occidat Sol. اذ انصرت انصرت *erghybüllähe ew jaghsire li*, rogabo Deum, ut parcat mihi, اذ انصرت انصرت *entæzyrühü ew jachriße*, expectabo eum donec egrediatur. Sic si quis dicenti التحي اليك *eltegi ilejke* respondeat اذ انصرت انصرت *izen ansureke*, bene juvabo te, vel والله انصرت انصرت *izen walläbi ansuræke*, bene, per Deum juvabo te, vel يا حبيبى انصرت انصرت *izen jâ habibi ansureke*, bene, amice mi, juvabo te, vel لا انصرت انصرت *izen lä ansureke*, و اذن انصرت انصرت *we izen ansureke*, & bene juvabo te. Sic انصرت انصرت *unsurni fensureke*, adjuva me, ego quoque adjuvabo te. لا انصرت انصرت *lä tazrib batrosfe fe jaghzabe*, ne verberes Petrum & irascetur, i. e. quia irascetur, aut ne irascatur, اذ انصرت انصرت *ejne bejtüke feezureke*, ubi est domus tua? & invisam te, i. e. ut invisam te. هل تأكل السمك وتشرب اللبن *hel teekülüs femeke we te'rebel-lebene*, an pisces edes simulque lac bibes? لا تأكل السمك وتشرب اللبن *lä teekülüs femeke we te'rebel-lebene*, ne comedas pisces & simul bibas lac.*

Porrò Paragoge augetur Futurum adjectâ finali ejus literâ ن nun, quæ vocatur ذون *nünüt-teekid*, nun confirmationis; idque fit dupliciter, cum ن ubique hoc modo

انصرت انصرت *iansurenne*, adjuvabit omnino ille, انصرت انصرت *iansuränni*, adjuvabunt omnino illi duo, انصرت انصرت *iansurunne*, adjuvabunt omnino illi plures. انصرت انصرت *iansurenne*, adjuvabit illa omnino, انصرت انصرت *tansuranni*, adjuvabunt omnino duæ, انصرت انصرت *iansuränni*,

fuṣṣānī, adjuvabunt omnino plures *feminae*. *تَنْصُرْنَ* *tansurenne*, adjuvabis omnino *vir*, *تَنْصُرَانْ* *tansurānī*, adjuvabitis omnino duo, *تَنْصُرُونْ* *tansurunne*, adjuvabitis omnino plures *viri*, *تَنْصُرِنْ* *tansurinne*, adjuvabis omnino *mulier*, *تَنْصُرَانْ* *tansurānī*, adjuvabitis omnino duæ, *تَنْصُرَانْ* *tansurānī*, adjuvabitis omnino plures *feminae*. *تَنْصُرْنَ* *tansurenne*, abjuvabo omnino, Pl. *نَنْصُرْنَ* *nansurenne*, adjuvabimus omnino.

Aut cum *ن* *gezmatō* sed in singulari solum ac Plurali masculino & communi, hoc modo.

يَنْصُرْ *iensuran*, adjuvabit omnino *vir*, *يَنْصُرُونْ* *iensurun*, adjuvabunt omnino *viri*, *تَنْصُرْ* *tansuren*, adjuvabit omnino *feminae*. *تَنْصُرِنْ* *tansurin*, adjuvabis omnino tu *feminae*. *نَنْصُرْ* *nansuren*, adjuvabo omnino, *نَنْصُرُونْ* *nansurun*, adjuvabimus nos omnino.

Illud *ن* nun Paragogicum vocatur grave, hoc *ن* leve.

Vides autem ut ante *ن* *zemma* tertiae radicalis in *fetham* mutetur; itemque *و* & *ي* serviles in fine excidant, & in Plurali feminino *ل* *elif* inseratur, ne tria *ن* nun concurrant.

Adhibetur etiam hac utraque paragoge, cum Futurum rem futuram quodammodo petit, ut sit interrogando, imperando, vel optando, ut *هَلْ تَنْصُرْنَ* *hel tansurenne*, & *هَلْ تَنْصُرِنْ* *hel tansurin*, num adjuvabis? *لَيْتَ تَنْصُرْنَ* *lijensurenne*, & *لَيْتَ تَنْصُرِنْ* *lijensurin*, omnino adjuvet, *لَا تَنْصُرْنَ* *lā tansurenne*, & *لَا تَنْصُرِنْ* *lā tansurin*, omnino ne adjuves, *لَيْتَ يَنْصُرْنَ* *lejte iensurenne*, & *لَيْتَ يَنْصُرِنْ* *lejte iensurin*, utinam adjuvet, & cum praecedat iuramentum, ut *وَاللَّهِ يَنْصُرْنَ* *wallāhi iensurenne*, per Deum, juvabit.

IMPERATIVUS secunde persona (nam pro aliis adhibetur Futurum *gezmatum* prefixo *li*, ut habuisti in Paradigmate) formatur à Futuro *gezmatō* mutata prima litera servili in *ل*; ut ab *يَضْرِبُ* *iezryb*, verberabit, *اضْرِبْ* *zyryb*, verbera, ab *يَعْلَمُ* *ialem*, sciet, *اعْلَمْ* *yalem*, scito: sed cum secunda radicalis Futuri habet *ز* *zammam* tunc & illud *ل* *elif*, quod aliàs est *ل* *elif* unionis consimili vocali afficiendum est, ut sit *ل* *u*, ut in Paradigmate vidisti *انْصُرْ* *unsur*, juva. Et hic quoque Imperativus admittit illud *ن* nun confirmationis seu paragogium hoc modo

انْصُرْنَ *unsurenne*, adjuva omnino tu *vir*, *انْصُرَانْ* *unsurānī*, adjuvate omnino duo *viri*, *انْصُرُونْ* *unsurunne*, adjuvate plures *viri*. *انْصُرِنْ* *unsurinne*, adjuva *feminae* *انْصُرَانْ* *unsurānī*, adjuvate duæ, *انْصُرَانْ* *unsurānī*, adjuvate plures *feminae*.

Item *gezmatum* *ن* sic

انْصُرْ *unsuren*, adjuva tu *vir*, & *انْصُرِنْ* *unsurin*, adjuva tu *feminae*, *انْصُرُونْ* *unsurun*, adjuvate.

Prohibitivus modus est ipsum Futurum *gezmatum* praeposito *لَا*, ut in paradigmate.

INFINITIVUS, ut dictum est, nomen est actionis in Accusativo positum in Paradigmate *نَصْرًا* *nesren*, ut *ضَرَبَ ضَرْبًا* *zarbe zarben*, verberando verberavit, *فَهِمًا* *fehime fehimen*, intelligendo intellexit. Hoc autem nomen verbale in verbis plusquam ternariis regulare est, atque in hac prima conjugatione trilaterorum frequentior quidem est forma haec *نَصْرًا* *nesren*, seu in Recto *نَصْرٌ* *nesrūn*; multa tamen verba aliter habent Infinitivum seu verba-
le suum, ita ut ejus formae inveniantur 33. nimirum *نَصْرٌ* *nesrūn*, *نَصْرٌ* *nystrūn*, *نَصْرٌ* *nusrūn*, *نَصْرٌ* *neserūn*, *نَصْرٌ* *nyserūn*, *نَصْرٌ* *nuserūn*, & *نَصْرٌ* *nesyrūn*, *نَصْرٌ* *nasārūn*, *نَصْرٌ* *nysārūn*, & *نَصْرٌ* *nusārūn*, *نَصْرٌ* *nesretūn*, *نَصْرٌ* *nysetūn*, *نَصْرٌ* *nusetūn*, *نَصْرٌ* *neseretūn*, & *نَصْرٌ* *nesyretūn*, *نَصْرٌ* *nasāretūn*, *نَصْرٌ* *nysāretūn*, & *نَصْرٌ* *nusāretūn*, *نَصْرٌ* *nesrā*, *نَصْرٌ* *nyrā*, & *نَصْرٌ* *nusrā*, *نَصْرَانٌ* *nesrānūn*, *نَصْرَانٌ* *nyrānūn*, *نَصْرَانٌ* *nusrānūn*, & *نَصْرَانٌ* *nesrānūn*, *نَصْرَانٌ* *nyrānūn*, & *نَصْرَانٌ* *nusrānūn*, *نَصْرَانٌ* *nesrūn*, & *نَصْرَانٌ* *nusrūn*, *نَصْرَانٌ* *nesyretūn*, & *نَصْرَانٌ* *nysetūn*. Quorum ultima quatuor مصادر ميميّة *masādirū mimīje*, q. Infinitivi mimmati, reliqua مصادر غير ميميّة *masādirū ghairi mimīje*, Infinitivi non mimmati seu literā *م* *mim* carentes. Qualem autem quodque verbum sortiatur, in Lexico invenies.

PARTICIPII activi prima radicalis habet *fetham* in quo *elif* quiescit, *secunda* *kesiam*, *ultima* *zammam* nunnatam, ut in Nominibus, quorum more etiam femininum & numeros format, ut in Paradigmate, in quo etiam vides formam participii Passivi. Dantur autem & participia quaedam formæ *نصير* *nesyrün*, & *نصور* *nasürün*, quæ nunc Activa sunt, nunc Passiva, ut in Lexico comperies.

Verbi passivi tertias personas in superiori paradigmate habuisti, hic, sis, accipe integrum.

PARADIGMA PASSIVI

Præteritum.

Plur.	Dual.	Sing. Fœm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.
نَصِرْنَ	نَصِرْتَا	نَصِرْتِ	نَصِرُوا	نَصِرَا	نَصِرَ
نَصِرْتُنَّ	نَصِرْتَيْمَا	نَصِرْتِ	نَصِرْتُمْ	نَصِرْتَيْمَا	نَصِرْتِ
			نَصِرْنَا		نَصِرْتِ

Id est *نصر* *nusyra*, adjutus est, *نصرا* *nusyrā*, adjuti sunt duo, *نصروا* *nusyrū*, adjuti sunt plures. *نصرت* *nusyret*, adjuta est, *نصرتا* *nusyretā*, adjutæ sunt duæ, *نصرن* *nusyrne*, adjutæ sunt plures.

نصرت *nusyrte*, adjutus es, *نصرتما* *nusyrtümā*, adjuti estis duo, *نصرتم* *nusyrtüm*, adjuti estis plures. *نصرتي* *nusyrte*, adjuta es, *نصرتيما* *nusyrtümā*, adjutæ estis duæ, *نصرتن* *nusyrtünne*, adjutæ estis plures.

نصرت *nusyrte*, adjutus & adjuta sum, *نصرتنا* *nusyrnā*, adjuti & adjutæ sumus, sive duo, &, sive plures.

Futurum.

Plur.	Dual.	Sing. Fœm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.
يُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ	يُنَصِرُونَ	يُنَصِرَانِ	يُنَصِرُ
تُنَصِرُنَّ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرِينَ	تُنَصِرُونَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ
			تُنَصِرْنَا		تُنَصِرُ

Id est *ينصر* *junseru*, adjuvabitur vir, *ينصران* *junserāni*, adjuvabuntur duo, *ينصرون* *junserūne*, adjuvabuntur plures viri. *تنصر* *tunseru*, adjuvabitur fœmina, *تنصران* *tunserāni*, adjuvabuntur duæ, *تنصرن* *tunserne*, adjuvabuntur plures fœmine.

تنصر *tunseru*, adjuvaberis vir, *تنصران* *tunserāni*, adjuvabimini duo, *تنصرون* *tunserūne*, adjuvabimini plures viri. *تنصرين* *tunserine*, adjuvaberis fœmina, *تنصران* *tunserāni*, adjuvabimini duæ, *تنصرن* *tunserne*, adjuvabimini plures fœmine.

انصر *unseru*, abjuvabor, sive vir, sive fœmina. *ننصر* *nunseru*, adjuvabimur sive duo sive plures viri, aut fœmine.

Constans est hæc forma horum duorum temporum passivorum in trilateris, nec ea, ut vides, differunt ab Activis nisi solis vocalibus; Futurum autem variatur per particulas præpositas, ut activum respectivè.

Et hinc Imperativus passivus est ipsum Futurum præposito *li* *gez* *mante*, ut *لينصر* *lijunser*, adjuvetur, *لننصر* *linunser*, adjuvemur.

Infinitivus hic in passivo nullus est, sed redditur per Infinitivum activum aut per Infinitivum verbi alicujus derivativi, ut conjugationis quintæ, septimæ, octavæ, &c.

Participium passivum est *منصور* *mansurün* superius declinatum.

De quadrilateris tam quatuor literas radicales, quàm derivativis totidem habentibus.

Hæc eodem ferè modo flectuntur, & in eo solùm à præcedenti regulari differunt, quòd penultima radicalis in Activi præterito perpetuò *fetham*, in Futuro verò *kesiam* habet. Serviles autem *اتين* *elif*, *te*, *je*, *nun*, tam in Activi, quàm in Passivo *zammā* afficiuntur,

ciuntur, ut دحرج *dehrege*, volvit, يدحرج *jüdehregiü*, volvet, كشر *keffere*, fregit, فشر *jükeffirü*, franget. Pass. دحرج *duhrege*, volutus est, يدحرج *jüdehregiü*, volvetur, فشر *furriha*, exhilaratus est, فشر *jüferraha*, exhilarabitur. Imperativus formatur à Futuro solâ abiectione servilium اتين *atın*, & ultima vocalis, ut دحرج *dehriq*, volve, كشر *keffir*, frange. Participium utrumque formatur à suo Futuro م *mim*, pro اتين *atın* posito, & nunnatâ vocali ultimâ, ut مدحرج *mudahregiün*, volvens, مكشر *mukeffirün*, frangens, مدحرج *mudehregiün*, volutus, فشر *fuferrahün*, exhilaratus. Infinitivos autem habent speciales, دحرج *dehrege*, scilicet دحراج *dyhregiün*, & دحرجة *dahregetün*, نصر *nessere*, تنصير *tansyrün*, & interdum quoque تنصرة *tansyretün*, نصار *tansärün*, نصار *nasärün*, vel نيسار *nysärün*, & نصار *nysärün*. ناصر *näsere*, habet مناصرة *munäsaretün*, & interdum نصار *nysärün*, vel فيصار *nysärün*. انصر *ansere*, انصار *ansärün*, raro نصار *nasärün*, aut نصارة *nesäretün*.

انصر *ansera* + Conjugationis accedentibus اتين *atın* abicit 1 elif secundum regulam, (1 elif initiale formans Verba derivativa, characteristicâ temporis prefixâ, cum sua vocali abicitur) ut ينصر *junsyrü*, pro يانصر *juensyrü*, unde in Imperativo, ubi اتين *atın* recedunt, 1 elif cum sua vocali redit, ut انصر *ansyr*.

ناصر *näsere* tertiae Conjug. mutat 1 elif in و *waw* in Praterito Passivo, ut نوصير *nüsyre*, pro نأصير *nuusyre*, secundum regulam generalem (Litera اوي *elif, waw, je*, vocalibus destituta, post vocales heterogeneas, iis fiunt homogenea.)

Paradigma reliquorum derivativorum.

Inf.	Part.	Imp.	Fut.	Prat.	
تَنْصِرُ <i>tansesirün</i>	مُتَنْصِرُ <i>mutansesirün</i>	تَنْصِرْ <i>tansesir</i>	يَتَنْصِرُ <i>jitanesirü</i>	تَنْصِرَ <i>tansesere</i>	5.
تَنْصِرُ <i>tansesirün</i>	مُتَنْصِرُ <i>mutansesirün</i>	تَنْصِرْ <i>tansesir</i>	يَتَنْصِرُ <i>jitanesirü</i>	تَنْصِرَ <i>tansesere</i>	6.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>iannesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	7.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>iannesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	8.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>iannesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	9.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>iannesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	10.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>iannesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	11.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>iannesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	12.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>iannesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	13.

In Passivo.

Part.	Fut.	Prat.		Part.	Fut.	Prat.
مُنَاصِرٌ	يُنَاصِرُ	تُنَاصِرُ	6.	مُنَاصِرٌ	يُنَاصِرُ	تُنَاصِرُ
mutenāserūn	jutenāserū	tunāsyre		mutenāserūn	jutenāserū	tunāsyre
مُنَاصِرٌ	يُنَاصِرُ	أُنَاصِرُ	8.	مُنَاصِرٌ	يُنَاصِرُ	أُنَاصِرُ
mūnāserūn	jūnāserū	unāsyra		mūnāserūn	jūnāserū	unāsyra
				مُنَاصِرٌ	يُنَاصِرُ	أُنَاصِرُ
				mūnāserūn	jūnāserū	unāsyra
				مُنَاصِرٌ	يُنَاصِرُ	أُنَاصِرُ
				mūnāserūn	jūnāserū	unāsyra

Et sic quoque flectuntur derivativa quadriliterarum, ut in secunda conjugatione quinta trilaterorum respondente, تدحرج tedahrege, revolutus est, Futur. يتدحرج tedahrigiū, revolvetur, تدحرج tedehrig, revolvere, متدحرج mütedahrigiū, revolutus, تدحرج tedehrigiū, revolvi, revolvere se, à simplici دحرج dahrege, volvit. In tertia verò septime trilaterorum respondente sic: أحرجم ybrenġeme, retractavit opus, recessit à re propria, ورتجج tumulum fecit, حرجج jabrenġimū, tumulum faciet, حرجج ybrenġim, tumulum fac, حرجج mubrenġim, tumulum faciens, حرجج ybrenġiām, tumulum facere, à simplici حرجم herġeme, impulit & repulit. In quarta porro Conjugatione nonae trilaterorum respondente sic: اقشعر ykse-erre, horrore correptus est, horripilavit, يقشعر jakse-yrū, horripilabit, اقشعر ykse-erir, horripila, مقشعر mukse-yrūn, horripilatus, horrore correptus, اقشعرار yksi-rārūn, horripilatio, à simplici minus usitato قشعر kas-ere.

Observandum est in proposito superiore Paradigmate inferi per - in septima Conjugatione servile illud ن nun characteristicum ejus, adeoque انصار esse pro انصار innysār. Observandum praeterea in octava انصار intasera, ت epentheticon mutari interdum in ط ty, cum prima radicalis est ص sad, vel ض zad, ط ty, aut ظ zy, ut à صبغ sabagha, tinxit, intinxit, fit اصطبغ ystabagha, intinctus est, pro اصتبغ. Sic à ضرب zerebe, verberavit, fit اضطرب yztarebe, seu yzdarbe, diverberatus, agitated est, pro اضطرب. à ظلم zalime, injuriā affectit, اظلم yzdelime, vel اظلم yzaleme, injuriā affectus est, pro اظلم. Sic اظبع yttaba-ē, impressus est, pro اظبع, à طبع taba-ē, impressit sigillum epistola, &c. Mutatur in د dal, quando prima radice est د dal, ذ zal, vel ز ze, ut ادرا iddere, pro ادرا idtere, propulsus est. ادكر iddekere, pro ادكر idtekere, recordatus est, ita ut د zal radicale etiam in د dal mutetur, vel usit. ادكر idzekere, ut è contrario posterior priori assimilatur, vel ادكر iddekere, utraq̄ue salvā manente. Sic ادلك iddelake, prolapsus est, vel etiam د dal converso in ز ze, ادلك idzeleke. Porro illud ipsum ت te mutat primam radice in sui similem, cum qua per - unitur, cum ea est ا elif, ت se, و waw, aut ي je, ut اتخذ ittachaze, incepit, pro اتخذ ittachaze, اتبت ittebete, pro اتبت ittebete, firmatus fuit, اتجر ittegere, transfixus est, pro اتجر ittegere, اتسر ittesere, aleis lusit, pro اتسر ittesere. Si autem sit ت te absque ulla mutatione cum illo coalescit, ut اتبع ittebe-ē, secutus est pro اتبع

Et haec sufficiant de Verbo perfecto, seu regulari, veniamusque ad Verba imperfecta seu anomala, & primò quidem

De Verbo surdo, seu duplicato.

Verbum surdum (Arabibus الاصم el-asammu, vel المضاعف el-muzā-āfu) dicitur illud, quod geminatam habet per - testidum secundam radicalem, quippe ejusdem generis cum tertia, ut مدد medede, pro مدد medede, extendit, مسس messe pro مسس mesise, tetigit, palpavit.

N 2

Prate-

Præteritum.

Plur.	Dual.	Sing. Fæm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.
مَدَدْنَ	مَدَّتَا	مَدَّتْ	مَدُّوَا	مَدَّا	مَدَّ
مَدَدْتَنَنْ	مَدَدْتَمَا	مَدَدْتِ	مَدَدْتُمْ	مَدَدْتَمَا	مَدَدْتِ
			مَدَدْنَا		مَدَدْتِ

Id est مَدَّ medde, extendit vir, مَدَّا meddā, extenderunt duo, مَدُّوَا meddū, extenderunt plures viri. مَدَّتْ meddet, extendit fæmina, مَدَّتَا meddetā, extenderunt duæ, مَدَدْنَ mededne, extenderunt plures fæmina.

مَدَدْتِ mededte, extendisti vir, مَدَدْتَمَا mededtümä, extendistis duo, مَدَدْتُمْ mededtüüm, extendistis plures viri. مَدَدْتِ mededti, extendisti fæmina, مَدَدْتَمَا mededtümä, extendistis duæ, مَدَدْتِنَنْ mededtüünne, extendistis plures fæmina.

مَدَدْتِ mededtü, extendisti sive vir, sive fæmina, مَدَدْنَا medednā, extendimus duo vel plures, viri vel fæmina.

Similis ratio est eorum, quorum media radicalis habet ز zammam, vel ك kefram, ut مَسَّ messe, tetigit, pro مَسَّس mesise, مَسَّسْت mesisste, tetigisti, &c.

Futurum.

Plur.	Dual.	Sing. Fæm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.
يَمَدَدْنَ	يَمَدَدَانِ	يَمَدُّ	يَمَدَدُونْ	يَمَدَدَانِ	يَمَدُّ
يَمَدَدْتَنَنْ	يَمَدَدْتَانِ	يَمَدَدْتِنِ	يَمَدَدْتُونْ	يَمَدَدْتَانِ	يَمَدَدْتِ
			يَمَدَدْنَا		يَمَدَدْتِ

Id est يَمَدُّ jemüddu, extendet vir, يَمَدَدَانِ jemüddāni, extendent duo, يَمَدَدُونْ jemüddüne, extendent plures viri. يَمَدُّ temüddü, extendet fæmina, يَمَدَدَانِ temüddāni, extendent duæ, يَمَدَدْنَنْ jemüddüne, extendent plures fæmina.

يَمَدُّ temüddu, extendes vir, يَمَدَدَانِ temüddāni, extendetis duo, يَمَدَدُونْ temüddüne, extendent plures viri. يَمَدَدْتِنِ temüddüne, extendes fæmina, يَمَدَدْتَانِ temüddāni, extendetis duæ, يَمَدَدْتِنَنْ temüddüne, extendent plures fæmina.

يَمَدَدْنَا emüddü, extendam, يَمَدَدْنَا nemüddü, extendemus.

Sic cum penultima radicalis habet فetham, vel kefram, ut يَعْضُ je-æzzu, mordebit, pro يَعْضُ je-æzzu, يَفْرُجُ jefirrü, fugiet, pro يَفْرُجُ jefirrü. Si, præpositâ particulâ, gezmandâ sit ultima Futuri, separantur regulariter literæ, quæ fuerant in unum per contractionem, ut يَمَدُّ lem jemüdd, non extendit, يَعْضُ lem je-æzz, non momordit, يَفْرُجُ lem jefir, non fugit, vel, ut contractio fieri possit, loco gezma inducitur fetha, vel kefra, ut يَمَدُّ lem jemüdde, يَعْضُ lem je-æzzæ, يَفْرُجُ lem jefirre, vel jemüddi, je-æzzu, jefirri. Interdum etiam manet زamma, cum penultima radicalis ز zammam quoque habet, ut hinc يَمَدُّ lem jemüddü, non extendit.

Imperativus.

اَمُدُّ ümdüü, extende vir, اَمُدُّوَا ümdüüdä, extendite duo, اَمُدُّوَا ümdüüdü, extendite plures viri. اَمُدُّوَا ümdüüdi, extende fæmina, اَمُدُّوَا ümdüüdä, extendite duæ, اَمُدُّوَا ümdüüdne, extendite plures fæmina.

Vel contractè, sic مَدَّ müdde, etiam müddi, extende vir, مَدَّا müddā, extendite duo, مَدُّوَا müddü, extendite plures viri. مَدُّوَا müddi, extende fæmina, اَمُدُّوَا ümdüüdne, extendite plures fæmina: ubi vides excidere l elif imperativum, quod nempe nunquam præfigitur literæ vocalem habenti.

Infinitivus, seu actio Verbi est مَدَّا medden, seu مَدُّ meddün, extensio, extendere.

Participium activum مَادَّ maddün, extendens mas. مَادَّة maddetün, extendens fæm. & Passivum مَمَدُّؤُ memdüüdün, extensus, مَمَدُّؤُ memdüüdetün, extensa.

Eadem

Eadem est ratio Passivi مَدَّ müdde, extensus est, مَدِدْت müdidte, extensus es, &c.
Sic in Futuro مَدَّ jümeddü, extendetur, &c.

Par quoque ratio derivatorum Verborum, quae sunt, 2. مَدَّد meddede, 3. مَادَّ mād-
de, 4. اَمَدَّ emedde, 5. تَمَدَّد temeddede, 6. تَمَدَّد temeddede, 7. اِنْمَدَّد inmedde, 8. اِنْمَدَّد
imtedde, 9. اِنْمَدَّد imdedde, 10. اِسْتَمَدَّد istemeddede, &c. quarum ea, quae habent regu-
lariter inflectuntur absque contractione, quia una litera duo sustinere non potest, reliquae
admittunt contractionem. Quae pariter intellige de Verbis perfectis trilateris nona & un-
decima Conjugationis, & de quadrilateris quarta.

De Verbo hamzato, seu hemzato المَهْمُوزُ elmehmuzü dicto.

Verbum hamzatum dicitur, cujus radicalium aliqua est hemze, seu ا elif mobile,
ut اَثَرَ esere, maluit, sibi elegit, &c. سَأَلَ seale, interrogavit, هِنَا henee, concoxit, fle-
titurque eodem modo, quo perfectum, ut اَثَرَ esere, Fut. يَأْتِرُ jeeferü, Infinit. اَثْرًا esren,
seu اَثْرًا esün: nisi quod observanda sint regule generales literarum debiliū, & speciales
ا ا elif, ut in Imper. اِثْرُ isir. Est enim regula generalis, Litera ا و ي elif,
waw, je vocalibus destituta post vocales heterogeneas, iis sunt homogeneae. Unde cum ا elif
imperativum زَعَمَام habeat, mutatur hamza in و, ut اَوْمُلُ ümül, pro اَمْلُ
ümül, spera, per eandem regulam. Sed اَخَذَ echeze, accepit, اَكَلَ ekele, comedit,
اَمَرَ emere, præcepit, jussit, abjiciunt hamzam cum ا elif imperativo, habentq; اَخَذَ chuz,
accipe, اَكَلَ küle, ede, اَمَرَ müre, jube; reperias tamen etiam, quanquam rarissime,
اَوْكَلَ üükül, ac اَوْمُرُ üümür, & ab hoc cum copula و we, vel ف fe. Sic اَوْمُرُ weemür, فَاَمَرَ
fecmür, excidente ا imperativo, & redeunte radicali.

Sic in Passivo اَثْرُ üsire regulariter, Fut. يُوْتِرُ jüüserü, pro يَأْتِرُ jüüserü, juxta modum
allatam regulam. Sic in derivativis Conjugationibus يُوْتِرُ, pro يَأْتِرُ jüessirü, Futurum
secunda, مُؤْتِرٌ müessirün Participium ejus. Sic يُوْتِرُ jüüsirü Futurum tertia, juxta regu-
lam: ا elif in medio dictionis mobile per fetham post زَعَمَام in و, post - كَفْرَام
in ي mutatur. Idem ergo in aliis hamzatis in medio, vel sine observandum est, ut
سَأَلَ pro سَأَلُ säilün, interrogatus, سَأَلَ suile, pro سَأَلَ säile, interrogatus est,
هِنَا hünie, pro هِنَا hünie, concoctus est. Ceterum hamzata ع ain conjugantur
nonnunquam more quiescentium, de quibus mox agemus.

De Verbo quiescente, seu infirmo الْمُتَعَلِّقُ mu'tell dicto.

Verba quiescentia, seu infirma dicuntur ea, quae radicalem aliquam habent و vel
ي, sive prima ea sit, ut وَعَدَ wa-êde, promisit, minatus est, يَسِرُ jesere, aleâ lufit; si-
ve secunda, ut كَوَّلَ kawele, dixit, سِيرَ sejere, incessit, بَاعَ beja-ê, vendidit; sive ultima,
رَمَى remeje, jecit, غَزَى ghezewe, pugnavit.

Primæ classis Verbum الْمُتَعَلِّقُ بِالْفَاءِ el mu'tellü bil-fai, seu quiescens ف fe, quod nem-
pe primam radicalem habet و vel ي, dicitur proprie Arabibus الْمَتَالُ el-misalü, h. e. Si-
mile, quia nimirum simile est & proximum Verbo perfecto, adeoque exiguum habet anoma-
liam, quae in eo potissimum consistit, quod prima radicalis و abjicitur in Futuro & Im-
perativo primæ conjug. cum penultima ibi habet - kesram, ut وَعَدَ we-êde, promisit,
يَعِدُ je ydü, pro يُوْعَدُ jew-ydü, promittet, يَدُ yd, pro يُوْعَدُ iw-yd, promitte, & in In-
finitivo formæ نُصْرَةٌ nyfretün, ut يَدُ ydetün, pro يُوْعَدُ wy-detün, promissio: sic اَمَرَ
wemyka, amavit, يَمُرُ jemyku, amabit, اَمَرَ myk, ama, اَمَرَ mykatün, amor, dile-
ctio. Sic ورث werise, hæreditavit, يرث jerisü, hæreditabit. Sic etiam quae fet-
ham Præteriti hic retinent propter ultimam gutturalem, ut اَمَرَ wesa-ê, fregit, Fut.
يَسِرُ jeser-ü, pro يُوْسِرُ jewser-ü, franget. Sic يَزَعُ jeze-ü, cohibebit, يَجَعُ jegeü, jegeü,
malè habet ungula, يَجَعُ jeteü, jetü, tardo passu procedit, يَجَعُ jereü, jera, repellit, tollit.

Ita يطأ *jateu*, subjiciet, يسع *jese-ü*, amplius erit, يقع *jeka-ü*, accidet, cadet, يدع *jede-ü*, finet, يهب *jehebü*, donabit, يضع *jeze-ü*, collocabit, & in Imperat. طأ *tæc*, سع *sæc*, قع *kæc*, &c.

SECUNDA classis Verbum المعتل بالعين *el mur-tellü bil äjni*, infirmum, aut quiescens litera ع, seu pro secunda radicali و vel ي habens, dicitur proprie الاجوف *el-egwefü*, concavum, seu vacuum, eò quod litera debilis in medio vel rejiciatur, vel certe careat vocali, pec. in Conjugationibus prima, quarta, septima, octava & decima, in quibus est maxima hujusmodi Verborum anomalia, ut قال *käle*, pro قول *kawele*, dixit, سار *säre*, pro سير *sejere*, incessit.

In prima ergo Conjugatione, Præt. قال *käle*, dixit, قلت *kulte*, dixisti, قلت *kultü*, dixi. In Futuro يقول *jakülü*, dicet, يقلن *jakulne*, dicent plures femina, & تقلن *tekulne*, dicetis plures femina. Imper. قل *kul*, dic vir, قولوا *kulä*, dicite duo & duæ, قولوا *külü*, dicite plures viri. قولي *külü*, dic femina, قلن *kulne*, dicite plures femina. Infinitivus regularis قول *kawlün*, dictio, dicere. Part. Act. قائل *käilün*, dicens. Part. Pass. مقول *makülün*, dictus.

Sic Concavi ي Præteritum سار *säre*, incesit, سرت *sirte*, incesisti. Futur. يسير *jesirü*, incedet, يسرن *jesirne*, incedent plures femina. Imper. سر *sir*, incede vir, سيري *siri*, incede fem. سيروا *sirä*, incedite duo viri aut fem. سيروا *sirü*, incedite plures viri, سرن *sirne*, incedite plures femina. Infinitivus سير *sejün*, incesio, incedere. Part. Act. ساير *säirün*, incedens, Part. Pass. مسير *mosirün*.

Et ex his allatis reliquas personas, numeros & genera facile tibi formabis juxta ante-allata Paradigmata, ut tertia præteriti singularis feminina fit à masculina addito ت, ut fit قالت *kälet*, dixit femina, unde etiam Dualis & Pluralis formantur regulariter, ut قال *kälä*, dixerunt duo, قالوا *kälü*, dixerunt plures viri, sic قالتا *käletä*, dixerunt duæ, قلن *kulne*, dixerunt plures femina. Sic à secunda persona قلت *kulte*, dixisti vir, & قلت *kulti*, dixisti femina, قلتما *kultümä*, dixistis duo & duæ, قلتما *kultüm*, dixistis plures viri, قلتن *kultünne*, dixistis plures femina, قلت *kultu*, dixi, قلنا *kulnä*, diximus.

Passivum horum est قيل *kyle*, dictus est, قلت *kylte*, dictus es, &c. Futur. يقال *jakälü*, dicetur, يقلن *jakulne*, dicentur plures femina. Sic سير *sire*, ambulatum est, aut factus est, سرت *sirte*, factus es, &c. Fut. يسار *jüsärü*, fiet, يسرن *nüserne*, fient plures mulieres.

Conjugantur ergo sic concava و, ut قال *käle*, quæ, uti نص *nasare*, tres Præteriti radicales fetbatas, vel mediam zammata, & Futuri penultimam zammata habent, sed ea, quæ secundam Præteriti kesratam habent, ubi abjiciunt و, vocalis ipsius و rejicitur ad literam præcedentem, ut à خاف *chäfe*, pro خوف *chawife*, timuit, خفت *chyste*, timuisti, pro خوفت *chawifte*. In Futuro autem, si secunda radicalis habet fettham, tunc و Futuri vertitur in ا, ut ab eodem خاف *chäfe* fit Fut. يخاف *jachäfü*, timebit. Quod servatur quoque respectivè in Concavo ي, ut à هب *hebe*, pro هب *hebe*, veritus est, fit Fut. يهاب *jehäbü*, verebitur. At in Plurali feminino ob *gezäm* litera sequentis, quiescens excidit (Litera enim اوى quiescentes, sequente *gezämä*, excidit semper) diciturque يقلن *jakulne*, يسرن *jesirne*, يخفن *jachafne*, pro يقلن *jakülne*, &c. quod eadem de causa in Futuro *gezämato* accidit, ut لم يقل *lem jakül*, non dixit, لم يسر *lem jesir*, non incesit, لم يخف *lem jachaf*, non timuit, لم يهب *lem jeheb*, non veritus est.

Similis est ratio Conjugationum quarta, septima, octava & decima, ubi و ي moveri quoque nolunt; sed abjecta vocali suâ vel ad præcedentem rejecta quiescunt, expressa ante vocalem, abjecta ante *gezämam*, hoc modo

Acti-

Activa.

Infinit.	Part.	Imper.	Fut.	Prat.	
أَقَالَهُ	مَقِيلٌ	أَقِلْ	يَقِيلُ	أَقَالَ	4.
ykäletün	mukylün	ekyl	ukylü	ekäle	
أَسَارُهُ	مُسِيرٌ	أَسِرْ	يُسِيرُ	أَسَارَ	4.
üsäretün	müsürün	esir	üsürü	esäre	
أَنْقَالُ	مَنْقَالٌ	أَنْقَلْ	يَنْقَالُ	أَنْقَالَ	7.
inkälün	munkälün	mkel	ienkälü	inkäle	
أَنْسَارُ	مَنْسَارٌ	أَنْسِرْ	يَنْسَارُ	أَنْسَارَ	7.
insjärün	münsärün	inse	iensärü	insäre	
أَقْتَالُ	مَقْتَالٌ	أَقْتَلْ	يَقْتَالُ	أَقْتَالَ	8.
yktälün	muktälün	yktel	iekträlü	yktäle	
أَسْتَبَارُ	مُسْتَبَارٌ	أَسْتِرْ	يَسْتَبَارُ	أَسْتَبَارَ	8.
istjärün	müstärün	ister	jestärü	istäre	
أَسْتَقَالَهُ	مُسْتَقِيلٌ	أَسْتَقِلْ	يَسْتَقِيلُ	أَسْتَقَالَ	10.
istykäletün	müstkälün	istekyl	jestekylü	istekäle	
أَسْتَسَارُهُ	مُسْتَسِيرٌ	أَسْتَسِرْ	يَسْتَسِيرُ	أَسْتَسَارَ	10.
istüsäretün	müstesürün	istesir	jestesürü	istesäre	

Ubi nota addi & infinitivo 4. & 10. Conjug. in compensationem abjecta media radicalis, sicque dici أقاله *ykäletün*, pro أقوال *ykwalün*, & استقاله *istykäletün*, pro استقوال *istykwalün*, quod fit etiam plerumque in hemzatis.

Passiva.

Part.	Fut.	Prat.	Part.	Fut.	Prat.	
مُسَارٌ	يُسَارُ	أُسِيرُ	مَقَالٌ	يُقَالُ	أَقِيلُ	4.
müsärün	üsürü	üsire	mukälün	ukälü	ukyle	
مَنْسَارٌ	يَنْسَارُ	أَنْسِيرُ	مَنْقَالٌ	يَنْقَالُ	أَنْقِيلُ	7.
münsärün	jünsärü	ünsire	munkälün	junkälü	unkyle	
مُسْتَبَارٌ	يُسْتَبَارُ	أُسْتَبِيرُ	مَقْتَالٌ	يُقْتَالُ	أَقْتِيلُ	8.
müstärün	jüstärü	üstire	muktälün	juktälü	ukrile	
مُسْتَسَارٌ	يُسْتَسَارُ	أُسْتَسِيرُ	مُسْتَقَالٌ	يُسْتَقَالُ	أَسْتَقِيلُ	10.
müstesärün	jüstesürü	üstisire	müstkälün	jüstekälü	üstukyle	

Reliquae Conjugationes regulariter inflectuntur, ut in Verbis Perfectis. Quin & Verba quaedam mediam و & ي habentia in primis illis Conjugationibus regulariter etiam inflecti reperies, ut عور *awire* monoculus fuit, يعور *awerü*, monoculus est, vel erit, اعور *awir*, monoculus esto, عاور *awirün*, monoculus existens. Sic صاد *säde*, seu صيد *sejede*, venatus est. يصيد *asjüdü*, venabitur, اصيد *usjüd*, venare, صائد *säidün*, venans. & sic quoque in 4. Conjug. اعور *awere*, اصيد *asjede*, in 7. اعور *in-awere*, اصيد *insajede*, in 8. اعور *awewere*, اصيد *ystajede*, & in 10. اعور *istawere*, اصيد *istasjede*. Quaedam etiam in prima Conjugatione imperfecta esse, in quarta vero modo perfecta, modo imperfecta, ut اراح *räha*, quievit, ارأح *eräha*, & ارأح *erwäha*, quietavit. Sic اعام *ghäme*, pro اعيم *ghajeme*, nubiloium fuit calum, اعام *agham*.

TUSAS

aghāme, و اغيم agkime, nubilosum habuit quis caelum. Porro Concava و in decima Conjugatione sepius conjugantur etiam perfectè, ut استجاب istejiabe, و استجوب istejiwebe, exaudivit, استصاب istešabe, و استصوب istešwebe, approbavit.

TERTIÆ classis imperfectum Verbum المعتل بالأم el mu-tellü bil-lām, infirmum ل, h. c. pro ultima radicali habens و vel ي dicitur propriè الناقص en-nākys, i. e. deficiens, seu defectivum, ut غزا ghazā, pro غزو ghazewe, pugnavit vir, غزوا ghazewā, pugnarunt duo, غزوا ghazew, pugnarunt plures viri. غزت ghazet, pugnavit femina, غزتا ghezeta, pugnarunt duæ, غزون ghazewne, pugnarunt plures feminae: غزوت ghezewte, pugnaſti, &c. Futur. يغزو jaghzū, pugnabit. Imper. اغز ughzū, pugna. Infu. غزو ghazw, pugnare. Part. Act. غاز ghāzin, pro غازي ghāziün, pugnans. Part. Pass. مغزومaghzüwün, debellatus.

Sic رمى remā, jecit vir, رميا remejā, jecerunt duo, رموا remew, jecerunt plures, رميت remejte, jecisti vir, &c. Futur. يرمى jermi, jaciam. Imperat. ارم irmi. jace. Infu. رمي remjün, jacere. Part. Act. رام rāmin, pro رمي rāmiün, jaciens. Part. Pass. رممى mermjün, jactus.

Cum media radicali habet ز zammā, non mutatur و radicale, ut سرو serüwe, potitus fuit, cum verò kesram possidet, convertitur ubique in ي, ut رضى rezyje, pro رضىwe, gratum habuit, رضيت rezyte, pro رضوت rezywte, gratum habuisti; at tunc etiam in tertia fam. sing. و dualis non excidit, ut سروت serüwet, و سروتا serüwetā, رضيت rezyjet, و رضيتا rezyjetā: secus in Pl. masc. ubi dicitur سروا serü, رضوا razü. De Futuro eadem ratio, ut in Concavo, sic dicitur يرضي jer-ā, pascet, يرضي jerzā, gratum habebit, يرضيان jerzajāni, gratum habebunt duo, يرضون jerzawne, gratum habebunt plures viri, يرضي terzā, gratum habebit fam. يرضيان terzajāni, gratum habebunt duæ, يرضين terzejne, gratum habebunt plures fam. &c.

Præpositis particulis gezmantibus, ultima radicalis non recipit gezmam, sed excidit, و nun regulariter abjicitur hoc modo: لم يغز lem jaghzu, non pugnavit, لم يغزوا jaghzüwā, لم يغزوا jaghzü; Fam. لم تغز lem taghzu, &c. & sic quoque لم يرم lem jermi, لم يرض lem jerzā; sed interdum, licet rarissime, manere ultimam reperies, dicitur لم يغز lem jaghzü, لم يرمى lem jermi, لم يرضي lem jerzā; cum autem particula nasbantes præmittuntur, ultima regulariter recipit fetham: ut لن يغزو len jaghzüwe, nequaquam pugnavit, لن يرمى len jermije, nequaquam jacies; nisi penultima habeat fetham, dicitur enim لن يرضي len jerzā, nequaquam gratum habebit.

Passivi similis est ratio, غزيت ghuziet, oppugnatus est, غزيت ghuzite, oppugnatus es, &c. رمى rumije, jactus est, رميت rumijet, jacta est, رميت rumite, jactus es, &c. Futur. يغزى jughzā, oppugnabitur, يرمى jürmā, jacietur, &c.

Ita derivativæ Conjugationes, ut 2. غزى ghazzā, ad pugnam misit, Futur. يغزى jughazzā, و in Pass. غزى ghuzzie, Fut. يغزى jughazzā. 3. غازى ghāzā, Fut. يغزى jughzi, و in Pass. غزى ghūzije, Fut. يغزى jughāzā, 4. اغزى aghzā, Fut. يغزى jughzi, و in Pass. اغزى ughzije, Fut. يغزى jughzā, 5. تغزى teghazzā, Fut. يتغزى jeteghazzā, و in Pass. تغزى tughuzzije, Fut. يتغزى juteghazzā, 8. اغزى yghetzā, Fut. يغزى jaghzezi, و in Pass. اغزى ughtuzije, Fut. يغزى jughzezi, 10. استغزى istaghzā, Fut. يستغزى jestaghzi, و in Pass. استغزى üstughzije, Futur. يستغزى jüstaghzā. & sic omnino 2. رمى remmā, Fut. يرمى jürmā, 3. رمى rāmā, Fut. يرمى jürmā, &c.

DANTUR præterea Verba dupliciter imperfecta, quæ nimirum duas radicales habent debiles و ي و ي, ut شوي šewā, assavit, يشوي jeshwi, assabit, وقى wakā, custodivit, يقى jaky, custodiet. Primum dicitur Arabibus اللغيف المقرون el-lefifül-makrünü, Involutum conjunctum; alterum dicitur اللغيف المفروق el-lefifül-mefruku, Involutum sejunctum. Hæc autem inflectuntur, ut præcedentia Similia, Concava, و Defectiva respectu litterarum debiliū, quas initio, medio, aut in fine sui habent, uti fusiùs hæc omnia habes declarata و explicata in Grammaticis Martellotti, Guadagnoli, Metoscitæ, Erpenii, Wasmuthi, &c. ex quibus ipse pleraque horum desumpsit.

CAPUT SEXTUM

De Conjugatione Verborum Persicorum.

EX duplici terminatione Infinitivi duplicem posse statui Conjugationem diximus supra *Cap. 2.* hujus partis quartæ. Prima ergo sit Verborum Infinitivum facientium in *دن den*. Secunda facientium eundem Infinitivum in *تن ten*. Ea autem sunt Verba secundæ hujus Conjugationis, quæ ante *تن ten* Infinitivi habent consonantem aliquam duram, ut sunt *خ chy*, *س sin*, *ش sin*, *ف fe*, post quas, ut in prima parte dictum est, ipsum *د dal*, si adesset, legi deberet ut nostrum *t*. Unde omnia, quæ molliorem consonantem sive *gezmatam*, sive vocali affectam, aut quiescentem unam ex literis *ا و ي elif, waw, je* sunt primæ Conjugationis. Cujus Paradigma ponemus more Arabico, incipiendo à tertia persona Præteriti utriusque numeri, tum ad secundas, & primas, pergendo sic ad Futurum, Imperativum, Infinitivum, Participia.

Paradigma primæ Conjugationis.

رسیدن residen, pervenire, attingere.

Præteritum.

	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
3	<i>رسید resid</i> , pervenit.	<i>رسیدند residend</i> , pervenerunt.
2	<i>رسیدی residi</i> , pervenisti.	<i>رسیدید residid</i> , pervenistis.
1	<i>رسیدم residem</i> , perveni.	<i>رسیدیم residim</i> , pervenimus.

Futurum, seu Aoristum.

	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
3	<i>رسد resed</i> , pervenit, nient, niat.	<i>رسند resend</i> , perveniunt, nient, niant.
2	<i>رسی resi</i> , pervenis, nies, nias.	<i>رسید resid</i> , pervenitis, nietis, niatis.
1	<i>رسم resem</i> , pervenio, niam, niam.	<i>رسیم resim</i> , pervenimus, niemus, niamus.

Imperativus modo nostro.

رس res, & cum incremento *برس bires*, perveni.

Infinitivus, ut supra.

رسیدن residen, pervenire.

Participium Præsens.

رسنده resende, *رسان resān*, *رسا resā*, & in compositione *رس res*, perveniens.

Participium Præteriti temporis, & Passivum.

رسید reside, qui pervenit, affecutus.

Formatur itaque Præteriti tertia persona ab Infinitivo abjecto *ن* cum præcedente *فethā*, in cujus locum succedit *gezma*, ut à *رسیدن residen*, pervenire, fit *رسید resid*, pervenit. Præfigitur interdum *ب bi* vel aliquando ex usu *bū*, quod dici potest incrementum magisque perfectionem indicat, sic *برسید biresid*, pervenit, sic *بمرد būmurd*, mortuus est, *بگفت būgūst* dixit, & hoc incrementum, seu *ب bi* præfixum locum habet in omnibus temporibus respectivè, ut mox distinctè explicabitur.

Quòd si præfigatur huic Præterito particula *می mi*, etiam aliquando *همی hemī*, induit notionem nostri Imperfecti, ut *میرسید miresid*, *همی رسید hemī resid*, perveniebat, *میرسی miresi*, perveniebas, &c.

Sciendum verò dari alterum Perfectum formatum à participio præteriti temporis seu passivo, & verbo substantivo, quod sic conjugatur.

رسیده است reside est (& sine *est* *رسیده reside*) pervenit, *رسیده اند reside end*, pervenerunt, *رسیده ای reside ai*, seu *usit. رسیده رسیده رسیده*, pervenisti, *رسیده*, perve-

pervenistis, رسیدہ ام *reside em*, perveni, رسیدہ ایم *reside im*, pervenimus. Responderque Turcico Perfecto secundo, ut hic ایر شمش در *irismistür*, vel ایر شمش *irismiš*.

Si autem huic participio præteriti temporis addatur præteritum substantivi, fiet Plurquamperfectum nostrum, hoc modo رسیدہ بود *reside būd*, pervenerat, رسیدہ بودند *reside būdend*, pervenerant, رسیدہ بودی *reside būdī*, perveneras, رسیدہ بودید *reside būdid*, perveneratis, رسیدہ بودیم *reside būdim*, perveneramus.

Et hæ sunt regulæ generales in omnibus.

Futurum seu Aoristus formatur ab Imperativo additâ characteristicâ personæ, ut hic رسید *res*, perveni, fit رسید *resed*, perveniet, perveniat, pervenit.

Cum autem dictum sit hoc tempus æquivalere Futuro Arabico مضارع *muzāryā* dicto, adeoque includere etiam præsens, sic determinabitur ad futurum præfixione particulæ ب *bi*, vel ب *bū*; ad Præsens autem præfixâ particulâ می *mī*, vel می *hemī*, & sic pro præsentis dices, رسید *mī resed*, pervenit, رسید *mī resend*, perveniunt, رسید *mī resi*, pervenis, رسید *mī resid*, pervenitis, رسید *mī resem*, pervenio, رسید *mī resim*, pervenimus. Pro Futuro autem رسید *birsed*, perveniet, رسید *birsend*, pervenient, رسید *biresi*, pervenies, &c. Non rarò tamen accidit, ut una pro altera particula ponatur, & sic رسید *mī* præfigatur Futuro, ut secus رسید *bi* Præsentis. Sed tu ab his abstine.

Datur etiam aliud Futurum Persis usitatissimum, quod formatur ab Infinitivo detracto ن *nun* finali, seu, quod idem est, à tertia Præteriti invariata & à Futuro seu Aoristo per suas personas conjugato verbi خواهیدن *chāhiden*, seu, ut aliis placet, خواستن *chāstēn*, velle, hoc modo:

خواهد رسید *chāhed resid*, perveniet, q. vult pervenire, er will hinkommen. خواهند رسید *chāhend resid*, pervenient, خواهی رسید *chāhi resid*, pervenies, خواهیم رسید *chāhim resid*, pervenietis, خواهیم رسید *chāhem resid*, perveniam, خواهیم رسید *chāhim resid*, pervenimus.

Imperativus fit hic ab Infinitivo, sublato یدن *iden*, ut رسیدن *residen*, pervenire, رسید *res*, perveni, cui sæpe præfigitur ب *bi* diciturque رسید *bires*, perveni aut pervenias. Reliquæ personæ sunt idem cum Aoristo seu Futuro.

Imperativus autem habens pro finali ی *je* consonantem, sæpe illam abjicit, ut آیدن *gīūiden*, quære, fit آید *gīūj*, & آید *gīū*, quære. Sic شوییدن *šūjiden*, lavare, شوی *šūj*, & شو *šū*, lava; آیدن *ajiden*, vel, ut alii, آمدن *ameden*, venire, آید *aj*, vel آید *bijāj*, & آید *aj*, vel آید *bijā*, veni. Immò etiam nomina omnia in ی *je* consonantem desinentia possunt quoque eam abjicere, ut خدای *chudāj*, & خدا *chudā*, Deus, پای *pāj*, & پا *pā*, pes, & sic de cæteris.

Porro Imperativus negativus seu prohibitivus fit præpositâ particulâ negativâ نه *ne*, vel usit. conjunctim نه *me*, ut رسید *meres*, non perveni, ne pervenias. Aliis autem temporibus non præponitur نه *me* pro negatione, sed نه *ne* separatum, aut sæpius نه *ne* conjunctum, ut رسید *ne resid*, non pervenit, رسید *ne resed*, non perveniet.

Quòd si verbum, cui præfigitur hujusmodi particula نه *me*, نه *ne*, aut رسید *bi*, رسید *bū*, incipiat ab ل *elif*, interseritur رسید *je* consonans, ut رسید *bijā*, veni, رسید *mejā*, noli venire, رسید *nejāmed*, non venit.

Infinitivus thema est Verbi, ut apud nos, demitur autem plerumque ن finale post Verba خواستن *chāstēn*, velle, ut in Futuro secundo habuisti, توانیدن *tūwāniden*, posse, ut نتواند کرد *netuwāned kerd*, non poterit aut non potest facere, &c. Immò etiam absolute invenitur sic detruncatum instar Præteriti pro Infinitivo, seu actione verbali, ut خرید و فروخت *chyrīdū fūrūcht*, significat emit & vendidit; item est Infinitivus, seu nomen actionis, emere & vendere, seu emptio & venditio.

Ipse autem Infinitivus integer nominalis, & actionem verbalem significat, ideoque admittit affixa pronominalia personæ, ut رسیدنم *residenem*, meum pervenire, seu mea perventio. Plurima autem Verba formant hoc nomen verbale actionis ab Imperativo addito

dito

dito ش *is*, ut à بين *bīn*, vide, fit بینش *bīnīs*, visio, visus; à Verbo minùs usitato بینیدن *bīnīden*, seu, ut alii volunt, à دیدن *dīden*, videre.

Participium Præsentis temporis ab Imperativo formatur dupliciter; primò affixo ان *ān*, ut à رس *res*, perveni, fit رسان *resān*, perveniens. Sic à رو *rew*, eas, روان *rewān*, iens, cui aliquando additur otiosum & ه *he*, روانه *rewāne*, iens: ab افت *ūft*, cade, افتان *ūftān*, cadens: à ترس *ters*, time, ترسان *tersān*, timens: à کن *kūn*, fac, کنان *kūnān*, faciens. Sed hæc Participia redolent Gerundia nostra in *do*, uti dicitur و افتان *ūftān* و خیزان *ūftānū chīzān*, quod Turca reddit دوشرك فالقرق *dūšerek kalkarak*, cadens & surgens, *h. e.* modò cadendo, modò surgendo. Sæpe autem huic detrahitur finale ن *nun*, ut رسا *resā*, perveniens, افتا *ūftā*, cadens, کنا *kūnā*, faciens, *pro* رسان *resān*, افتان *ūftān*, کنان *kūnān*. Immo ipse Imperativus nudus sumitur sæpe, præsertim in compositione, *pro* Participio, seu nomine Actoris, ut دست رس *destres*, cujus manus est perveniens, attingens, *h. e.* qui potest aliquid efficere, aut potitus, assecutus, compos, qui sibi quid comparavit, کام یاب *vel کامیاب kāmīāb*, qui quod desiderat invenit & consequitur, voti compos, felix. Rariùs hoc absolutè invenitur, ut خواه و ناخواه *chābū nā chāb*, volens, nolens.

Secundò formatur Participium Præsentis, seu propriè nomen Actoris, quod Latinis est in *tor*, ab eodem Imperativo, adjecto نده *ende*, ut à رس *res*, perveni, fit رسنده *resende*, perveniens, *q.* perventor. Sic à کن *kūn*, fac, کننده *kūnende*, faciens, factor, à در *dirēw*, meto, درونده *dirēwende*, metens, messor.

Participium Præteriti temporis, & Passivum fit ab Infinitivo, loco ن *nun* finalis, posito & ه *he*, ut à رسیدن *resīden*, pervenire, fit رسیده *resīde*, qui pervenit, assecutus. Sic ab omnibus Verbis intransitivis, & passivæ significationis, ut افتاده *ūftāde*, lapsus, ab افتادن *ūftāden*, cadere, labi: خسته *chaste*, vulneratus, à خستن *chasten*, vulnerari. A Verbo autem Transitivo promiscuam habet significationem activam, vel passivam, ut کشاده *kūsāde*, aperiens, seu qui aperuit, & apertus, *a, um.* Sensu autem discernuntur, & sæpe per Verba Substantiva بودن *būden*, esse, *pro* Activo, شدن *sūden*, کستن *gesten*, کردن *gerdīden*, esse, fieri, evadere, effici, *pro* Passivo, *v. g.* کشاده است *kūsāde est*, vel کشاده بود *kūsāde būd*, aperiens fuit, aperuit (potest tamen etiam significare apertus est, erat) کشاده شد *kūsāde sūd*, apertus fuit. Sic nihade است *nihāde est*, vel nihade بود *nihāde būd*, posuit, nihade شد *nihāde sūd*, positus fuit. داده است *dāde est*, dedit, داده شد *dāde sūd*, datus fuit, دانسته بود *dānīste būd*, cognovit, vel cognoverat, دانسته شد *dānīste sūd*, cognitus fuit.

Observe itaque tempora Verbi omnia à duobus formari, nempe ab Infinitivo & ab Imperativo; & hujusmodi quidem terminationis Verba, *pec.* polysyllaba omnium regularissimè formant Imperativum ab Infinitivo, rejecto یدن *īden*, ut & pauca polysyllaba in ادن *āden*, ut ab افتادن *ūftāden*, cadere, fit افت *ūft*, cade; ab ایستادن *īstāden*, stare, ایست *īst*, sta, نهادن *nihāden*, ponere, نه *nih*, pone, فرستادن *firīstāden*, mittere, فرست *firīst*, mitte. Cætera ferè omnia non admittunt regulam hanc, sed aliter & aliter formant Imperativum, eum plerumque mutuando ab aliis ejusdem significationis seu primæ formæ Verbis licèt non admodum usitatis, aut penitus aboletis. Sic docet eruditissimus *Sūdi* multorum librorum Persicorum commentator: vult enim, *v. g.* Imperativum کن *kūn*, fac, formari ab Infinitivo quantumvis aboletito کنیدن *kūnīden*, licèt plerique alii Lexicographi Persici dicant esse Imperativum Verbi کردن *kerden*, facere, quod ex Indice paulò post secuturo apparebit,

PASSIVUM propriè distinctæ formæ non habent Persæ, sed nonnulla habent sub terminatione activa passivæ significationis, ut کردیدن *ker*, vel گردیدن *gerdīden*, fieri, effici, evadere: ac dici possunt Passivo-neutra, aut Neutro-passiva. Multa etiam habent communia, *scil.* activæ & passivæ significationis promiscuè, ut آمیختن *āmīchten*, miscere, & misceri, آموختن *āmūchten*, discere & docere. Cæterum reddunt sæpe Passivum more Italicorum, Gallorum, &c. per Verbum Substantivum شدن *sūden*, fieri, & Synonyma, ac Præteritum Participii proprii Verbi, ut خوانده شدن *chānde*, vel *chunde sūden*, legi, خوانده شد *chānde sūd*, lectus est, خوانده می شد *chānde mī sūd*, legebatur, خوانده بشود *chānde būšewed*, vel خوانده خواهد شد *chānde chābed sūd*, legetur, خوانده می شود *chānde būšewed*, legitur, تا خوانده شود *tā chānde sēwed*, ut legatur, & sic de reliquis.

Paradigma secundæ Conjugationis.

شناختن *šinächten*, intelligere, cognoscere.

Præteritum.

شناخت *šinächt*, cognovit,
شناختی *šinächtî*, cognovisti,
شناختم *šinächtem*, cognovi,شناختند *šinächtend*, cognoverunt.
شناختید *šinächtîd*, cognovistis.
شناختیم *šinächtîm*, cognovimus.

Futurum.

شناسد *šināsed*, cognoscet, cat, cit,
شناسی *šināsî*, cognoscetis, cas, cis,
شناسم *šināsem*, cognoscam, co,شناسند *šināsend*, cognoscent, cant, cunt.
شناسید *šināsîd*, cognoscetis, catis, citis.
شناسیم *šināsîm*, cognoscemus, camus, eimus.

Imperativus.

شناس *šinās*, و شناس *bîšinās*, cognosce, intellige.

Participium Præfens.

شناسان *šināsān*, شناسا *šināsā*, شناس *šinās*, شناسنده *šināsende*, cognoscens.

Participium præter.

شناخته *šinächte*, qui cognovit, و cognitus.

Præteritum & Participium præter. eâdem ratione formantur ab Infinitivo, ut in prima Conjugatione. Futurum autem, seu, à quo formatur, Imperativus, fit plerumque à supposito altero ejusdem significationis Verbo in *یدن* *iden*, sive usitato, sive obsoleto & irreperibili, ut hic شناختن *šinächten*, intelligere, cognoscere, mutuatur Imperativum, & consequenter Futurum, seu Aoristum, ac Participia Præfens temporis à synonymo Verbo minus usitato شناسیدن *šināsîden*, intelligere, cognoscere, ita ut rarò hujus ultimi Verbi in usum veniant Præterita, Infinitivus, & Participium Præter. sed semper Futurum, Imperativus, & Participia Præf. etiam in altero شناختن *šinächten*. Quod intellige de aliis omnibus, quorum Index sequitur.

Index Verborum Aoristum irregulariter formantium.

آجستن *ājisten*, plantare, آج *āj*, planta, q. ab آجیدن *ājîden* inusit.
آختن *āchten*, stringere gladium, و intendere hastam in aliquem, assequi, &c. آخ
آخ, stringe, &c. q. ab آخیدن *āchîden*, Idem.
آراستن *ārāsten*, ornare, instruere, آرای *ārāj*, ab آراییدن *ārājîden*, Idem.
آزدن *āzden*, و آزدن *āzden*, و آزدن *āzden*, infingere cultrum, و confuere, از *az*, ez,
آز, infige, confue, ab آزدن *āzîden*, Idem.
آزاردن *āzārden*, & usit. آزردن *āzūrden*, offendere, increpare, infestare, &c. آزر
آزار, offende, increpa, &c. ab آزاریدن *āzāriden* inusit.
آزمودن *āzmūden*, probare, experiri, آزمای *āzmāj*, experire, ab آزماییدن *āz-
mājîden*.
آزندن *āzenden*, uti آزدن *āzden* superius.
آسودن *āsūden*, quietere & quietare, آسای *āsāj*, vel contractè آسا *āsā*, quiesce,
ab آساییدن *āsājîden*, Idem.
آسوفتن *āsūften*, و آسوفتن *āsūften*, conturbare, conturbari, &c. آشوب *āsūb*,
conturba & bare, ab inus. آسوبیدن *āsūbîden*, Idem.
آغشتن *āghysten*, و آغشتن *āghysten*, و آغشتن *āghysten*, dissecare, و ma-
cerare, ac Pass. macerari, &c. آغیش *āghîs*, macera, macerare, ab آغیشیدن *āghîsî-
den*, Idem.
آغوشتن *āghūsten*, ut usitatum آغوشیدن *āghūşîden*, amplecti.
آفرآختن *efrāchten*, & rariùs آفرآشتن *efrāšten*, exaltare, efferre, و efferri, effer-
re se, exaltari, آفرآز *efrāz*, exalta. &c. ab آفرآزیدن *efrāzîden*, Idem.

افروختن

افروختن *efrūchten*, splendere, ardere, & urere, illuminare, افروز *efrūz*, arde, ure, ab افروزیدن *efrūziden*, Idem.

آفریدن *āferiden*, creare, آفرین *āferīn*, crea, ab *inuf.* آفرینیدن *āferīniden*.

افزودن *efzūden*, augere, & crescere, افزای *efzāj*, cresce, ab افزایدن *efzājiden*, Idem.

افشاردن *efsārden*, inania loqui, افشار *efsār*, inania loquere, ab *inuf.* افشاریدن *efsāriden*.

افشاندن *efsānden*, spargere, افشان *efsān*, sparge, ab افشانیدن *efsāniden*, Idem.

افشردن *efsūrden*, exprimere succum ex fructibus, افشار *efsār*, & *efsūr*, exprime, ab *inuf.* افشردن *efsūrden*.

افکندن *efkenden*, dejicere, disjicere, افکن *efken*, disjice, ab *inuf.* افکنیدن *efkeniden*, Idem.

آکندن *ākenden*, ut آکنیدن *ākeniden*, implere, infarcire.

آلودن *ālūden*, polluere, inquinare, آلائی *ālāj*, inquina, ab آلایدن *ālājiden*, Idem.

آمادن *āmāden*, & آمودن *āmūden*, paratum esse, & parare, آماز *āmāz*, ab *inuf.* آمازیدن *āmāziden*.

آموختن *āmūchten*, *āmūchten*, contractum ab آموختن

آمدن *āmeden*, venire, آی *āj*, veni, ab آیدن *ājiden*, Idem.

آموختن *āmūchten*, discere & docere, آموز *āmūz*, discere, doce, ab آموزیدن *āmūziden*, Idem.

آمیختن *āmīchten*, miscere, & misceri, آمیز *āmīz*, misce, & miscere, ab آمیزیدن *āmīziden*, Idem. & sic de reliquis, quorum tantum Imperativum dabo.

انباشتن *embāsten*, implere, انبار *embār*, imple.

انداختن *endāchten*, jaculari, jacere, انداز *endāz*, jaculare, jacias.

اندوختن *endūchten*, lucrari, اندوز *endūz*, lucrare.

اندودن *endūden*, illinire, incrustare, اندای *endāj*, illinito.

انگاشتن *engāsten*, opinari, putare, انکار *engār*, puta.

انگیختن *engīchten*, concitare, extrahere, انگیز *engīz*, concita, extrahe.

اوباشتن *ewbāsten*, *ūbāsten*, i. q. اوباریدن *ewbārīden*, deglutire.

اواکندن *ewkenden*, pro superiori اواکندن

آوردن *āwerden*, & *āwürden*, ferre, portare, adferre, آور *āwer*, & contractè آر *ār*, adfer, ter, à minus *usit.* آوردن *āwerīden*, & آریدن *ārīden*, Idem.

آویختن *āwīchten*, pendere, suspendere, آویز *āwīz*, suspende.

آهیدن *āhīchten*, i. q. آهیدیدن *āhīchīden*, intendere, & evaginare *gladium*, & ponderare, librare.

باختن *bāchten*, ludere, باز *bāz*, lude.

پالودن *pālūden*, colare, پالای *pālāj*, cola, percola.

بایستن *bājīsten*, oportere, convenire, بای *bāj*, convenito.

پایستن *pājīsten*, expectare, پای *pāj*, expecta.

بخشودن *bachsūden*, & بخشیدن *bachsīden*, condonare, بخشای *bachsāj*, & بخش *bachs*, condona.

پذیرفتن *pezīresten*, acceptare, admittere, پذیر *pezīr*, admitte.

پرداختن *perdāchten*, perpolire, پرداز *perdāz*, perpolias.

برداشتن *berdāsten*, auferre, tollere, بردار *berdār*, tolle. پرداختن *perdachten*, i. q. برداختن

بردن *bürden*, ferre, portare, بر *ber*, porta, fer.

برنشستن *bernišsten*, conscendere, insidere, برنشیدن *bernišīden*.

پروردن *perwerden*, alere, educare, پرور *perwer*, educa.

پرهیزدن *perhīziden*, erudire, docere, پرهیز *perhīz*, doce.

پژمردن *pejmürden*, marcescere, پژمر *pejmür*, marcesce.

بستن *besten*, vincire, ligare, بند *bend*, liga.

پنداشتن *pendāsten*, & *pindāsten*, putare, existimare, پندار *pendār*, existima.

بودن *būden*, esse, بو *būw*, & *usit.* باش *bās*, *sis*, esto.

بیشتن *bīchten*, cribrare, بیز *bīz*, cribra. &

پیشتن *pīchten*, captivum reddere & impotentem.

- پیراستن *pīrasten*, concinnare, aptare, &c. پیرای *pīraj*, orna.
 پیوستن *pejwesten*, conjungi & conjugere, پیوند *pejwend*, conjungitor.
 تاختن *tāchten*, festinanter incedere, contorquere, تاز *tāz*, contorque.
 تافتن *tāften*, accendere & ardere, &c. تاب *tāb*, accende, &c.
 توختن *tūchten*, colligere & colligi paulatim, &c. توز *tūz*.
 جستن *giūsten*, quærere, &c. جوی *giūj*.
 چیدن *čiden*, legere, colligere, چین *čīn*.
 خاستن *chāsten*, surgere, خیز *chīz*, surge.
 خواندن *chānden*, legere, & invitare, خوان *chān*, vul. *chūn*.
 خوردن *chorden*, comedere, خور *chor*, comede.
 دادن *dāden*, dare, ده *dib* & *deh*, da.
 داشتن *dāsten*, habere, tenere, دار *dār*, tene.
 دانستن *dānisten*, scire, دان *dān*, scito.
 دریافتن *derjāsten*, assequi, capere, intelligere, در یاب *der jāb*.
 دیدن *dīden*, videre, بین *bīn*, vide.
 راندن *rānden*, abigere, agere, ران *rān*.
 رستن *resten*, dimitti, liberari, ره *reh*.
 رستن *rūsten*, crescere, روی *rūj*, cresce.
 رفتن *resten*, ire, incedere, ره *reh*.
 ریختن *rīchten*, fundere, &c. ریز *rīz*.
 ریستن *rīsten*, nere, suffurrum edere, &c. ریس *rīs*.
 زادن *zāden*, parere, & nāci, زای *zāj*.
 زدودن *zūdūden*, polire ex rubigine, زدای *zedāj*.
 زیستن *zīsten*, vivere, زی *zī*, vive.
 ساختن *sāchten*, facere, parare, effingere, ساز *sāz*.
 سپردن *sūpūden*, commendare, committere, سپار *sipār*, سپر *siper*.
 سبوختن *sūbüchten*, & *sūpüchten*, pungere, سپوز *sūpūz*.
 ستدن *sīteden*, & *sītāsten*, capere, ستان *sītān*.
 ستردن *sūtūden*, radere, deplumare, ستر *sūtūr*.
 ستودن *sūtūden*, laudare, ستای *sītāj*.
 سرشتن *sīristen*, subigere, commiscere, سریش *sīrīs*.
 سفتن *sūften*, perforare, سنب *sūneb*.
 سوختن *sūchten*, urere, & *uri*, سوز *sūz*.
 سوندن *sūden*, palpare, &c. سای *sāj*.
 شانیدن *šānden*, & *šanīden*, pectere.
 شتافتن *šitāsten*, festinare, شتاب *šitāb*.
 شدن *šūden*, fieri, esse, شو *šew esto*, fias.
 شستن *šūsten*, lavare, شوی
 شکافتن *šikāsten*, findere, findi, شکاف *šikāf*.
 شکردن *šikerden*, venari, شکر *šiker*.
 شکستن *šikesten*, frangere, & *frangi*, شکن *šiken*.
 شکفتن *šikīsten*, mirari, شکیب *šikīb*, & *šūkuften*, aperiri florem, florescere.
 شمردن *šūmūden*, numerare, شمار *šūmār*.
 شناختن *šināchten*, intelligere. شناس *šinās*, intellige.
 شنیدن *šinūden*, & *šināsten*, شنودن *šinūden*, audire, pro شنیدن *šinīden*.
 غنودن *ghunūden*, dormitare, i. q. غنودیدن *ghynewīden*.
 فرکندن *ferkenden*, rivum fodere, i. q. فرکندیدن
 فرمودن *fermūden*, jubere, فرمای *fermāj*.
 فروختن *fūrūchten*, vendere, فروش *fūrūs*, vende; nam فروش *fūrūz est* accende, & accendere.
 فریفتن *fūrīsten*, decipere, فریب *fūrīb*.
 فرودن *fūrūden*, augeri, فرای *ferāj*.
 فسردن *fūsūrden*, congelari, فسر *fūsūr*.
 فشردن *fūsūrden*, & *fīsirden*, exprimere, & stringere, فشار *fīsār*, فش *fīser*.
 فکندن

فکندن *fikenden*, abjicere, فکن *fiken*.
 کادن *kāden*, coire, congregi cum muliere, کای *kāj*.
 کاستن *kāsten*, diminuere, diminui, اک *kab*.
 کداختن *gūdāchten*, liquefacere, & liquefieri, *i. q.* کدازیدن *gūdāziden*.
 گذاشتن *gūzāsten*, relinquere, dimittere, eliberare, transire, گزار *gūzār*, گذشتن *gūzēsten*, transire, گذر *gūzer*.
 کردن *kerden*, facere, کن *kūn*, fac.
 گرفتن *giristen*, capere, گیر *gīr*, گرفتن *gīr*.
 گریختن *gīrichten*, fugere, گریز *gīrīz*.
 گریستن *gīristen*, flere, گری *gīrj*.
 گزاردن *gūzārden*, solvere, præstare, گزار *gūzār*.
 گستریدن *kūsterden*, sternere, *i. q.* گستریدن *kūsteriden*.
 گسیختن *kūsichten*, گسیختن *kūsīsten*, rumpere & rumpi, کسیل *kūsīl*, کسیل *kesīl*.
 کشادن *kūsāden*, گشودن *kūsūden*, aperire, کشای *kūsāj*.
 کشتن *kīsten*, serere, کار *kār*, tere. گشتن *kūsten*, occidere, کش *kūš*, occide. Item *gēsten*, reverti, converti, evadere, fieri, esse, کش *gēs*, fias r.
 کسفتن *kūsūften*, dispergere, کسوف *kūsūf*.
 گفتن *gūften*, dicere, گوی *gūj*, dic.
 گماشتن *gūmāsten*, dimittere, missum facere, & applicare, گمار *gūmār*.
 کندن *kenden* & *genden*, pro گندیدن *gēndiden*, *kēndiden*, putrescere.
 لاندن *lānden*, movere, agitare, *i. q.* لاندیدن *lānidēn*.
 ماندن *mānden*, manere, ماندن *mānisten*, similem esse. مان *mān*, mane, & *fimilis esto*.
 مردن *mūrden*, mori, میر *mīr*.
 نوشتن *nūbīsten*, نوشتن *nūbīsten*, scribere, نوشت *nūwīs*.
 نشاستن *nīsāsten*, jubere sedere, نشان *nīsān*, نشینان *nīsīmān*.
 نشان دادن *nīsānden*, figere, infigere, signare, & jubere sedere, نشان *nīsān*.
 نشستن *nīsēsten*, sedere, نشین *nīsīn*, sede.
 نگرستن *nīgerīsten*, aspicere, فکر *nīger*.
 نمودن *nūmūden*, ostendere, نمای *nūmāj*.
 نواختن *nūwāchten*, demulcere, نواز *nūwāz*.
 نوشتن *nūwīsten*, *vul. nūwīsten*, scribere, نوشت *nūwīs*.
 نهادن *nīhāden*, ponere, نه *nīh*, pone.
 نهفتن *nūbūften*, latere, delitescere, & abscondere, نهین *nūbīben*.
 نهشتن *nīshēsten*, deponere, demittere, هیش *nīš*.
 یافتن *jāften*, invenire, یاب *jāb*.

Haftenus de verbis Perficis. Redeamus tandem ad Turcica, & in eorum secundæ conjugationis paradigmate, nostratum methodo, exponamus etiam, quomodo Arabes & Perse singula cujusque modi tempora exprimere soleant.

CAPUT SEPTIMUM

Secunda Turcicorum Verborum Conjugatio, variis linguis explicata.

Duas esse diximus adhuc in Capite secundo hujus quartæ Partis Verborum Turcicorum Conjugationes, prima Infinitivum habentium in مک *mek*, quorum Paradigma exposuimus Cap. 4. nempe سومک *sewmeḳ*. Secundam verò esse diximus Verborum Infinitivum in مک *mak* habentium, quorum hoc capite Paradigma exhibemus, nimirum بقیق *bakmak*, cum concordantia aliarum linguarum Arab. نظر *nez. erün*, seu نظر *nezera*. Pers. نگرستن *nīgerīsten*, نگرستن *nīgerīsten*, نگریدن *nīgerīden*, vel نکاد کردن *nīgāh kerden*. Lat. Aspicere. Germ. Schauen. Ital. Guardare, mirare. Gall. Regarder. Pol. Patrząć / poglądać.

Indi-

Indicativi tempus praesens.

بقرم *bakarüm*. Arab. انظر *enzuru* (aliis *enzürü*) Pers. می نگریم *mī nigerem*, نگاه میکنم *nigāh mī klünem*. Lat. Aspicio. Germ. Ich schaue. Ital. Guardo, miro. Gall. Je regarde. Pol. Patrzam / patrze / pogladam.

بقرسن *bakarşyn*. تنظر *tenzuru*. می نگریم *mī nigeri*. Aspicias. Du schauest. *Guardi, miri*. Tu regardes. *Patrzaş / patrzyş / pogladaş*.

بقر *bakar*. ينظر *ienzuru*. می نگرید *mī nigered*. Aspiciat. Et schauet. *Guarda, mira*. Il regarde. *Patrza / patrzy / poglada*.

بقرز *bakaryz*. ننظر *nenzuru*. می نگریم *mī nigerim*. Aspiciamus. Wir schauen. *Guardiamo, miriamo*. Nous regardons. *Patrzamy / patrzamy / pogladamy*.

بقرسز *bakarşyz*. تنظرون *tenzurune*. می نگرید *mī nigerid*. Aspiciatis. Ihr schauet. *Guardate, mirate*. Vous regardez. *Patrzacie / patrzacie / pogladacie*.

بقرلر *bakarler*. ينظرون *ienzurune*. می نگرند *mī nigerend*. Aspiciunt. Sie schauen. *Guardano, mirano*. Ils regardent. *Patrzaia / patrza / pogladaia*.

Si actio realis Praesentis determinanda sit, erit, ut supra dictum est, *vel بقه یورم bakajürüm, & bakjürüm*. Aspicio. Ich thue schauen. *Stò, vel vado mirando, guardando*. Et circa formationem hujus ac reliquorum temporum est eadem ratio, quae in prima Conjugatione, observatis tantum vocalibus & loco *e*, *y* loco *i*, & *u* loco *ü* hic efferendis.

Präteritum Imperfectum.

بقردم *bakardüm*. كنت انظر *küntü enzuru*. می نگرستم *mī nigeristem*. Aspiciebam. Ich schauete. *Guardauo, ua*. Je regardois. *Patrzaem*.

بقردک *bakardün*. كنت تنظر *küntü tenzuru*. می نگرستی *mī nigeristi*. Aspiciebas. Du schauetest. *Tu guardau*. Tu regardois. *Patrzaş*.

بقردی *bakardy*. كان ينظر *kāne jenzuru*. می نگرست *mī nigerist*. Aspiciebat. Et schauete. *Guardaua*. Il regardoit. *Patrzaş*.

بقردق *bakarduk*. كنا ننظر *kunnā nenzuru*. می نگرستیم *mī nigeristim*. Aspiciebamus. Wir schaueten. *Guardauamo*. Nous regardions. *Patrzaşisiny*.

بقردکز *bakardün-üz*. كنتم تنظرون *küntüm tenzurune*. می نگرستید *mī nigeristid*. Aspiciebatis. Ihr schauetet. *Guardauate*. Vous regardiez. *Patrzaşisicie*.

بقرلردی *bakarlardy*. كانوا ينظرون *kānū vel kāne jenzurune*. می نگرستند *mī nigeristend*. Aspiciebant. Sie schaueten. *Guardauano*. Ils regardoient. *Patrzaşli*.

De aliis Imperfectis *bakajurdüm, & bakarmişem, &c.* eadem est ratio, ut in prima Conjugatione. In aliis autem Linguis idem sunt cum praecedenti.

Präteritum perfectum primum.

بقدم *baktüm*. نظرت *nezertü*. نگرستم *nigeristem*, نگاه کردم *nigāh kerdem*. Aspexi. Ich hab geschauet. *Guardai*. Je regarday. *Patrzysem*.

بقدک *baktün*. نظرت *nezerte*. نگرستی *nigeristi*. Aspexisti. Du hast geschauet. *Guardasti*. Tu regardas. *Patrzyleş*.

بقدی *bakty*. نظر *nezere*. نگرست *nigerist*. Aspexit. Er hat geschauet. *Guardo*. Il regarda. *Patrzyli*.

بقدق *baktuk*. نظرنا *nezernā*. نگرستیم *nigeristim*. Aspeximus. Wir haben geschauet. *Guardammo*. Nous regardâmes. *Patrzylisiny*.

بقدکز *baktün-üz*. نظرتم *nezertüm*. نگرستید *nigeristid*. Aspexistis. Ihr habt geschauet. *Guardaste*. Vous regardâtes. *Patrzylisicie*.

بقدیلر *baktyler*. نظروا *nezerü*. نگرستند *nigeristend*. Aspexerunt. Sie haben geschauet. *Guardarono*. Ils regardèrent. *Patrzyli*.

Präteritum perfectum secundum.

بقدشم *bakmysem*. نظرت *nezertü*. نگرستدم *nigeriste em*, نگاه کرده ام *nigāh kerde em*. Aspexi. Ich hab geschauet. *Hò guardato*. J'ay regardé. *Patrzysem*.

بقدشمن

بگشش *bakmys'syn*. نظرت *nezarte*. نگرسته *nigeristei*. *Aspexisti*. Du hast geschauet.
Hai guardato. Tu as regardé. *Patrzyłeś*.

بگشدر *bakmys'tür*. نظر *nezera*. نگرسته است *nigeriste est*. *Aspexit*. Er hat geschauet.
Hà guardato. Il a regardé. *Patrzył*.

بگشتر *bakmys'iz*. نظرنا *nezernü*. نگرسته ایم *nigeriste im*. *Aspeximus*. Wir haben geschauet. *Habiamo guardato*. Nous avons regardé. *Patrzyłismy*.

بگششز *bakmys'isz*. نظرتم *nezertüm*. نگرسته اید *nigeriste id*. *Aspexistis*. Ihr habt geschauet. *Hauete guardato*. Vous avez regardé. *Patrzyłiscie*.

بگششردر *bakmys'lerdür*. نظروا *nezaru*. نگرسته اند *nigeriste end*. *Aspexerunt*. Sie haben geschauet. *Hanno guardato*. Ils ont regardé. *Patrzyli*.

Præteritum plusquamperfectum.

بگش ایدم *bakmys'idüm*. کنت نظرت *küntü nezartü*. نگرسته بودم *nigeriste büdem*. *Aspexeram*. Ich hatte geschauet. *Haucuo guardato*. J'avois regardé. *Patrzyłem był*.

بگش ایدک *bakmys'idün-*. کنت نظرت *küntezarte*. نگرسته بودی *nigeriste büdü*. *Aspexeras*. Du hattest geschauet. *Haucui guardato*. Tu avois regardé. *Patrzyłeś był*.

بگش ایدی *bakmys'idü*. کان نظر *käne nezera*. نگرسته بود *nigeriste büd*. *Aspexerat*. Er hatte geschauet. *Haucua guardato*. Il avoit regardé. *Patrzył był*.

بگش ایدک *bakmys'idük*. کتا نظرنا *künnä nezernü*. نگرسته بودیم *nigeriste büdüm*. *Aspexeramus*. Wir hatten geschauet. *Haucuamo guardato*. Nous avions regardé. *Patrzyłismy byli*.

بگش ایدکز *bakmys'idün-üz*. کتم نظرتم *küntüm nezertüm*. نگرسته بودید *nigeriste büdüd*. *Aspexeratis*. Ihr hattet geschauet. *Haucuate guardato*. Vous aviez regardé. *Patrzyli byli*.

بگششردر *bakmys'ler idü*. کانوا نظروا *känü nezaru*. نگرسته بودند *nigeriste büdend*. *Aspexerant*. Sie hatten geschauet. *Haucuano guardato*. Ils avoient regardé. *Patrzyli byli*.

Futurum, ut Præsens.

بنگرم *bakarüm*. انظر *anzuru*, vel سانظر *seanzuru*, سوف انظر *sewfe anzürü*. *binigerem*, نگاه بکنم *nigäh büküem*, & خواهم نگرست *chähem nigerist*. *Aspiciam*. Ich werde schauen. *Guarderò*. Je regarderay. *Bede patrzal/patrząc bede / y popatrze/spatrze*.

بنگرسن *bakar'syn*. تنظر *tanzuru*, ستنظر *setanzuru*. بنگری *binigeri*, & خواهی نگرست *chähü nigerist*. *Aspicias*. Du wirst schauen. *Guarderai*. Tu regarderas. *Bedzieś patrzal / popatrzyś*.

بنگر *bakar*. ينظر *janzuru*, سينظر *sejanzuru*. بنگرد *binigered*, خواهد نگرست *chähed nigerist*. *Aspiciet*. Er wird schauen. *Guarderà*. Il regardera. *Bedzie patrzal / spatrzy*.

بنگرسز *bakar'sz*. نظر *nanzuru*, سوف نظر *sewfe nanzuru*. بنگریم *binigerim*. خواهم نگرست *chähim nigerist*. *Aspiciemus*. Wir werden schauen. *Guarderemo*. Nous regarderons. *Bedziemy patrzali / spatrzymy*.

بنگرسز *bakar'sz*. تنظرون *tanzurüne*, ستنظرون *setanzurüne*. بنگرید *binigerid*, خواهید نگرست *chähid nigerist*. *Aspicietis*. Ihr werdet schauen. *Guarderete*. Vous regarderez. *Bedzicie patrzali / spatrzycie*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

بنگرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگرند *binigerend*, خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils regarderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

تا *hattā en tanzure* حتى ان تنظر , *litanzure* لتنظر , *tāki bakafyn* تاكه بقه سن
 تا *tābinigeri*. Ut, donec aspicias. Damit/biß du schäuest. *Acciò che, finche tu*
guardi, Afin que, iusqu'a ce que tu regardes. *Abyś / aźbyś patrzył/c*.

Præsens & Imperfectum.

ليتني *lejtenī nāzyrūn*, ليتني ناظر *bulajki bakajdum* بولاكي بقه ايدم بقيدم
lejtenī en anzuro, ليتما انظر *lejtemā anzuru* (*pland ut in precedenti, aut certe*
dices ut in Plusquam perfecto, vel etiam huic adjunges Verbum كان *kāne*, ليتما كنت انظر
lejtemā küntü anzuru) كاشكه بنكرم *kāsiki binigerem* (*ut in precedenti, vel*
 كاشكه مي *kāsiki mī nigeristem*, *ut in Imperfecto Indicativi*) *Utinam aspicerem. Wolte*
 Gott daß ich schäue. *Dio volesse ch'io guardassi. Pleust a Dieu que ie regardasse.*
 Oby patrzał / dalby Bog abym patrzał.

كاشكه مي نكرستي *lejtemā tanzuru* ليتما تنظر *bulajki bakajdūn* بولاكي بقيدك
kāsiki mī nigeristi. *Utinam aspiceres. Wolte* Gott daß du schäuest. *Dio volesse che tu*
guardassi. Pleust a Dieu que tu regardasses. Obyś patrzył.

كاشكه مي نكرست *lejtemā janzuru* ليتما ينظر *bulajki bakaidy* بولاكي بقيدي
kāsiki mī nigeristi. *Utinam aspiceret. Wolte* Gott daß er schäue. *Dio volesse ch'egli guar-*
dasse. Pleust a Dieu qu'il regardast. O by patrzał.

كاشكه مي نكرستيم *lejtemā nanzuru* ليتما ننظر *bulajki kakaidük* بولاكي بقيدك
kāsiki mī nigeristim. *Utinam aspiceremus. Wolte* Gott daß wir schäueten. *Dio volesse che*
guardassimo. Pleust a Dieu que nous regardassions. O bysiny patrzałi.

كاشكه مي *lejtemā tanzurūne* ليتما تنظرون *bulajki bakaidün-üz* بولاكي بقيدكن
kāsiki mī nigeristid. *Utinam aspiceretis. Wolte* Gott daß ihr schäuetet. *Dio vo-*
lesse che guardaste. Pleust a Dieu que vous regardassiez. O byście patrzałi.

كاشكه مي *lejtemā janzurūne* ليتما ينظرون *bulajki bakalar idy* بولاكي بقه لرايدي
kāsiki mī nigeristend. *Utinam aspicerent. Wolte* Gott daß sie schäueten. *Dio vo-*
lesse che guardassero. Pleust a Dieu qu'ils regardassent. O by patrzałi.

Imperfectum alterum Italis in *rei*, Gallis in *rois*, Turcis est ipsum Imperfectum In-
 dicativi, Arabibus plerumque Perfectum, Persis Imperfectum Indicativi, aut saepe Per-
 fectum adjecto *ي i*, ut sit

nigeristem, *vel* *mī nigeristem* مي نكرستم *nazartü* نظرت *bakardum* بقردم
Aspicerem. Ich schäue. Guarderei. Je regarderai. Patrzał bym.

mī nigeristi (*مي sine mi*) مي نكرستي *nazarte* نظرت *bakardün* بقردك
Aspiceres. Du schäuetest. Guarderesti. Tu regarderai. Patrzałabyś.

nigeristi مي نكرستي *ust*, *مي nigerist* مي نكرست *nazare* نظر *bakardy* بقردي
Aspiceret. Er schäuet. Guarderebbe. Il regarderait. Patrzał by.

nigeristim مي نكرستيم *mī nigeristim* مي نكرستيم *nazarnā* نظرنا *bakarduk* بقردك
Aspiceremus. Wir schäueten. Guardereffimo. Nous regarderions. Patrzałi bysiny.

mī nigeristid مي نكرستيد *nazartüm* نظرتم *bakardün-üz* بقردكن
Aspiceretis. Ihr schäuetet. Guardereste. Vous regarderiez. Patrzałi byście.

nigeristend مي نكرستند *ust*, *مي nigeristend* مي نكرستند *nazarü* نظروا *bakarlardy* بقرلردي
Aspicerent. Sie schäueten. Guarderebbero. Ils regarderont. Patrzałi by.

Nota hic quod hoc Imperfectum Persicum cum addito *ي i*, est etiam usitatum in
 narrationibus pro nostro Imperfecto Indicativi, ut hic *nigeristi* مي نكرستي, aspicebat.
nigeristendi, aspicebant, &c.

Præteritum Perfectum futuro mixtum.

ليتني ان كنت ناظر *lejtenī en küntü nazartü* بولاكي بقه ان كنت ناظر اولم
lejtemā küntü nazartü (*مي sine küntü*) كاشكه بنكرستيد باشم *kāsiki nigeriste bāsem*. *Utinam aspexerim. Gott gebe daß ich*
geschäuet habe. Faccia Dio ch'io habbia guardato. Dieu vueille que i'aye regardé. Godattem
patrzał.

ليتني ان كنت ناظر *lejtemā künte nazarte* بولاكي بقه ان كنت ناظر اولسن
kāsiki nigeriste bāsē. *Utinam aspexeris. Gott gebe daß du ges-*
chäuet

schauet hast. *Faccia Dio che tu habbi guardato.* Dieu vueille que tu ayes regardé. *Bod*
daies patrzył.

bakmys'ola. کان نظر *kāne nazera.* نگرسته باشد *nigeriste bāsed.* Aspexerit.
Daß er geschauet hat. *Egli habbia guardato.* Il ait regardé. *Boday* patrzył.

bakmys'olawuz. کتا نظرنا *kūnnā nazaru.* نگرسته باشیم *nigeriste bā-*
šim. Aspexerimus. Daß wir geschauet haben. *Habbiamo guardato.* Nous ayons regardé.
Bodaiesim patrzyli.

bakmys'olasyz. بگش اولاسز *küntüm nezertüm.* نگرسته باشید *nigeriste*
bāsid. Aspexeritis. Daß ihr geschauet habt. *Habbiate guardato.* Vous ayez regardé. *Bod*
daiesicie patrzyli.

bakmys'olalar. لیتماکانوا نظروا *leitemā kânū nezaru.* نگرسته باشند *nigeriste*
bāsend. Aspexerint. Daß sie geschauet haben. *Habbiano guardato.* Ils ayent re-
gardé. *Boday* patrzyli.

Plusquamperfectum.

bulajki bakmys'olaidüm. بولا یکی بگش اولایدم *jā lejte küntü na-*
zertü. کاشکه نگرسته می شدم *kāski nigeriste mi südem,* vel *südem,* vel *büdem.*
Utinam aspexissem. Wolte Gott daß ich geschauet hette. *Dio volesse ch'io hauessi guar-*
dato. Pleust a Dieu que i'eusse regardé. *Bodajm byl patrzył / boday bym byl patrzył /*
obym byl patrzył.

bakmys'olaidün. بگش اولایدک *künte nezarte.* نگرسته بودی *nigeriste*
büdi. Aspexisses. Du hettest geschauet. *Tu hauesti guardato.* Tu eusses regardé. *Obyš*
byl patrzal.

bakmys'olaidy. بگش اولایدی *kāne nazera.* نگرسته بودی *nigeriste büdi.*
Aspexisset. Er hette geschauet. *Hauesti guardato.* Il eust regardé. *Oby byl patrzył.*

bakmys'olaidük. بگش اولایدق *kūnnā nezarnā.* نگرسته بودیم *nigeriste*
büdimi. Aspexissemus. Wir hette geschauet. *Hauestimo guardato.* Nous eussions regar-
dé. *Byšiny byli patrzyli.*

bakmys'olaidün-üz. بگش اولایدکر *küntüm nezertüm.* نگرسته می بودید *nigeriste*
mi büdid. Aspexissetis. Ihr hette geschauet. *Haueste guardato.* Vous eussiez re-
gardé. *Byšicie byli patrzyli.*

bakmys'olalaridy. بگش اولالرایدی *kânū nezaru.* نگرسته بودندی *nigeriste*
büdendi. Aspexissent. Daß sie geschauet hetten. *Hauestero guardato.* Ils eussent re-
gardé. *Oby byli patrzyli.*

Alterum Plusquamperfectum *Italis in rei redditur sæpe per Imperfectum Indicativi*
بقدم *bakardum,* ut & in Persicis & Arabicis. Aliàs dici potest

bakmis'olurdum, بگش اولوردم *küntü nezartu* (ut in precedenti) نگرسته
nigeriste büdem. Aspexissem. Ich hette geschauet. *Haurei guardato.* J'aurois re-
garde. *Patrzył bym byl.*

bakmys'olurdün- بگش اولوردک *bakmys'olurdy,* &c.

Nec tantum hoc Plusquamperfectum sed & alterum adhibetur pro Imperfecto, aut
é contra Imperfectum pro Perfecto & Plusquamperfecto. Ac sic sæpe hæc tempora con-
funduntur, etiam in Indicativo, ubi sæpissimè in Arabicis præsertim & Persicis Præsens ad-
hibetur pro Imperfecto, *Item Perfectum pro Imperfecto & Plusquamperfecto.*

Subjunctivi seu Conditionalis Modi Præsens & Futurum..

گر نکر *in nezertü,* ان نظرت *in anzur,* ان انظر *eger bakarsam.* اگر بقرسم
ger nigerem, گر نکریم *ger binigerem.* Si aspiciam. *So/wann ich schaue/ oder schauen wer-*
de. *Se guardo, ò se guarderò.* Si ic regarde. *Jeśli patrze/ albo patrzac bede.*

گر نکر *in nezarte,* ان نظرت *in tanzur,* ان تنظر *eger bakarsan-*
ger nigeri. Si aspicias. *Wann du schauest / oder schauen werdest.* *Se tu guardi, ò garde-*
rai. Si tu regardes. *Jeśli pogladasz.*

گر نکر *in jenzur,* ان ينظر *eger bakarsa.* اگر بقرسه
er schauet / oder schauen wird. *Se guarda, ò guarderà.* S'il regarde. *Jeśli poglada.*

اگر

اگر بفرستد *eger bakarsak*. ان نظر *in nanzur*. اگر نکریم *ger nigerim*. Si aspiciamus. Wann wir schauen / oder schauen werden. *Se guardiamo*, ò *guarderemo*. Si nous regardons. *Jeśli pogladamy*.

اگر بفرستد *eger bakarsen-üz*. ان نظر *in tanzurü*. اگر نکرید *ger nigerid*. Si aspiciatis. Wann ihr schauet / oder schauen werdet. *Se guardate*, ò *guardarete*. Si vous regardez. *Jeśli popatrzyć*.

اگر بفرستد *eger bakarsa*. ان نظر *in jenzurü*. اگر نکرند *ger nigerend*. Si aspiciant. Wann sie schauen / oder schauen werden. *Se guardano*, ò *guarderanno*. S'ils regardent. *Jeśli popatrza*.

Sic هر نه زمان بفرستد *her ne zemān bakarsa*, vel هر قچان بفرستد *her kacian bakarsa*, نجه بفرستد *nige bakarsa*, هر کیم بفرستد *her kim bakarsa*. مه ما نظر *mehmā ienzur*, هر که که *herbār ki nigered*, کیما نظر *kejmā tanzur*, من نظر *men ienzur*. هر بار که نکرد *herbār ki nigered*, هر که نکرد *her ki nigered*. Quotiescunque, quodocunque & quicunque aspiciat, aspexerit. So oft er schauet / wann er auch schauet / ein ieder der schauet / oder schauen wird. *Ogni volta che*, *chiunque guarderà*, ò *guarda*. Toutes & quantes fois que, quiconque regarde, ou regardera. *Ziedykolwiek / ktokolwiek popatrzy / ic*.

Præsens & Imperfectum.

بفهم *baksam*. ان نظر *in anzur*, ان نظرت *in nazartü*, و لو نظرت *lew nazartu*. اگر نکریم *ger nigerem*, vel اگر نکرستمی *nigeristemī*. Si aspiciam, & aspicerem. Wann ich schau oder schauete. *Sio guardi*, ò *guardassi*. Si ie regarde, ou si ie regardois. *Jeśli popatrze / jeśli bym patrzył*.

بفهم *baksam*, و بفهم *baksam*, &c.

Imperfectum & Plusquamperfectum.

بفهم *baksaidum*. لو نظرت *lew nazartü*, & interdum لو کنت نظرت *lew kuntü nazartü*. اگر نکرستمی *eger mi nigeristem*, vel اگر نکرستمی *ger binigeristem*, & usitat. اگر نکرستمی *ger nigeristemī*, aut rarius اگر نکرستمی *nigeriste būdemī*. Si aspicerem, & si aspexissem (nam, ut saepius dictum est, confunduntur in his Linguis hæc duo tempora, ut & in Polonica.) Wann ich schauete / vnd geschauet hette. *Se guardassi*, & *se hauessi guardato*. Si ie regardois, & si i'eusse regardé. *Jeżeli bym patrzył / y jeżeli / gdybym był patrzył*.

بفهم *baksaidūn*. لو نظرت *lew nazarte*. اگر نکرستمی *ger nigeristi*, vel اگر نکرستمی *nigeriste būdi*. Si aspiceres, & aspexisses. Wann du schauetest / vnd geschauet hest. *Se tu guardasti*, & *hauesti guardato*. Si tu regardois, & si tu eusses regardé. *Ziedy byś patrzył / kiedy byś patrzył*.

بفهم *baksaidy*. لو نظرت *lew nazara*. اگر نکرستمی *ger nigeristi*. Si aspiceret, & aspexisset. Wann er schauete / vnd geschauet hette. *Se guardasse*, & *hauisse guardato*. S'il regardoit, ou s'il eust regardé. *Ziedy by patrzył / gdyby był patrzył*.

بفهم *baksaiduk*. لو نظرت *lew nazarnā*. اگر نکرستمی *ger nigeristimī*. Si aspiceremus, & aspexissemus. Wann wir schaueten / vnd geschauet hetten. *Se guardassimo*, & *hauessimo guardato*. Si nous regardions, & si nous avions regardé. *Ziedy byśmy patrzyli / kiedy byśmy byli patrzyli*.

بفهم *baksaidūn-üz*. لو نظرت *lew nazartüm*. اگر نکرستمی *ger nigeristidi*. Si aspiceretis, & si aspexissetis. Wann ihr schauetet / vnd geschauet hettet. *Se guardaste*, & *haueste guardato*. Si vous regardiez, & si vous eussiez regardé. *Gdy byście patrzyli / gdy byście byli patrzyli*.

بفهم *baksalerdy*. لو نظرت *lew nazarü*. اگر نکرستمی *ger nigeristendi*. Si aspicerent, & si aspexissent. Wann sie schaueten / vnd geschauet hetten. *Se guardassero*, & *hauessero guardato*. S'ils regardoient, & s'ils eussent regardé. *Ziedyby patrzyli / kiedyby byli patrzyli*.

Præteritum perfectum.

بفهم *bakmys isem* (& بفرستد *baktum ise*, ac بفرستد *bakty isem*, atque بفرستد *baktum isem*) ان نظر *in nazartü*. اگر نکرستمی *ger nigeriste bāsem*.

sem, vel *nigeriste em*. Si aspexerim. Wann ich geschauet hab. *Se hò*, ò *se habbia guardato*. Si i'ay regardé. *Ješli patrzysem*.

bakmys isen. ان نظرت *in nazarte*. گەر نگرسته باشی *ger nigeriste bāsī*, feu *nigeriste i*. Si aspexeris, vel si aspexisti. Wann du geschauet hast. *Se tu hai*, ò *habbi guardato*. Si tu as regardé. *Ješli patrzył*.

bakmys ise. ان نظرت *in nazera*. گەر نگرسته باشد *ger nigeriste bāsed*, vel *est*. Si aspexerit. Wann er geschauet hat. *Se hà*, ò *habbia guardato*. S'il a regardé. *Ješli patrzył*.

bakmys isek. ان نظرت *in nazernā*. گەر نگرسته ایم *ger nigeriste im*, vel *bāsim*. Si aspexerimus. Wann wir geschauet haben. *Se habbiamo guardato*. Si nous avons regardé. *Ješlismy patrzyli*.

bakmys isen-üz. ان نظرت *in nazertüm*. گەر نگرسته اید *ger nigeriste id*, vel *bāsid*. Si aspexeritis. Wann ihr geschauet habt. *Se hauete*, ò *habbiate guardato*. Si vous avez regardé. *Ješlícíe patrzyli*.

bakmysler ise. ان نظرت *in nazerü*. گەر نگرسته اند *ger nigeriste end*, vel *bāsend*. Si aspexerint. Wann sie geschauet haben. *Se hanno*, ò *habbiano guardato*. S'ils ont regardé. *Ješli patrzyli*.

Plusquamperfectum alterum.

bakmys olsaidüm. لوکنت نظرت *lew küntü nāzyren*, vel *lew küntü nazertu*. گەر نگرسته بودم *ger nigeriste būdem*, vel *nigeriste mī südem*. Si amavissem. Wann ich hette geschauet *Se haueffi guardato*. Si i'eusse regardé. *Kiedy bym był patrzył*.

bakmys olsaidün. گەر نگرسته اولسیدم *bakmys olsaidy*, &c.

Futurum præterito mixtum.

bakmys olursam. ان نظرت *in nazertu*, ان نظر *in anzur*, گەر نگرسته باشم *ger nigeriste bāsem*. Si aspexero. Wann ich werde / oder würde geschauet haben. *Se*, ò *quando hauerò guardato*. Si, ou quand i'avray regardé. *Ješli popatrze/przypatrowawşy się*.

bakmys olursen. ان نظرت *in nazerte*. گەر نگرسته باشی *ger nigeriste bāsi*. Si aspexeris. Wann du würdest geschauet haben. *Se haurai guardato*. Si tu auras regardé. *Ješli popatrzyś / patrzywşy*.

bakmys olurse. ان نظرت *in nazera*. گەر نگرسته باشد *ger nigeriste bāsed*. Si aspexerit. Wann er würde geschauet haben. *Se haurà guardato*. S'il aura regardé. *Ješli popatrzy*.

bakmys olursak. ان نظرت *in nazernā*. گەر نگرسته باشیم *ger nigeriste bāsim*. Si aspexerimus. Wann wir würden geschauet haben. *Se hauremo guardato*. Si nous aurons regardé. *Ješli popatrzymy*.

bakmys olursen-üz. ان نظرت *in nazertüm*. گەر نگرسته باشید *ger nigeriste bāsid*. Si aspexeritis. Wann ihr würdet geschauet haben. *Shaurere guardato*. Si vous aurez regardé. *Ješli popatrzyć*.

bakmys olurlerşe. ان نظرت *in nazerü*. گەر نگرسته باشند *ger nigeriste bāsend*. Si aspexerint. Wann sie würden geschauet haben. *Se hauranno guardato*. S'ils auront regardé. *Ješli popatrza*.

Infinitivus.

bakmak. نظر *nazarün*. نگرستن *nigeristen*, vel *nigeriden*, نگریدن *nigeriden*, نگاه کردن *nigāh kerdn*. Aspiciere, intueri. Schauen / ansehen. *Guardare, mirare*. Regarder. *Patrzac / pogladac*.

bakmys olmak, reddi potest *nigeriste būden*. Aspexisse. Geschauet haben. *Hauer guardato*. Avoir regardé. Deest in Polonico; sic etiam Futurum *bakagiak olmak*. خواستن نگرستن *chāsten nigerist*. Aspexurum esse. Sollen schauen. *Hauer da guardare, esser per guardare, douer guardare*. Avoir a regarder, devoir regarder. *Wiec patrzac*. Decli-

Declinari pariter hinc potest Infinitivus ut in prima Conjugatione بقف bakmak. النظر ennezari. نكرستن nigeristen. Tò aspicere. Das Schauen. Il guardare. بقف bakmaghun. النظر ennezari. از نكرستن ez nigeristen. Tš aspicere, aspiciendi. Des Schauens. Del guardare. بقف bakmagha. النظر linnezari. نكرستن nigeridenrā vel بنكرستن benigeriden. Tō aspicere, aspiciendo. Dem Schauen. Al guardare. بقف bakmaghy. النظر ennezara. نكرستن nigeristenrā. Tò aspicere, aspiciendum. Das Schauen. Il guardare. بقف bakmakten. النظر من النظر minen-nezari. از نكرستن ez nigeristen, (vel ubique نكرستن nigeristen) A^{no} rē aspicere, ab aspiciendo. Vom Schauen. Dal guardare, &c. Aut detracto ق kaf finale بقف bakma, بقف bakmanün. بقف bakmaja, &c.

Item cum præpositione بقف bakmakte, & بقف بقف. النظر في fin-nezari. در نكرستن der nigeriden. In aspiciendo. In dem Schauen. Nel guardare. بقف bakmakten. son-ra. النظر بعد النظر bæden-nezari. پس از نكرستن pes ez nigeriden. Post aspicere, post aspectum. Nach dem schauen. Doppo'l guardare. بقف bakmakten ewwel, & بقف بقف vel بقف bakmadan ewwel. النظر قبل النظر kablen-nezari. پیش از نكرستن pīs ez nigeriden. Ante aspectum. Vor dem Schauen. Auanti il guardare, auanti di guardare. Avant que regarder. Przed patrzeniem. بقف bakmaghile. النظر بال النظر bin-nezari. با bā, vel بقف be nigeriden. Cum aspicere, seu aspiciendo, cum aspiciam, aspicerem, aspererim, is, it, imus, &c. Mit dem Schauen. Col guardare, guardando, per hauer guardato. En regardant, pour avoir regardé. Patrzeniem / patrzenia. بقف bakmak ičiün. النظر lin-nezari. برای نكرستن berāi nigeriden. Ad, propter aspiciendum. Zum schauen / zu schauen. Per guardare. Pour regarder. Do / dla patrzenia. بقف bakmak üzre. النظر على ælen-nezari. Juxta aspicere, cum pacto aspiciendi, & usque ad aspiciendum. Secondo'l guardare, con patto di guardare, & sino al guardare. بقف bakmaghyn autem potest reddi النظر lin-nezari, vel لان نظر lienne nezare, نظر nezarte, &c. چون چوئكه نكرستن çün, vel çünki nigerist, نكرستن nigerist, &c. Eo quòd, vel quia aspxi, isti, it, aspiciabam, as, aspicio, is, it, &c. Weil er geschauet hat / ic. Per hauer guardato, con guardare, con hauer guardato, perche hò, hai, hà guardato, &c. Pour avoir regardé, d'autant que i'ay regardé, ie regarde, tu regardes, &c. Żem patrzył / żes patrzył / ic.

Admittit porrò Infinitivus Affixa personalia بقف bakmam, نظري nezari, نكرستن nigeridenem, meum aspicere, il mio guardare. بقف bakman-, نظرک nezariüle, نكرستن nigeridenet, tuum aspicere. Il tuo guardare. بقف bakmasi, نظره nazaruhu, نكرستن nigeridenes, vel نكرستن nigerideni o. Ejus aspicere. Il suo guardare, &c.

Gerundia.

Gerundium in di dixeramus reddi per Infinitivum, quod intellige per Genitivum ejus sive determinatum suâ terminatione in ك uz- vel نك nün-, sive indeterminatum, hoc est in terminatione Nominativi, ut بقف زمان bakmak zemāni, وقت نظر waktü nezarin, وقت نكرستن wakti nigeriden. Tempus aspiciendi. Zeit zu schauen. Tempo di guardare. Temps de regarder. Czas patrząc. بقف bakmanün-sebebī, موجب النظر müğibün-nezari, سبب نكرستن sebebī nigeriden. Causa aspiciendi. Die Ursach des Schauens. La cagione del guardare. Le lieu de regarder. Przyczyna patrzenia. بقف bakagiak zeman, & mahell Arabicè uno nomine redditur منظر menzerün, (quamvis in hoc verbo propriè aspectum, faciem significet) وقت نكرستن wakti nigeriden. Tempus & locus aspiciendi. Zeit / oder Orth zu schauen. Tempo, e luogo di guardare. Temps & lieu de regarder. Czas y mieysce do patrzenia. Vide primam conjugationem.

بقف bakarken, vel بقف bakariken, بقف bakarak, & بقف bakmaghile. النظر binnezari, vel ان نظر iz nezartu, & ناظر nāzyren, نكرستن nigerān. Aspiciendo, cum aspiciam, as, &c. Schauend. Guardando, mentre guardo, i, &c. En regardant. Patrząc. بقف bakub, بقف bakub, النظر بعد النظر bæden-nezari, vel انظر lemmā nezartu, انظر izā anzur, نظر tanzur, &c. پس از نكرستن pes ez nigeriden. Intuitus, postquam aspxi, isti, &c. Nachdem ich geschauet hab / hast / ic. Hauendo guardato, doppo hauer guardato. Ayant regardé, apres avoir regardé. Patrzywszy. Et eodem modo reddi possunt

possunt reddi بقدره *baktukta*, بعقب *bakygiak*, postquam aspexero, is, &c. At quando hoc Gerundium in وب *üp* copulativè ponitur, exprimenda est in aliis linguis (præter Polonicam) copula, ut بقوب بدم *bakup bildüm*, نظرت وعلت *nazartü we älimtü*, دانستم و نگاه کردم *nigâh kerdemü dânistem*. Aspexi, & cognovi. Ich hab es angeschauet / vnd gefennet. *L'hò guardato*, e conosciuto. Je l'ay regardé & cogneu. Patrzywszy poznalem.

Participia بقار *bakar*, بقان *bakan*, باقمچی *bakygi*. ناظر *näzyrün*. نگران *nigerân*, نگرنده *nigerende*. Aspiciens, qui aspicit, spectator. Schauend / der schauet / Schauer. *Che guarda*. Qui regarde. Patrzający.

بقش *bakmyš*. ناظر *näzyrün*, الذي نظر *ellezi nazara*. نگرسته *nigeriste*. Qui aspexit, intuitus. Der geschauet hat. *Che bâ guardato*. Qui a regardé. Kto patrzył.

بقسر *bakysır*, بعقب *bakagiak*, بقدم *bakmalü*. Aspecturus, aspiciendus & aspectu dignus. Item بقو *bakalu*, & بقادن برو *bakalden berü*. A quo aspexi, &c. Vide in prima Conjugatione.

Verbum Negativum secundæ Conjugationis.

بقم *bakmamak*, non aspicere.

Indic. Præf.

بقم *bakmam*. ما انظر *mā anzuru*. نمی نگریم *ne mi nigerem*, نگاه نمی کنم *nigâh ne mi künem*. Non aspicio. Ich schaue nicht. *Non guardo*. Je ne regarde pas. *Üie patrzam / nie patrzę*.

بقزسن *bakmazsyn*. ما تنظر *mā tanzuru*. نمی نگری *nemi nigeri*. Non aspicias. Du schauest nicht. *Non guardi*. Tu ne regardes pas. *Üie patzasi*.

بقز *bakmaz*. ما ينظر *mā ianzuru*. نمی نگرند *nemi nigered*. Non aspiciat. Er schauet nicht. *Non guarda*. Il ne regarde pas. *Üie patrza*.

بقزیز *bakmazyz*. ما ننظر *mā nanzuru*. نمی نگریم *nemi nigerim*. Non aspiciamus. Wir schauen nicht. *Non guardiamo*, Nous ne regardons pas. *Üie patzamy*.

بقزیز *bakmazyz*. ما تنظرون *mā tanzurüne*. نمی نگرید *nemi nigerid*. Non aspiciatis. Ihr schauet nicht. *Non guardate*. Vous ne regardez pas. *Üie patzacie*.

بقزیز *bakmazler*. ما ينظرون *mā janzurüne*. نمی نگرند *nemi nigerend*. Non aspiciunt. Sie schauen nicht. *Non guardano*. Ils ne regardent pas. *Üie patzaiia*.

Imperf.

بقزدم *bakmazdüm*. ما کن انظر *lem ekün anzuru*, vel ما کننت انظر *mā küntü anzuru*. نمی نگریدم *nemi nigeristem*. Non aspiciebam. Ich schauete nicht. *Non guardauo*. Je ne regardois pas. *Üie patrzalem*.

بقزدم *bakmazdün*. ما کننت تنظر *mā künte tanzuru*. نمی نگرستی *nemi nigeristi*. Non aspiciebas. Du schauetest nicht. *Non guardavi*. Tu ne regardois pas. *Üie patzales*.

بقزدم *bakmazdy*. ما کان ينظر *mā kâne janzuru*. نمی نگرست *nemi nigerist*, & usitat. نمی نگرستی *nigeristi*. Non aspiciebat. Er schauete nicht. *Non guardava*. Il ne regardoit pas. *Üie patzal*.

بقزدم *bakmazduk*. ما کننا ننظر *mā künnä nanzuru*. نمی نگرستیم *nemi nigeristim*. Non aspiciebamus. Wir schaueten nicht. *Non guardauamo*. Nous ne regardions pas. *Üie patzalsim*.

بقزدم *bakmazdün-üz*. ما کننتم تنظرون *mā küntüm tanzurüne*. نمی نگرستید *nemi nigeristid*. Non aspiciebatis. Ihr schauetet nicht. *Non guardauate*. Vous ne regardiez pas. *Üie patzalsicie*.

بقزدم *bakmazlerdy*. ما کانوا ينظرون *mā kânü*, vel کان *kâne janzurüne*. نمی نگرستند *nemi nigeristend*, vel usit. نمی نگرستندی *nemigeristendi*. Non aspiciabant. Sie schaueten nicht. *Non guardauano*. Ils ne regardoient pas. *Üie patzali*.

Per-

Perfectum.

بقيدم *bakmadüm*. & بقيمشم *bakmamisem*. لا نظرت *lā nezartü*, vel لم انظر *lem anzur*. *ne nigeristem*, vel نكرستنه ام *ne nigeristem*. Non aspexi. Ich hab nicht geschauet *Non guardai, non hò guardato*. Je ne regarday pas, ie n'ay pas regardé. Sic patrysem.

بقيدم *bakmadün-*. لم تنظر *lem tanzuru*. نه نكرستي *ne nigeristi*. Non aspexisti, & sic de reliquis personis.

Plusquamperfectum.

بقيمشدم *bakmamys idüm*. لا كنت نظرت *lā küntü nezartü*. نه نكرستنه بودم *ne nigeriste büdem*, vel نكرستنه می بودم *nigeriste nemü büdem*, vel نكرستنه می *ne nigeristemü*. Non aspexeram, &c.

Futurum.

بقيم *bakmam*, بقيم *bakmaim*, بقيمشم *bakmajagiaghym*, بقيمشم *bakmaiferym*, بقيمشم *bakmasam gerek*. لا انظر *lā anzuru*. نه نكرم *ne nigerem*, نه خواهم نكرست *ne chähem nigerist*. Non aspiciam, &c.

Imperativus.

بقيم *bakma*. لا تنظر *lā tanzur*. منكر *meniger*. Ne aspice, &c.

Optativus.

بقيمشم *bakmajam*. Non aspiciam. بقيمشم *bakmajaidüm*. Non aspicerem. بقيمشم *bakmamys olam*. Non aspexerim. بقيمشم *bakmamys olaidüm*. Non aspexissem.

Conditionalis.

بقيمشم *bakmassem*. Si non aspiciam. بقيمشم *bakmassem*. Si non aspiciam, si non aspicerem. بقيمشم *bakmasaidüm*. Si non aspicerem, vel aspexissem. بقيمشم *bakmamys isem*. Si non aspexerim. بقيمشم *bakmamys olsaidüm*. Si non aspexissem. بقيمشم *bakmamys olussem*. Si non aspexero. Omnia conjuganda & explicanda prout habes in præcedentibus, & maximè in Capite quarto hujus Partis.

RESTAT, ut de Verbo Passivo aliisque ab Activo Neutrove tanquam primitivo derivatis: pro quo revoca huc Tabulam eorum Capite primo tibi exhibitam.

Primò itaque ab omni Verbo simplici oritur Passivum, quod fit posito ante مك *mek*, vel مق *mak* ل *il*, vel, ut scribere liberum est, يل *il*, ut à سوك *sewmeck*, amare, fit بكيملق *sewilmek*, amari, à بكي *bakmak*, aspiciere, بكيملق vel بكيملق *bakylmak*, aspici; quæ planè eodem modo conjugantur, quo Activa سولورم *sewilmek*, seu *usitat*. سولورم *sewilmek*, amor, بقلورم *bakylürüm*, aspicio, &c. hoc modo:

سولورم <i>sewilmek</i> , amor, & amabor.	بقلورم <i>bakylürüm</i> , aspicio, & aspiciar.
سولورسن <i>sewilmeksen</i> , amaris.	بقلورسن <i>bakylürsen</i> , aspiceris,
سولور <i>sewilmek</i> , amatur.	بقلور <i>bakylür</i> , aspicitur.
سولورن <i>sewilmeksen</i> , amamur.	بقلورن <i>bakylürsen</i> , aspiciamur.
سولورسن <i>sewilmeksen</i> , amamini.	بقلورسن <i>bakylürsen</i> , aspiciamini.
سولورلر <i>sewilmekler</i> , amantur.	بقلورلر <i>bakylürler</i> , aspiciuntur.

Et sic de cæteris سولوردم *sewilmekdüm*, amabar. بقلوردم *bakylürdüm*, aspiciebar. سولوردن *sewilmekden*, amabaris. بقلوردن *bakylürden*, aspiciebaris. سولوردی *sewilmekdi*, amabatur, &c.

Sic سولدم *sewilmekdüm*, & سولدم *sewilmekdüm*, amatus fui. بقلدم *bakylüdü*, & بقلدم *bakylmysem*, aspectus fui. سولدم *sewilmek idüm*, amatus fueram. بقلدم *bakylmys idüm*, aspectus fueram. سولدم *sewilmek*, سولدم *sewilmek gerek*, &c. amabor. بقلدم *bakyleim*, بقلدم *bakylsam gerek*, aspiciar. سول *sewilmek*, amare, amator. بقلدم *bakyl*, aspicio. سولدم *sewilmek*, amer. بقلدم *bakylam*, aspiciar. سولدم *sewilmek*

sewileidüm, amarer. *bakylaidüm*, aspicerer. *sewilmis olam*, amarus fuerim. *bakylmys olam*, aspectus fuerim. *sewilmis olardüm*, amatus fuisset. *bakylmys olaidüm*, aspectus fuisset. *sewilyürsem*, si amer. *bakylürsem*, si aspiciar. *sewilssem*, si amarer, & si amarer. *bakylsem*, si aspiciar, & si aspicerer. *sewilsidüm*, si amarer, & si amatus fuisset. *bakylseidüm*, si aspicerer, & aspectus fuisset. *sewilmis isem*, si amatus fuerim & fuero. *bakylmys isem*, si aspectus fuerim & fuero. *sewilmis olsaidüm*, si amatus fuisset. *bakylmys olsaidüm*, si aspectus fuisset. *sewilmis olurssem*, si amatus fuero. *bakylmys olurssem*, si aspectus fuero. *sewilinge*, donec amer, amarer, eris, &c. *bakylinge*, donec aspiciar, aspicerer, eris, &c. *sewilyürken*, dum amor, cum amer, amarer, &c. *bakylürken*, cum aspicerer, eris, &c. *Effendo amato, guardato, &c. planè ut in Activo.*

Multa tamen Verba loco *ل* *il* assumunt *ن* *in* ante suum *مك* *mek*, vel *مق* *mak*, quæ terminatio *ن* *in* est aliàs Verbi Reciproci, seu Deponentis mox explicandi. Talia sunt Verba omnia, quæ habent ante *مك* *mek*, vel *مق* *mak* vocalem, seu literam vocali affectam, ut à *ديك* *dimek*, vul. *demek*, dicere, fit *دينمك* *dinmek*, vul. *denmek*, dici, *دينورم* *dinürüm*, dicor (vulgò etiam dicitur *دينلمك* *dinilmek*, seu *denilmek*, *دينلورم* *dinilürüm*, *denilürüm* dicor) ab *او قومق* *okumak*, legere, vocare. *او قونمق* *okunmak*, legi, vocari, *او قونورم* *okunürüm*, legor, vocor: à *سويلمك* *sojlemek*, loqui, dicere, *سويلنمك* *söjlenmek*, dici, *سويلنورم* *söjlenürüm*, dicor. Item quæ ante *مك* *mek*, vel *مق* *mak*, habent *ل* *lam*, ut à *بولمق* *bulmak*, invenire, *بولنمق* *bulunmak*, inveniri, *بولنورم* *bulunürüm*, invenior: à *چالمق* *cialmak*, percutere, pulsare, *چالنمق* *cialynmak*, percuti, *چالنورم* *cialynürüm*, percutior: ab *المق* *almak*, accipere, *النمق* *alynmak*, vul. *alunmak*, accipi, *النورم* *alünürüm*, accipior: à *گلمك* *gelmek*, venire, *گلنمك* *gelinmek*, veniri, *گلنورم* *gelinür*, venitur: à *بلمك* *bilmek*, scire, cognoscere, *بلنمك* *bilinmek*, sciri, cognosci, *بلنورم* *bilinürüm*, scior, cognoscor. Et hæc vides singula habent præsens in *ürüm*, ut & cætera Derivativa; habentque singula sua negativa & impossibilia, ut antea dictum est, sic *سويلممك* *sewilmemek*, non amari, *باكلمامق* *bakylmamak*, non aspici, *سويلمم* *sewilmem*, non amor, non amabor, *سويلممزفن* *sewilmmezfn*, non amaris, non amaberis, *باكلمام* *bakylmam*, non aspicior, ar, *باكلمامزفن* *bakylmazfn*, non aspiceris, non aspiceris, &c. Ita *سويلمزدüm* *sewilmездüm*, non amabar, *سويلمدüm* *sewilmedüm*, non amatus sum vel fui, &c. prout in Negativo Activi. *سويلممك* *sewilememek*, non posse amari, *باكلماممق* *bakylmamamak*, non posse aspici, *سويلمم* *sewilemem*, non possum amari, *باكلمام* *bakylmam*, non possum aspici. *سويلممزفن* *sewilemezfn*, non potes amari, *سويلمزدüm* *sewilemezdüm*, non poteram amari, & sic usque ad finem, ut in Negativo.

Secundò ab omni verbo simplici sive Neutro, sive Activo, immò etiam aliquando à Passivo fieri possunt Verba transitiva simpliciter quidem à Neutris, & transitiva in secundum ab Activis; quæ tamen universim Transitiva voco, nam à Turcis, Persis & Arabibus vocantur *متهدى* *mute-æddi*, quod est transitivum. Et regulariter quidem fiunt inserta ante *مك* *mek*, vel *مق* *mak* particulâ *در* *dür*, ut à *سويلمك* *sewimek*, amare, fit *سويلدرمك* *sewdürmek*, facere vel finire ut quis amet, seu, ut loquimur: facere amare, *far amare, lasciar amare*, faire aimer, &c. Sic à *باكلمق* *bakmak*, aspiciere, *باكلدرمق* *baktürmak*, facere, aut finire ut quis aspiciat, facere aspiciere, *far guardare*, faire regarder. In Indic. *سويلدرم* *sewdürürüm*, facio amare, *faccio amare*, ie fais aimer, *باكلدرم* *baktürürüm*, facio aspiciere, *faccio guardare*, ie fais regarder. Verba autem habentia vocalem, vel *ر* *re* consonantem ante *مك* *mek* vel *مق* *mak*, loco *در* *dür* assumunt tantum *ت* *t* vel *د* *dal* in formatione hujus Transitivi, v. g. à *سويلمك* *sewimek* loqui *سويلتمك* *söjletmek*, facere loqui, & examinare, *far parlare, esaminare*, *سويلدرم* *söjledürüm*, facio loqui, seu jubeo & sino loqui. *Ych laß reden. Faccio, e lascio parlare. سويلدرم* *söjledürfn*, &c. Sic ab *او قومق* *okumak*, legere & invitare, vocare, fit *او قونمق* *okutmak*, jubere legi, vocari, invitari, facere legere, finire legere, *far leggere, far chiamare, far invitare, او قوندرم* *okudürüm*, facio legere, *faccio leggere*: à *چاغرتمق* *ciaghyr-*
mak,

mak, *ciğhyrmak*, clamare, & vocare, fit *ciğhyrtmak*, facere clamare, & jubere vocari, *far gridare*, & *far chiamare*, *ciğhyrdürüm*, jubeo clamare, vel vocari, *faccio gridare*, & *faccio chiamare*. Sic à *çikarmak*, extrahere, expromere, *çikartmak*, facere expromere, jubere extrahi, *far cauare*, *çikardürüm*, facio expromere, jubeo extrahi, *faccio cauare*. Ubi nota Infinitivi in Præsenti Indicativi temporibusque inde formati mutari in *dal*, quod in plerisque etiam simplicibus evenit, ut ab *aitmek*, facere, *iderüm*, facio, à *gitmek*, ire, *giderüm*, eo, &c. Præterea verba quæ habent ante *mek* & *mak*, *çim*, *çim*, aut *şin*, ut plurimum euphoniæ gratiâ seu ad vitandam duritiem duarum consonantium assumunt tantum *ür*, ut à *şasmak*, percelli, confundi, turbari, fit *şasürmak*, facere confundi, seu confundere, *şasürürüm*, confundo: à *geçmek*, transire, *geçürmek* vel *geçürmek*, facere transire, trajicere, prætermittere, *geçürürüm*, trajicio, *faccio passare*, *lascio passare*.

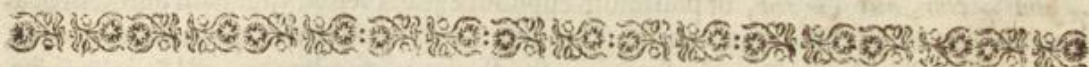
Tertio à quolibet verbo simplici fieri potest Reciprocum personæ, seu Deponens, posito ante *mek* vel *mak* *n* in præcedente consonante, ut à *sewmek*, amare, *sewinmek*, amare se ipsum, *sich lieb haben* / *amarşi*, *amar se stesso*, *s'aimer*, *tochac sie w sobie* / sed in hoc Verbo raro usitatur in hac significatione, nam *sewinmek*, propriè significat, *letari*, *vallegrarsi* *sewinürüm*, lætor. At à *bakmak*, aspicere, *bakynmak*, aspicere se ipsum, *sich selbst anschauen* / *guardarsi*, *mirarsi*, se regarder, *bakynürüm*, aspicio me ipsum, *mi guardo*, ie *mē* regarde: sic ab *oğmek*, laudare, *oğünmek*, quod propter *ö* præcedens legitur ferè *oğünmek*, laudare se, jactare se, *lodarsi*, *vantarsi*, se vanter. *oğünürüm*, me laudo, jacto. Sed non omnia Verba faciunt hoc Reciprocum, & in nonnullis adhibetur pro Passivo, ut *okunmak*, legi. Nam verba quæ habent vocalem ante *mek* vel *mak*, Passivum habent hujus formæ, ut supra dixi, *söjlenmek*, dici, *esser detto*, & *parlarşi*, *dirşi*. Sic *beslenmek*, educari, *esser alleuato*, *alleuari*, à *beslemek*, educare, & sic de aliis. Multa autem inveniuntur verba hujus formæ (sed quæ leguntur *enmek*, non *inmek*) quæ non sunt hujus classis; sunt enim aut primitiva, à quibus solummodò Transivum fit, aut derivata ab aliquo nomine addito *lenmek*, vel *lanmak*, ut sunt *oğrenmek*, discere, *igrenmek*, fastidire, abhorrere. Sic ab *öke*, ira, *ökelenmek*, irasci, ab *at*, equus, *atlanmak*, equitare, equum conscendere: quorum Transitiva sunt *oğretmek*, facere discere, docere, *igretmek*, facere abhorrere, aut fastidire, *ökeltmek*, facere irasci, iram movere. Omnia tamen uti derivativa formant Præsens in *ürüm*, *oğrenürüm*, discam, *igrenürüm*, abhorreo, abhorrebo, *ökelenürüm*, irascor, irascar, &c.

Quarto & ultimo, posito ante *mek*, vel *mak* *ş*, vel post vocalem *ş*, fit Verbum Reciprocatum, seu Cooperativum respondens Latinorum compositis *ex con*, & Græcorum *ex ovv*, ut à *sewmek*, amare, *sewişmek*, coamare se, amare se mutuo & reciprocè. *Amarşi l'un l'altro*. *sewişürler*, amant se mutuo: à *söjlemek*, loqui, *söjleşmek*, colloqui: à *bakmak*, aspicere, *bakışmak*, aspicere se invicem. *Guardarsi l'un l'altro*: à *bulmak*, invenire, *buluşmak*, invenire se invicem, convenire, congregari. *Trouarsi l'un l'altro*, *abbocarsi insieme*, & *hauer audienza*. Vide Caput primum hujus Partis.

VERBO Impersonali propriè carent Turcæ, illud enim superius *wardür*, est, est propriè compositum à *war*, quod videtur Participium, *existens*, quod est, & à *dür*, quod significat, *est*, tertia nempe Substantivi Verbi, quæ sæpe, ut dictum est, supprimitur. *gerek* autem, *oportet*, videtur quoque Adjectivum significans, *necessarius*, *a*, *um*, *conveniens*, *debens*, ut *gitmek gerek*, sic absolute reddi potest *oportet ire*, quasi dicas, *ire est necessarium*; nam optime etiam additur *dur* *gitmek gerektür*. Aliàs dicitur quoque *gitmek geregim*, debeo ire, *gitmek gereksyn*, debes ire, &c. per omnia tempora Verbi Substantivi.

Pro latinis *pluit*, *grandinat*, *ningit*, & similibus dicunt *yagmur yaghar*, quasi pluvia pluit, *dolu yaghar*, q. grando pluit, *grandinat*, *kâr yaghar*, q. nix pluit, *ningit*, &c.

Loco autem Verbi Impersonalis Passivi, quod Germani per *man* / Itali per *si*, Galli per *on*, *l'on*, Poloni per *a* / *ano* / reddunt, Turcæ adhibent tertiam pluralem activam, ferè, ut Poloni, & non rarò Itali, v. g. *دیرلر dirler*. Dicunt, aiunt, dicitur. *Man sagt*. *Si dice*, *dicono*. On dit, l'on dit. *Powiadają*. *دیرلردی dirlerdy*. Ajebant, dicebatur. *Man sagte*. *Si diceua*, *diceuano*. On disoit. *Powiadano*. Sic *گیدلر giderler*. Eunt, itur. *Man geht*. *Si va*. L'on va. *Ida* / *idzie się* / *ic*. Aut certè id reddunt per tertiam singularem passivam, ut *دینور dinür*. Dicitur. *Man sagt* / *ic*. *گیدیلر gidilür*. Itur. *Man geht*. *Si va*, &c.

GRAMMATICÆ TURCICÆ

P A R S Q U I N T A

De Reliquis partibus Orationis.

DE Participio nihil restat dicendum; quòd enim Participia sint nomina Adjectiva in constructione indeclinabilia, extrà autem & cum affixis declinabilia, tum quid significent, aut quomodo adhibeantur, jam satis fusè in præcedentibus explicatum. Quare sit

C A P U T P R I M U M

De Adverbio.

DE Adverbio, ut parte orationis distinctâ, nulla apud Turcas, Arabes, Persas mentio. Adverbia enim nostra qualitatis, quantitatis, loci, temporis & alia referunt ad nomina, quippe quæ sunt declinabilia. Reliqua autem adscribunt particulis quas vocant *الحروف elhurûfû*, seu in singulari *الحرف elherf*, ut *pec.* dicuntur Præpositiones, Conjunctiones, & Interjectiones, de quibus infra. Hic autem per nostrorum Adverbiorum classes discurremus tantisper, & quomodo nostris linguis Orientalibus exprimentur examinabimus.

Adverbia qualitatis.

Pro adverbiiis qualitatis sæpe ponunt Turcæ cum Persis mera adjectiva, uti *گوزل güzel* . *خوب chüb* p. Pulcher & pulchrè, bellè & bene. Sic *ایو ejü* . *خوش choş* p. Bonus, & bene, *فنا fena* vel *کم kem* . *بد bed* p. Malus & malè, *طوغری doghry* . *راست rāst* p. Rectus & rectè: & in diminutivis & comparativis eadem est ratio quæ adjectivorum, *کوزلجه küzelge*, *خوبچه chubçe*, bellulus & bellulè, pulchellus & pulchellè, & perpulchrè, & pulchriusculè, sic *خوشچه choşçe*, *بر خوشچه bir choşçe*, benulè, perbene & meliusculè, *طوغروجه doghryge*, rectulè, rectè, rectiusculè. Sic dicitur *اکری اکری egri otur doghry sölje*, obliquè sedeads, rectè loquaris. Aut ea circumscribunt per nomina abstracta addita præpositione *ایله ile*, aut aliquando *اوزه uzre*, ut *دلیلک ایله vel دلیلکله deliligile*, stultè, q. cum stultitia, *دوستلق اوزره dostlyk üzre*, amicè, q. juxta amicitiam. Sic *ایله عظمت ezamet ile*, magnificè, cum magnificentia, *ری-نیت ایله ry-niet ile*, *اکرام بیر ایله ikrām bir ile*, honorificè, cum honore & observantia. Utuntur etiam certis nominibus & participiis Arabicis adverbialiter positis seu in Accusativo in *en*, ut *خصوصاً chusufen*, quod & *خصوصاً chusufā*, particulariter, specialiter, præsertim, *اصلاً aslen*, *vel usit.* *اصلاً aslā*, *قطعاً kat-en*, *vel kat-ā*, *vel simul* *اصلاً و قطعاً aslā we kat-ā*, planè, cum negatione nullo penitus modo. Sic *غالباً ghāliben*, seu *usit.* *غالباً ghālibā*, potissimum, à potiori, omnino, probabilissimè. Dicunt præterea cum Arabibus *سما و طاعة sem-en we tā-eten*, libentissimè q. audiendo & obediendo, *ری-نیت ry-njeten*, honorificè, honoris causa, observantia ergo, *constr. cum dat. persona*